

Rapport om kortlægning af pensionsreglerne på Færøerne, i Grønland og Danmark

Arbejdsgruppens rapport

Juni 2016

ALMANNAMÁLARÁÐIÐ
MINISTRY OF SOCIAL AFFAIRS

The Government of Greenland

Indholdsfortegnelse

Kapitel 1. Indledning	4
1.1. Arbejdsgruppens kommissorium.....	4
1.2. Arbejdsgruppens sammensætning og arbejde	4
1.3. Resumé	5
Kapitel 2. Gældende ret	9
2.1. Overordnet beskrivelse af pensionsreglerne i de enkelte rigsdeler	9
2.1.1. Oversigt over færøsk social pension.....	11
2.1.2. Oversigt over grønlandsk pension	13
2.1.3. Oversigt over dansk social pension	16
2.2. Beskrivelse af regler om social pension ved flytning mellem rigsdelerne.....	21
2.2.1. Flytning til Færøerne fra Grønland og Danmark.....	22
2.2.2. Flytning til Grønland fra Færøerne og Danmark.....	24
2.2.3. Flytning til Danmark fra Færøerne og Grønland.....	24
2.3. Opregning af de væsentligste hindringer, som kan opstå ved flytning mellem rigsdelerne	26
Kapitel 3. Beskrivelse af en mulig anvendelse af principperne i Nordisk Konvention om Social Sikring på pensionsområdet inden for rigsfælleskabet	28
3.1. De enkelte rigsdeleres forhold til EU-retten	28
3.1.2. Anvendelse af principperne i Nordisk Konvention om Social Sikring på pensionsområdet.....	28
3.2. Konsekvenserne ved mulig anvendelse af principperne i Nordisk Konvention om Social Sikring på pensionsområdet inden for rigsfælleskabet	29
3.2.1. Afklaring af anvendelse af en brøkpensionsberegning på 40/40.....	29
3.2.2. Konsekvenser og hindringer ved mulig anvendelse af principperne i Nordisk Konvention om Social Sikring	29
3.2.3. Konsekvenser for borgerne.....	31
3.2.4. Konsekvenser for administrationen	32
3.2.5. Økonomiske konsekvenser	32
3.2.6. EU-retlige konsekvenser.....	33
3.3. Eventuel anvendelse af principperne i Nordisk Konvention om Social Sikring	33
Kapitel 4. Vurdering af muligheden for en overgangsregel på 6 måneder (12 måneder) med fortsat pensionsudbetaling fra fraflytningslandet	34
4.1. Konsekvenser for borgeren.....	34
4.2. Konsekvenser for administrationen	34
4.3. Økonomiske konsekvenser	35
4.4. EU-retlige konsekvenser.....	35
Kapitel 5. Undersøgelse af muligheden for, hvorvidt Færøerne og Grønland kan indtræde som part i de bilaterale aftaler om social sikring, som Danmark har indgået	36
5.1. Oversigt over de bilaterale aftaler om social sikring, som Danmark har indgået.....	36

5.2. Beskrivelse af processen for at indtræde som part i de bilaterale aftaler om social sikring, som Danmark har indgået	36
5.3. Beskrivelse af mulige økonomiske og administrative konsekvenser ved indgåelse af bilaterale aftaler om social sikring	36

Bilagsfortegnelse

- Bilag 1** a: Besvarelse af Folketingsspørgsmål nr. FÆU alm. del nr. 4 samt S 851
b: Beslutningsforslag B 34
- Bilag 2** Skema med pensionssatser, tillæg mv. for hver del af rigsfællesskabet
- Bilag 3** Forsørgelsesydelse i tilflytningssituationer (flyttesituationer)
3 a. Færøerne
3 b. Grønland
3 c. Danmark
- Bilag 4** Sagsbehandlingstider, processer etc.
4 a. Færøerne
4 b. Grønland
4 c. Danmark
- Bilag 5** Øvrige tillæg og økonomiske ydelser som følge af pensioniststatus
5 a. Færøerne
5 b. Grønland
5 c. Danmark
- Bilag 6** Antal alders- og førtidspensionister i de enkelte rigsdele 2014
- Bilag 7** a: Oversigt over bilaterale aftaler, som Danmark har indgået med tredjeland
b: Oversigt over bilaterale aftaler, som Danmark har indgået med lande, som nu er EU-lande
- Bilag 8** Eksempler, der illustrerer udbetaling af pension ved flytning fra og til rigsfællesskabet, hvis principperne i Nordisk Konvention om Social Sikring anvendes på pensionsområdet
- Bilag 9** Beregning af brøkpension inden for rigsfællesskabet
- Bilag 10** a: Økonomiske konsekvenser vedrørende pensionister i Danmark ved model med optjening af (brøk) pension fra de enkelte rigsdele
b: Økonomiske konsekvenser ved model vedrørende overgangsregel ved flytning inden for rigsfællesskabet

Kapitel 1. Indledning

1.1. Arbejdsgruppens kommissorium

På et møde den 20. august 2014 i København aftalte den danske socialminister og den færøske socialminister at nedsætte en arbejdsgruppe på embedsmandsplan vedrørende kortlægning af landenes pensionsregler og afdækning af de hindringer, som måtte opstå ved flytning inden for rigsfællesskabet. Grønland har efterfølgende tilkendegivet, at de ønsker at deltage i denne arbejdsgruppe.

Arbejdsgruppens kommissorium af 30. oktober 2014 har følgende ordlyd:

”Der nedsættes en arbejdsgruppe bestående af repræsentanter fra henholdsvis Færøerne, Grønland og Danmark.

Formålet med gruppens arbejde er at kortlægge de respektive landes pensionsregler (folkepension og førtidspension) og afdække de hindringer, som kan opstå ved flytning mellem landene inden for Rigsfællesskabet. Desuden skal arbejdsgruppen undersøge, hvorvidt der er mulighed for en overgangsregel, således at en borger fortsat omfattes af fraflytterlandets pensionsregler i 6 måneder efter flytning til en anden del af Rigsfællesskabet.

Ligeledes skal undersøges, hvorvidt principperne i Nordisk Konvention om Social Sikring kan anvendes, eventuelt i tillempet form på pensionsområdet inden for Rigsfællesskabet.

Arbejdsgruppen skal beskrive hindringer, løsningsmuligheder og konsekvenser, men skal ikke afgive konkrete anbefalinger på baggrund af kortlægningen.

Endvidere skal arbejdsgruppen undersøge mulighederne for, hvorvidt Færøerne og Grønland kan indtræde som part i de bilaterale aftaler om social sikring, som Danmark har indgået med en række tredjelande

Arbejdsgruppens arbejdsform vil hovedsagelig bygge på mailudveksling og eventuelt kombineret med videomøder.

Der forventes afholdt tre møder i arbejdsgruppen (opstartsmøde i januar 2015, midtvejsmøde i maj 2015 og et afsluttende møde i oktober 2015).

Arbejdsgruppens arbejde forventes afsluttet ved udgangen af 2015.”

1.2. Arbejdsgruppens sammensætning og arbejde

Arbejdsgruppen havde ved rapportens afgivelse følgende sammensætning:

Fuldmægtig Michael Feldballe, Almannamálaráðið, Færøerne

Fuldmægtig Susanna Nordendal, Almannamálaráðið, Færøerne

Afdelingschef Kirsten Olesen, Departementet for Familie, Ligestilling, Sociale Anliggender og Justitsvæsen, Grønland

Fuldmægtig Niels Thomas Andersen, Departementet for Familie, Ligestilling, Sociale Anliggender og Justitsvæsen, Grønland

Specialkonsulent Karin Møhl Larsen (formand for arbejdsgruppen), Beskæftigelsesministeriet, Danmark

Specialkonsulent Elisabeth Pilegaard, Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering, Danmark

Fuldmægtig Margrethe Martensen, Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering, Danmark

Fuldmægtig Henrik Bach, Departementet for Familie, Ligestilling, Sociale Anliggender og Justitsvæsen, Grønland var medlem af arbejdsgruppen indtil november 2015.

Afdelingschef Marjun Magnussen, Almannamálaráðið, Færøerne var medlem af arbejdsgruppen indtil december 2015.

Arbejdsgruppen har afholdt 3 møder og 2 videomøder i perioden januar 2015 til juni 2016.

Specialkonsulent Elisabeth Pilegaard og fuldmægtig Margrethe Martensen, begge fra Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering, har fungeret som sekretariat for arbejdsgruppen.

Fra arbejdsgruppen blev nedsat og til rapportens afgivelse har der været afholdt valg til folkestyret i alle tre rigsdele. Dette har betydet en ikke uvæsentlig forsinkelse af arbejdsgruppens arbejde. Selvom der har været afholdt valg, er det lagt til grund, at der fortsat er fuld opbakning til, at arbejdsgruppen færdiggør sit arbejde og udarbejder sin rapport, idet alle Folketingets partier og medlemmerne fra Færøerne og Grønland bakkede op om B 34 vedtaget 13. maj 2014 om ”en systematisk undersøgelse af og indsats mod grænsehindringer inden for rigsfællesskabet”. Heri indgår bl.a. de sociale pensioner som en hindring ved flytning inden for rigsdelen. Social – og Indenrigsministeriet er ressortansvarlig for B 34.

I forbindelse med folketingsvalget den 18. juni 2015, regeringsdannelsen og ressortomlægninger blev bl.a. det sociale pensionsområde overført fra Social- og Indenrigsministeriet til Beskæftigelsesministeriet, hvorfor arbejdsgruppens formandskab og sekretariat overgik til Beskæftigelsesministeriet.

Af det danske regeringsgrundlag fra juni 2015 ”Sammen for Fremtiden” fremgår det, at arbejdet med kortlægning af grænsehindringer og arbejdet med at søge hindringerne løst er et prioriteret område, idet det anføres:

”Regeringen vil afslutte arbejdet med at identificere de grænsehindringer i rigsfællesskabet og i Norden, der har betydning for Færøerne og Grønland. Og regeringen vil i samarbejde med Færøerne og Grønland gå videre med de hindringer, der er behov for at løse.”

1.3. Resumé

I december 2013 fremsatte de nordatlantiske medlemmer af Folketinget beslutningsforslag B 34 om iværksættelse af en systematisk indsats mod grænsehindringer inden for rigsfællesskabets grænser. Beslutningsforslaget blev enstemmigt vedtaget den 13. maj 2014. En af de prioriterede hindringer, hvor det skal undersøges, hvorvidt der er løsningsmuligheder, er pensionsforholdene inden for rigsfællesskabet.

Færøerne, Grønland og Danmark har hver deres regler om social pension, der gælder i de respektive rigsdele. De enkelte rigsdeles pensionsregler gælder ikke i de øvrige rigsdele. Det betyder, at når en borger flytter imellem rigsdelen, omfattes den pågældende ikke længere af de pensionsregler, der gælder i fraflytningsrigsdelen, men omfattes derimod af de gældende pensionsregler i den rigsdelt, som den pågældende aktuelt er bosat i.

Arbejdsgruppen har i sit arbejde kortlagt reglerne om alders-¹ og førtidspension i de enkelte rigsdele. Arbejdsgruppen har endvidere afdækket de væsentligste hindringer, som kan opstå ved flytning inden for rigsfællesskabet. Det kan konstateres, at rigsdelen har forskellig pensionslovgivning og har opbygget pensions-systemerne forskelligt. Det betyder også, at pensionsbeløbene er forskellige og at tilkendelses-/tildelingskriterier for ydelse af tillæg etc. er forskellige. Pensionsniveauet er forskelligt i rigsdelen, hvilket kan føre til, at pensionister vil gå henholdsvis op eller ned i pensionsdækning, når de flytter inden for rigsfællesska-

¹ Betegnelsen ”folkepension” anvendes i færøsk og dansk lovgivning, mens ”alderspension” anvendes i grønlandsk lovgivning. I rapporten er så vidt muligt anvendt betegnelsen alderspension til at beskrive pensionsydelsen til ældre.

bet. Det vil derfor kunne opleves som en væsentlig hindring, når en pensionist eller en kommende pensionist flytter mellem rigsdelene. Forskellige pensionsaldrer for alderspension kan også opleves som en hindring ved flytning inden for rigsfællesskabet, når der flyttes til en rigsdel, der har en højere pensionsalder, og personen endnu ikke har opnået denne alder, idet alderspensionen fra den fraflyttede rigsdel ophører.

Forskellige kriterier for tilkendelse af førtidspension kan for borgeren opleves som en væsentlig hindring. Også den situation, hvor førtidspension i den fraflyttede rigsdel ophører, og en ny ansøgning skal behandles i den rigsdel, hvor man flytter til, kan opleves som en hindring, specielt når der kan være tale om lange sagsbehandlingstider.

EU/EØS-borgere, der ikke er nordiske statsborgere, kan ikke søge om henholdsvis færøsk eller grønlandsk pension ved fraflytning fra Danmark til henholdsvis Færøerne eller Grønland, jf. artikel 3 i Nordisk Konvention om Social Sikring. De har heller ikke ret til at få udbetalt den optjente danske pension.

Herudover har arbejdsgruppen undersøgt muligheden for en overgangsregel, hvorved den enkelte borger vil kunne bevare retten til en tilkendt pension fra fraflytningsrigsdelen i op til 6 måneder ved flytning til en anden rigsdel. Det har i undersøgelsen vist sig, at sagsbehandlingstiden i afklaringsager om førtidspension i flere tilfælde forventes at ville tage mere end 6 måneder. Derfor har arbejdsgruppen også undersøgt muligheden for en overgangsregel på 12 måneder. En sådan overgangsregel vil kunne mindske den periode, hvor en pensionist kan risikere at stå uden forsørgelsesgrundlag på grund af manglende pensionsudbetaling.

Skønsmæssige beregninger på **alderspensionsområdet** viser, at de økonomiske konsekvenser ved en overgangsregel på 6 måneder vurderes at medføre en mindreudgift i Danmark og Færøerne på henholdsvis 2,5 mio. kr. og 0,1 mio. kr. og en merudgift i Grønland på 2,2 mio. kr. Ved en overgangsregel på 12 måneder, skønnes der at blive tale om en mindreudgift i Danmark og Færøerne på henholdsvis 5,0 mio. kr. og 0,2 mio. kr. og en merudgift i Grønland på 4,4 mio. kr. Skønsmæssige beregninger på området for **førtidspension** ved en overgangsregel på 6 måneder vurderes at medføre en mindreudgift i Danmark på 1,4 mio. kr. og en merudgift i Grønland på 1,2 mio. kr. Ved en overgangsregel på 12 måneder skønnes en mindreudgift for Danmark på 3,6 mio. kr. og merudgift i Grønland på 2,2 mio. kr. For Færøerne skønnes forslaget ved en overgangsregel for førtidspensionister alene at have rent marginale økonomiske konsekvenser.

Dernæst har arbejdsgruppen undersøgt, i hvilken udstrækning principperne i Nordisk Konvention om Social Sikring af 12. juni 2012 kan anvendes på pensionsområdet, eventuelt i en tillempet form ved flytning inden for rigsfællesskabet. En anvendelse af principperne i Nordisk Konvention om Social Sikring vil føre til, at hver rigsdel udbetaler den pensionsdel, der er optjent i denne rigsdel og efter de regler, der gælder der (det vil sige anvendelse af brøkpension). Dette i modsætning til gældende regler, hvor pension aktuelt udbetales fra den rigsdel, hvor pensionisten bor og efter de regler, der gælder der, og at pensionen beregnes på grundlag af den samlede bopælstid inden for rigsfællesskabet.

Det er i undersøgelsen lagt til grund, at der inden for rigsfællesskabet højst kan optjenes ret til social pension på baggrund af 40 års samlet bopælstid i optjeningsperioden svarende til fuld pension, uanset om en person i øvrigt har optjent ret ved bopæl eller beskæftigelse inden for rigsfællesskabet på sammenlagt mere end 40 år. Dertil bemærkes, at i den situation, hvor en person flytter fra rigsfællesskabet til et andet EU/EØS-land, skal pensionsudbetalingen opsplittes til udbetaling af og efter de regler, der gælder i de rigsdeler, hvor pensionen faktisk er optjent. Dette fremgår af artikel 8 i Nordisk Konvention om Social Sikring. Det betyder, at den pension, der er optjent inden for rigsfællesskabet i denne situation samlet set kan udgøre mere end svarende til en fuld pension på 40/40.

En anvendelse af principperne i Nordisk Konvention om Social Sikring vil bl.a. føre til, at Færøerne, Grønland og Danmark hver især skal beregne og udbetale en brøkpension til den enkelte person i forhold til den tid, som den pågældende har været bosat henholdsvis på Færøerne, i Grønland og i Danmark. Pensionen udbetales af pensionsmyndigheden i ”det land”/den rigsdel, hvor pensionen er optjent og efter de regler, der

gælder i denne rigsdel. Denne brøkpension udbetales under bopæl på Færøerne, i Grønland eller i Danmark, og også når pensionisten er bosat i eller flytter til et andet EU/EØS-land².

Ved bopæl på Færøerne eller i Grønland vil anvendelsen af principperne i Nordisk Konvention betyde, at nordiske statsborgere vil få ret til færøsk eller grønlandsk pension på grundlag af bopælstiden på henholdsvis Færøerne eller i Grønland. Bopælstiden i Danmark vil ikke indgå i beregningen af den færøske eller grønlandske pension. Nordiske statsborgere vil få udbetalt pension fra Danmark efter de regler, der gælder i Danmark. Øvrige EU/EØS-statsborgere med bopæl på Færøerne eller i Grønland vil ikke have ret til færøsk eller grønlandsk pension, men vil modtage den pension fra Danmark, som de har optjent i Danmark. Ved bopæl i Danmark vil det betyde, at EU/EØS-statsborgere, der er omfattet af EF-forordning nr. 883/04³ har ret til dansk social pension på grundlag af bopælstiden i Danmark. Bopælstiden på Færøerne og i Grønland vil ikke indgå i beregningen af en dansk pension. Til nordiske statsborgere med bopæl i Danmark vil pensionen blive udbetalt fra Færøerne og Grønland efter de regler, der gælder i denne rigsdel.

Ved bopæl inden for Norden - men uden for rigsfællesskabet - vil pensionen blive udbetalt fra hver del af rigsfællesskabet i forhold til optjeningen i den enkelte rigsdel.

Ved bopæl i EU/EØS, men uden for Norden, vil en anvendelse af principperne i Nordiske Konvention betyde, at hver del af rigsfællesskabet vil skulle udbetale pension i forhold til optjeningstiden, der er tilbagelagt i denne rigsdel, jf. konventionens artikel 8. Det følger også af, at hver rigsdel i konventionens forstand betragtes som et nordisk land, når personen bor uden for rigsfællesskabet. Det gælder for nordiske statsborgere og dermed også for danske statsborgere.

For ikke-nordiske EU/EØS-statsborgere følger det af EF-forordning 883/04, at der kun skal udbetales pension fra Danmark på grundlag af optjeningstid i Danmark. Det betyder, at der ikke udbetales pension fra Færøerne eller Grønland, og at bopælstider på Færøerne og i Grønland ikke indgår i beregningen af dansk pension til disse personer. Med hensyn til mobiliteten henvises til tabel 1 i bilag 10 B Økonomiske konsekvenser ved en model vedr. overgangsregel ved flytning inden for rigsfællesskabet og figur 2 i bilag 10 A Økonomiske konsekvenser vedr. pensionister i Danmark ved model med optjening af (brøk)pension fra de enkelte rigsdelle. De skønsmæssige økonomiske konsekvenser for en anvendelse af principperne i Nordisk Konvention om Social Sikring på pensionsområdet for pensionister bosiddende i Danmark er med betydelig usikkerhed beregnet til en årlig besparelse for Danmark på 191,3 mio. kr. (besparelse på 87,4 mio. kr. på alderspension og 103,9 mio. kr. på førtidspension) og en merudgift på Færøerne og i Grønland på henholdsvis 64,9 mio. kr. (48,9 mio. kr. til alderspension og 16,0 mio. kr. til førtidspension) og 62,8 mio. kr. (26,4 mio. kr. til alderspension og 36,4 mio. kr. til førtidspension). Det bemærkes, at en tilsvarende opgørelse af de økonomiske konsekvenser vedrørende modtagere af social pension på henholdsvis Færøerne og i Grønland med tilknytning til de øvrige rigsdelle, ligeledes vil indebære mindreudgifter i den rigsdel, hvor pensionen udbetales, og merudgifter i de to øvrige rigsdelle, herunder for Danmark.

En mulig anvendelse af principperne i Nordisk Konvention om Social Sikring eller en overgangsregel om 6 måneders ret til social pension fra fraflytningsrigsdelen vil kræve en tiltrædelse til ordningen fra alle tre rigsdelle herunder lovændringer. Ved lovændringer vil det være nødvendigt at fastsætte et ikrafttrædelsestidspunkt samt eventuelle overgangsregler for anvendelsen af principperne i konventionen samt bibeholdelse af retten til pension i en overgangsperiode.

Endelig har arbejdsgruppen undersøgt muligheden for, hvorvidt Færøerne og Grønland kan indtræde i de bilaterale aftaler⁴ om social sikring, som Danmark har indgået med en række tredjelande. Der gælder særlig procedure for Færøerne og Grønland for tiltrædelse af folkeretlige aftaler, som Danmark har indgået. Færøerne og Grønland kan blive omfattet af de aftaler, som Danmark har indgået, hvis det pågældende tredjeland

² Schweiz hører ikke til disse lande, jf. artikel 8 i Nordisk Konvention om Social Sikring.

³ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 883/2004 af 29. april 2004 om koordinering af de sociale sikringsordninger.

⁴ En bilateral aftale – også kaldet en konvention – er en mellemfolkelig aftale.

er indstillet på det. Udgangspunktet er, at en aftale, som Danmark har indgået med et tredjeland kan udvides til også at omfatte Færøerne og Grønland. Dette vil f.eks. kunne ske ved en tillægsprotokol til den eksisterende aftale.

Hvilke krav der skal stilles til en eventuel tillægsprotokol afhænger af det pågældende tredjeland. Som udgangspunkt skal den oprindelige aftale (substansaftalen) ikke genforhandles. Det kan dog blive resultatet, hvis der skal ændres i den oprindelige aftale.

Hvis Færøerne og Grønland vælger at blive omfattet af nogle af de aftaler, som Danmark har indgået, kan den enkelte rigsdel blive omfattet af aftalen helt eller delvist. Det betyder, at der vil være mulighed for at blive omfattet af f.eks. reglerne om udstationering, men ikke af reglerne om pension, hvis dette ikke er ønsket.

Hvis Færøerne og/eller Grønland vælger at blive omfattet af en eller flere af de bilaterale aftaler, som Danmark har indgået, vil det være den færøske henholdsvis den grønlandske lovgivning, der skal indgå i aftalen.

Såfremt der skal indledes forhandlinger med tredjelande, vil det være formålstjenligt, at forhandlingerne sker samtidigt for Færøerne og Grønland.

Da Færøernes og Grønlands eventuelle beslutning herom vil foreligge efter, at arbejdsgruppen har fremlagt sin rapport, må den videre proces sættes i gang derefter, hvis det pågældende tredjeland er indstillet på det.

Kapitel 2. Gældende ret

2.1. Overordnet beskrivelse af pensionsreglerne i de enkelte rigsdele

Ligheder og forskelle i pensionssystemerne i de enkelte rigsdele

Den grundlæggende opbygning af pensionssystemerne i de enkelte rigsdele er meget lig hinanden. I hver rigsdal bygger retten til pension på dansk statsborgerskab, og mindst 3 års bopæl i det danske rige for åbning af ret til pension samt et optjeningsprincip på 40/40 for ret til fuld alderspension⁵. Også optjeningen af retten til førtidspension bygger på de samme principper inden for de enkelte rigsdele.

Alderspension

Reglerne om ret til alderspension er forskellige inden for rigsfællesskabet. Det gælder især aldersbetingelserne, hvor pensionsalderen aktuelt er 67 år på Færøerne og 65 år i Grønland og i Danmark. Både i Grønland og i Danmark er der vedtaget lovgivning, der inden for de næste år forhøjer pensionsalderen, så den kommer op på 67 år. For Danmarks vedkommende stigende til 68 år for personer, der er født efter 31. december 1962. I Danmark vil det igen i 2020 skulle beregnes, om pensionsalderen skal reguleres på baggrund af udviklingen i den gennemsnitlige levetid. Forhøjelse af pensionsalderen kræver lovændring.

Ydelsesniveauet for alderspension er forskelligt i de enkelte rigsdele. Endvidere er der stor forskel på de serviceydelser, som en pensionist kan modtage i de enkelte rigsdele. Det gælder f.eks. medicintilskud, huslejetilskud, tandlægebehandling, varmetilskud etc. Der er desuden forskelle mellem rigsdelen i forhold til, hvilke ydelser der gives som tillæg til en pension, og hvilke ydelser der er rene serviceydelser uden for pensionssystemet. Det kan derfor være vanskeligt at beskrive og sammenligne ydelsesniveauet i de enkelte rigsdele og vurdere, hvor stor en dækningsgrad en pension og serviceydelser tilsammen giver en alderspensionist i forhold til leveomkostningerne i den rigsdal, hvor pensionisten bor. En sådan sammenligning af ydelsesniveauerne mellem rigsdelen vil ikke give et retvisende billede. Der kan henvises til bilag 2 og bilag 5 a-c.

Førtidspension

Der er forskellige tilkendelseskræfter i de enkelte rigsdele for ret til førtidspension, ligesom der er stor forskel på, hvilke betingelser der skal være opfyldt bl.a. med hensyn til vurdering af arbejdsevne eller mangel på samme. Ved tilkendelse af førtidspension er der ligeledes stor forskel på ydelsesniveauet i de enkelte rigsdele. Desuden er der store forskelle mellem rigsdelen i forhold til, hvilke ydelser der gives som tillæg efter pensionslovgivningen, og hvilke ydelser der gives som serviceydelser efter anden lovgivning. Det kan derfor være vanskeligt at foretage en retvisende sammenligning mellem ydelsesniveauerne på førtidspensionsområdet inden for rigsfællesskabet.

Sagsbehandlingsforløb ved flytning mellem rigsdelen

Alderspension

Ved ansøgning om alderspension for personer, der flytter inden for rigsfællesskabet, er der tale om forholdsvis smidige sagsgange og sagsbehandlingsforløb. Der kan henvises til bilag 4 a-c.

Ved tilflytning til Færøerne fra Grønland eller Danmark, vil personer, der allerede modtager dansk eller grønlandsk alderspension, overgå til færøsk alderspension ved henvendelse til den færøske socialforvaltning, hvis de generelle betingelser er opfyldt.

Ved tilflytning til Grønland fra Færøerne eller Danmark, vil personer, der allerede modtager færøsk eller dansk alderspension ved henvendelse til den grønlandske bopælskommune, skulle ansøge om grønlandsk alderspension.

⁵ Der henvises til note 1.

Ved tilflytning til Danmark fra Grønland eller Færøerne, vil personer, der allerede modtager færøsk alderspension, overgå til dansk alderspension ved henvendelse til bopælskommunen, hvis de generelle betingelser er opfyldt, mens borgere, der modtager grønlandsk alderspension ved tilflytning til Danmark, skal ansøge om dansk alderspension.

Førtidspension

Sagsbehandling og procedurer forud for tilkendelse af førtidspension i de enkelte rigsdelen er forskellige, men lovgivningen i rigsdelen om afklarende forløb går i samme retning.

På Færøerne tilkendes førtidspension til personer mellem 18 og 66 år. En betingelse for tilkendelse af førtidspension er, at ansøgerens arbejdsevne er varigt nedsat med mindst halvdelen af den samlede erhvervsevne. Forud for tilkendelse af førtidspension, gennemføres afklaring af muligheden for at forbedre arbejdsevnen gennem arbejdsevnefremmende foranstaltninger (revalidering mv.) eller ved at finde et, efter pågældendes personlige forhold, passende arbejde. Sagsbehandlingstiden for tilkendelse af færøsk førtidspension er nærmere beskrevet i bilag 4 a.

I Grønland er der netop vedtaget regler, som fokuserer på borgerens ressourcer fremfor begrænsninger, og ansøgeren skal gennemgå et afklaringsforløb, som skal afdække, hvorvidt der kan påbegyndes et revalideringsforløb før eventuel tilkendelse af førtidspension. Da der er tale om ny lovgivning på dette område, er der pt. ingen erfaring på området, se bilag 4 b.

I Danmark kan personer under 40 år som udgangspunkt ikke tilkendes førtidspension. Førtidspension er betinget af, at personens arbejdsevne er varigt nedsat, og at nedsættelsen er af et sådant omfang, at personen ikke vil være i stand til at blive selvforsørgende ved indtægtsgivende arbejde. Inden der træffes afgørelse om tilkendelse af førtidspension, skal sagen forelægges kommunens rehabiliteringsteam. Rehabiliteringsteamet skal med sin tværfaglige sammensætning sikre den tværfaglige koordinering og en helhedsorienteret indsats på tværs af forvaltninger og myndigheder og med fokus på uddannelse og beskæftigelse, så den enkelte borgers arbejdsevne vurderes og afprøves med henblik på at opnå eller fastholde tilknytning til arbejdsmarkedet. Kommunen træffer efterfølgende afgørelse om ret til førtidspension på grundlag af rehabiliteringsteamets indstilling.

I visse tilfælde skal sagen ikke forelægges kommunens rehabiliteringsteam. Det kan være i sager, hvor en person ansøger om førtidspension på det foreliggende dokumentationsgrundlag, hvor kommunen ikke er i tvivl om, at den pågældende ikke opfylder betingelserne for ret til førtidspension. Det kan også være i ansøgningsager eller i sager, som kommunen har taget op, hvor kommunen efter en konkret vurdering ikke er i tvivl om, at borgeren opfylder betingelserne for at få tilkendt førtidspension, fordi det er helt åbenbart, at personen ikke vil kunne blive selvforsørgende. Det kan være i tilfælde, hvor en person er så syg eller har så betydelige funktionsnedsættelser, at det er helt åbenbart, at den pågældendes arbejdsevne ikke kan forbedres. Det kan fx være funktionsnedsættelser som følge af udviklingshæmning, alvorlig hjerneskade eller alvorlige lidelser uden medicinske behandlingsmuligheder eller tilfælde, hvor prognosen er kort levetid.

Sagsbehandlingstiden er vanskelig at kortlægge, da der som udgangspunkt ikke kan ansøges om førtidspension. En sag registreres først som en førtidspensionssag, når kommunen træffer beslutning om, at sagen skal overgå til behandling efter reglerne om førtidspension. Sagsbehandlingstiden forud herfor kan være en langvarig proces, da alle relevante muligheder for at udvikle borgerens ressourcer og forbedre arbejdsevnen skal være afprøvet i praksis, inden en sag om førtidspension påbegyndes. Fra dette tidspunkt har kommunen en frist på 3 måneder til at træffe afgørelse. Se bilag 4 c.

De forskellige krav til sagsbehandlingsforløb i rigsdelen er en af grundene til, at der kan være forskel i sagsbehandlingstiden i de enkelte rigsdelen forud for tilkendelse af en førtidspension. Forholdsvis lange sagsbehandlingsforløb vil kunne føre til, at førtidspensionister, der flytter inden for rigsfællesskabet, vil kunne komme i den situation, at de er uden offentlig forsørgelse i en periode, før der evt. kan tilkendes førtidspen-

sion i tilflytningsrigsdelen, jf. bilag 1 a. Der kan også forekomme situationer, hvor der ikke kan tilkendes førtidspension, da tilkendelsesbetingelserne i de enkelte rigsdeler er forskellige, og førtidspensionister, der flytter til en anden rigsdel, ikke opfylder betingelserne i denne rigsdel.

Der gælder særlige regler for grønlandske borgere, som flytter til Danmark på behandlingsophold, formidlet af de grønlandske sociale myndigheder. Disse borgere får udbetalt dansk førtidspension, som finansieres af de grønlandske kommuner. For borgere, som er kommet til Danmark før 1992, finansierer den danske stat udgifterne til førtidspension.

2.1.1. Oversigt over færøsk social pension

Gældende regler

Retten til både alders- og førtidspension reguleres efter Lagtingslov nr. 48 af 10. maj 1999 om sociale pensioner m.v.

Almindelige betingelser for alders- og førtidspension

Retten til færøsk social pension er som hovedregel betinget af dansk statsborgerskab og mindst 3 års fast bopæl i det danske rige mellem det fyldte 15. og 67. år.

Optjeningsprincippet for alderspension

Ret til fuld alderspension er endvidere betinget af mindst 40 års fast bopæl i det danske rige mellem det fyldte 15. og 67. år. Ved kortere bopælstid beregnes pensionen som 1/40 af den fulde pension for hvert år, man har haft bopæl i det danske rige. Har man f.eks. haft bopæl i det danske rige i 10 hele år, udbetales pensionen som 10/40 af en fuld færøsk pension.

Optjeningsprincippet for førtidspension

Optjeningsprincippet for førtidspension er baseret på den faktiske bopælstid i det danske rige mellem det fyldte 15. og 67. år. Det betyder, at den teoretisk mulige optjeningsperiode er 52 år.

Da retten til fuld folkepension opnås efter en bopælstid på 40 år, betyder det, at en person kun behøver at have boet i det danske rige i 40 år af de 52 mulige år for at få ret til fuld pension. Dette svarer til, at bopæl i 40/52 eller ca. 4/5 af den teoretisk mulige bopælstid er tilstrækkelig for at opnå fuld folkepension.

Optjeningsprincippet for førtidspension er på baggrund heraf udformet, således at der er ret til fuld pension for personer under 67, hvis den faktiske bopælstid ved pensionstilkendelsen udgør mindst 4/5 af perioden fra det fyldte 15. år til det tidspunkt, hvorfra der ydes pension.

Hvis der ikke er ret til fuld førtidspension, fastsættes pensionen efter forholdet mellem den faktiske bopælstid og 4/5 af den teoretisk mulige bopælstid (fra det fyldte 15. år til det tidspunkt, hvorfra pensionen ydes).

Mindste udbetalte ydelse

Pensionen udbetales ikke, hvis den udgør mindre end 1/40 af grundbeløbet for henholdsvis alders- eller førtidspension.

Ansøgning

Sagsbehandlingen af pensionssager og udbetalingen af alders- og førtidspension er et landsanliggende og varetages af den færøske socialforvaltning, Almannaverkið. Ansøgning om alders- og førtidspension indgives til denne myndighed.

Indtægtsgrundlag

Indtægtsregulering af pensionsydelse foretages på grundlag af et indtægtsgrundlag, der omfatter almindelig skattepligtig indkomst (undtaget social pension og sociale ydelser med samme formål samt arbejdsmarkedsefterløn - se nedenfor), nettoindtægt i henhold til kapitalvindingsskatteoven. Der anvendes samme indtægtsgrundlag ved indtægtsregulering af alle pensionsformer.

Alderspension

Alderspension kan udbetales til personer, der er fyldt 67 år. Alderspensionen består af grundbeløb og pensionstillæg.

Grundbeløb

Størrelsen af det årlige grundbeløbet er 43.068 kr. for enlige og 32.796 kr. for gifte pensionister. Grundbeløbet udbetales uafhængigt af pensionistens øvrige indtægt. Grundbeløbet, der ikke undergår samme regelmæssige satsreguleringer som de øvrige pensionsbeløb, blev senest pristalsreguleret i 2002.

Tillæg

Størrelsen af tillægget er afhængigt af pensionistens og en eventuel ægtefælles samlede indtægtsforhold. Det maksimale tillæg udgør 45.252 kr. for enlige og 36.372 kr. for gifte.

Tillægget nedsættes med 60 pct. af indtægtsgrundlaget, hvis dette overstiger 61.900 kr. For ægtepar, hvor begge er alderspensionister, udgør det personlige indtægtsgrundlag halvdelen af ægteparrets samlede indtægtsgrundlag. Hvis kun den ene ægtefælle er alderspensionist, modregnes i alderspensionistens eget indtægtsgrundlag.

Skattemæssige forhold

Grundbeløbet er ikke skattepligtigt, mens tillægget er skattepligtigt. Berettigede personer, der fravælger alderspensionen, har et særligt skattemæssigt fradrag.

Andre tillæg

Satser, tillæg og andre økonomiske ydelser til alderspensionister er beskrevet i bilag 2 og 5 a.

Solidarisk arbejdsmarkedsefterløn

Arbejdsmarkedets parter finansierer en supplerende pensionsydelse, der i hovedreglen opfattes som en grundpensionsydelse til færøske alderspensionister. Ydelsen er på 46.920 kr. årligt og er skattepligtig. Ydelsen kaldes solidarisk arbejdsmarkedsefterløn, og dette henviser primært til finansieringskilden. Ordningen er nærmere beskrevet i bilag 5 a om øvrige økonomiske ydelser, som følge af pensioniststatus.

Førtidspension

Der kan tilkendes førtidspension til personer mellem 18 og 66 år. En betingelse for tilkendelse af førtidspension er, at ansøgerens arbejdsevne er varigt nedsat med mindst halvdelen af den samlede erhvervsevne. Det er en forudsætning for at tilkende førtidspension, at det ikke har været muligt at forbedre arbejdsevnen gennem arbejdsevnefremmende foranstaltninger (revalidering mv.) eller at finde et arbejde, der er tilpasset den efter pågældendes personlige forhold.

Højeste førtidspension tilkendes personer mellem 18 og 66 år, der pga. fysisk eller psykisk handicap er uden tilbageværende arbejdsevne, eller hvis arbejdsevne er ubetydelig.

Mellemste førtidspension tilkendes 1) personer mellem 18 og 66 år, hvis arbejdsevne pga. fysisk eller psykisk handicap anses for nedsat med mindst 2/3, og 2) enker og enkemænd med forsørgelsespligt over for børn under 18 år.

Laveste førtidspension tilkendes 1) personer mellem 18 og 66 år, hvis arbejdsevne pga. fysisk eller psykisk handicap anses for nedsat med mindst halvdelen, og 2) personer over 50 år, som pga. helbredsproblemer, manglende arbejdsmuligheder eller andre særlige omstændigheder varigt ikke er i stand til at forsørge sig selv.

Tre ydelsesniveauer

Højeste og mellemste førtidspension består af grundbeløb, tillæg og invaliditetstillæg. Laveste førtidspension består af grundbeløb og tillæg samt et ekstratillæg. Beløbene er forskellige for enlige og gifte pensionister. Grundbeløb og invaliditetsbeløb er ens for alle pensionsgrader, mens tillægget er forskelligt for laveste, mellemste og højeste pensionsniveau.

Invaliditetsydelse

Personer, som efter en lægelig vurdering har en nedsat erhvervsevne svarende til over 2/3, får i stedet tilkendt invaliditetsydelse, hvis deres indkomst er af en sådan størrelse, at pension ikke kan tilkendes.

Nedsættelse af førtidspension

Førtidspensionen nedsættes alene på grundlag af pensionistens egen indtægt og er således ikke afhængig af evt. ægtefælles indtægt.

Tillæg og grundbeløb nedsættes med 30 pct. af indtægtsgrundlaget, når førtidspensionistens årlige indtægter overstiger 92.900 kr. I første omgang nedsættes tillægget, dernæst grundbeløbet, og for laveste førtidspension gælder tillige, at ekstratillæg også kan modregnes.

Andre tillæg

Satser, tillæg og andre økonomiske ydelser til førtidspensionister er beskrevet i bilag 2 og 5 a.

Bortfaldsgrænserne for førtidspension er forskellige for de forskellige niveauer og afhængigt af, om pensionisten er gift eller enlig (eftersom pensionsbeløbet er forskelligt for henholdsvis en enlig og en gift pensionist).

I øvrigt skal bemærkes, at de forskellige førtidspensionsniveauer over tid ikke kan forenes med arbejdsindtægter over visse grænser, idet pension ydes som kompensation for arbejdsevnetab. Efter loven kan en tildelt førtidspension vurderes på ny, hvis indtægten overstiger et beløb, der svarer til to gange det årlige grundbeløb for enlige førtidspensionister.

Overgang til alderspension

Førtidspensionister overgår uden ansøgning til at modtage alderspension fra den 1. i måneden efter det fyldte 67. år. Folkepensionen tildeles med samme antal 40.-dele som gældende ved modtagelse af førtidspension.

2.1.2. Oversigt over grønlandsk pension

Gældende regler

Retten til alderspension reguleres af Inatsisartutlov nr. 20 af 23. november 2015 om alderspension, som trådte i kraft den 1. januar 2016.

Retten til førtidspension reguleres af Inatsisartutlov nr. 40 af 9. december 2015 om førtidspension, som træder i kraft den 1. juli 2016.

I det følgende tages der udgangspunkt i den ovennævnte nyeste lovgivning.

Almindelige betingelser for alders- og førtidspension

Retten til grønlandsk pension er som hovedregel betinget af dansk statsborgerskab og mindst 3 års fast bopæl i det danske rige mellem det fyldte 15. og 65. år.

Optjeningsprincipper for alderspension

Ret til fuld alderspension er endvidere betinget af mindst 40 års fast bopæl i det danske rige mellem det fyldte 15. og 65. år. Ved kortere bopælstid beregnes pensionen som 1/40 af den fulde pension for hvert år, man har haft bopæl i det danske rige. Har man f.eks. haft bopæl i det danske rige i 10 hele år, udbetales pensionen som 10/40 af en fuld grønlandsk pension.

Optjeningsprincipper for førtidspension

Retten til fuld førtidspension er betinget af, at bopælstiden i det danske rige udgør mindst 5/6 af bopælstiden fra det fyldte 15. år til det tidspunkt, hvorfra førtidspensionen ydes. Er betingelsen for fuld førtidspension ikke opfyldt, fastsættes førtidspensionens størrelse efter forholdet mellem bopælstiden og 5/6 af tiden fra det fyldte 15. år til det tidspunkt, hvor førtidspensionen ydes.

Mindste udbetalte ydelse

Pensionen udbetales ikke, hvis den udgør mindre end 1/40 af grundbeløbet for henholdsvis alders- eller førtidspension.

Ansøgning

Det er kommunen, hvor borgeren har bopæl, som administrerer ansøgning og udbetaling. Pensionssatserne er pristalsreguleret. Regulering finder sted pr. 1. januar.

Indtægtsgrundlag

Der anvendes aktuel indkomst til at beregne en borgers indtægtsforhold. Aktuel indkomst giver et aktuelt billede af borgerens indtægtsforhold, og danner grundlag for beregning af alderspensionsgrundbeløbet, pensionstillægget samt førtidspensionsbeløbet.

Både alderspensionens grundbeløb og pensionstillæg er skattepligtige. Endvidere er førtidspensionen skattepligtig.

Alderspension

Alderspension kan udbetales til borgere, der er fyldt 65 år.

Pensionsalderen forhøjes til 66 år fra den 1. januar 2017. Kommunalbestyrelsen kan i særlige tilfælde og efter ansøgning afgøre, at pensionsalderen først forhøjes til 66 år fra den 1. januar 2021 for en person, som er nedslidt efter mindst 35 års hårdt fysisk eller psykisk arbejde.

Pensionsalderen forhøjes til 67 år fra den 1. januar 2021. Kommunalbestyrelsen kan i særlige tilfælde og efter ansøgning afgøre, at pensionsalderen først forhøjes til 67 år fra den 1. januar 2025 for en person, som er nedslidt efter mindst 35 års hårdt fysisk eller psykisk arbejde.

Pensionens størrelse

Størrelsen på pensionsbeløbet afhænger af alderspensionistens og eventuelle ægtefælles/partners øvrige indtægt.

Alderspension består af et grundbeløb og et pensionstillæg. Pr. 1. januar 2016 udgør grundbeløbet årligt op til kr. 59.900.

Pensionstillægget udgør årligt op til kr. 74.300 for en enlig og op til kr. 41.300 for en alderspensionist med partner.

Både grundbeløb og pensionstillæg nedsættes, hvis alderspensionistens indkomst overstiger en vis grænse:

1. Pensionstillægget aftrappes for enlige med en personlig biindtægt årligt fra 56.000 kr. til 221.111 kr., hvorefter det bortfalder.
2. Pensionstillægget aftrappes for samlevende alderspensionister med en biindtægt fra 83.000 kr. til 220.667 kr., hvorefter det bortfalder.

For pensionstillægget gælder, at satsen afhænger af samlivsstatus og indtægtsreguleringen afhænger af de samlevendes samlede indtægtsforhold.

Hvis pensionistens indtægtsforhold i løbet af året bliver væsentligt og varigt ændret, skal pensionsbeløbet ændres med virkning fra den 1. i måneden, efter ændringen er sket.

Skattemæssige forhold

Alderspensionens grundbeløb og pensionstillægget er skattepligtig.

Andre tillæg

Udover alderspensionens grundbeløb og eventuelle pensionstillæg, er der forskellige tillæg, alderspensionisten måske kan tildeles, afhængigt af situation, se bilag 2 og 5 b.

Førtidspension

Førtidspension kan tilkendes borgere, som er fyldt 18 år, men som endnu ikke har opnået ret til alderspension.

Førtidspension kan tilkendes borgere, hvis arbejdsevne er varigt nedsat af fysiske eller psykiske årsager.

Arbejdsevne og arbejdsevnevurdering

Den nye førtidspensionslovgivning fokuserer på borgerens ressourcer, fremfor begrænsninger. Ansøgere til førtidspension skal gennemgå et afklaringsforløb, der har til formål at afdække, hvorvidt borgeren skal påbegynde et revalideringsforløb. Revalideringsforløbet har til formål at styrke eller genvinde borgerens arbejdsevne, så denne kan forblive på arbejdsmarkedet fremfor tilkendelse af førtidspension. Arbejdsevnevurderingen finder sted efter revalideringsforløbets afslutning.

Arbejdsevnevurderingen af borgeren danner grundlag for eventuel tilkendelse af førtidspension. Hvis der tilkendes førtidspension, danner arbejdsevnevurderingen grundlag for fastsættelse af pensionssats, dvs. højeste, mellemste eller laveste sats.

For borgere, der ansøger om førtidspension, som åbenlyst ikke vil kunne forbedre arbejdsevnen, tilkendes førtidspension uden at gennemgå revalideringsforløb.

Revurdering af arbejdsevne

Alle borgere, der har fået tilkendt førtidspension, og som er under 60 år, skal inden for en 5 årig periode (1. periode fra 1. juli 2016) have revurderet deres arbejdsevne med henblik på en vurdering af, om de fortsat kan tilkendes førtidspension.

Førtidspensionens størrelse

Førtidspensionens størrelse afhænger af borgerens arbejdsevne. Arbejdsevnen fastsættes som en procentdel. Den 1. juli 2016 træder den nye førtidspensionslov i kraft, som medfører, at nuværende førtidspensionister skal have revurderet deres arbejdsevne inden for 5 år. De nuværende førtidspensionister modtager førtidspension efter den gamle ordning, indtil de har fået revurderet deres arbejdsevne, hvorefter de overgår til de nye førtidspensionssatser, hvis de fortsat er berettiget til førtidspension.

Fra den 1. juli 2016 og i en overgangsperiode på 5 år (til 2021) vil man således have 2 forskellige sæt af satser for førtidspension:

- 1) et sæt af satser for de, der har fået vurderet eller revurderet deres arbejdsevne, og
- 2) et andet sæt af satser for de, der endnu ikke har fået revurderet deres arbejdsevne.

Tilflyttede *danskere* eller *færingere* (ligesom allerede bosiddende *grønlandere*, der ikke har fået tilkendt førtidspension), som ansøger om førtidspension fra og med den 1. juli 2016, vil være omfattet af den nye førtidspensionslovgivning. Der henvises til bilag 2 med oversigt over gældende pensionssatser.

Ansøgere, der får vurderet deres arbejdsevne til at være 76 % eller derover, får ikke tilkendt førtidspension.

Nedsættelse af førtidspension

Førtidspension nedsættes, såfremt førtidspensionisten og dennes eventuelle partners årlige samlede aktuelle indkomst, bortset fra førtidspension, alderspension og pension udbetalt efter Nordisk Konvention om Social Sikring, overstiger en bestemt beløbsgrænse.

Førtidspensionister vil således - i lighed med tidligere - fortsat have mulighed for at supplere førtidspensionen med indtægter op til en vis beløbsgrænse.

Tillæg

Foruden førtidspensionen kan der udbetales forskellige tillæg til førtidspensionister. Forudsætningen for at modtage tillæg er, at personen har bopæl i Grønland, se bilag 2 og 5 b.

Skattemæssige forhold

Førtidspensionsbeløbet er skattepligtigt.

Overgang til alderspension

Borgere, der modtager førtidspension på det tidspunkt, hvor retten til alderspension indtræder, overgår automatisk til alderspension uden ansøgning, idet førtidspension bortfalder fra samme tidspunkt. Alderspension tildeles med samme brøk som gældende ved modtagelse af førtidspension.

2.1.3. Oversigt over dansk social pension

Gældende regler

De gældende danske pensionsregler fremgår af lov om social pension (alderspension og førtidspension tilkendt efter regler gældende fra 1. januar 2003), som senest er bekendtgjort ved lovbekendtgørelse nr. 10 af 12. januar 2015, og lov om højeste, mellemste, forhøjet almindelig og almindelig førtidspension m.v. (førtidspension tilkendt efter regler gældende før 1. januar 2003), jf. lovbekendtgørelse nr. 11 af 12. januar 2015.

Almindelige betingelser for ret til alders- og førtidspension

Retten til dansk social pension er som hovedregel betinget af fast bopæl i Danmark, dansk statsborgerskab og mindst 3 års fast bopæl i det danske rige i optjeningsperioden mellem det fyldte 15. år og alderspensionsalderen.

Alderspensionsalderen er 65 år for personer født før 1. januar 1954 stigende til 68 år for personer, der er født efter 31. december 1962.

Optjeningsprincipper for alderspension

Retten til fuld dansk **alderspension** er betinget af mindst 40 års fast bopæl i det danske rige i optjeningsperioden mellem det fyldte 15. år og alderspensionsalderen. Ved kortere bopælstid beregnes alderspensionen som 1/40 af den fulde alderspension for hvert år, man har haft fast bopæl her i riget i optjeningsperioden. Har man f.eks. haft fast bopæl her i riget i 10 hele år i optjeningsperioden, udbetales alderspensionen som 10/40 af en fuld dansk pension.

Optjeningsprincipper for førtidspension

Der er ret til fuld dansk førtidspension for personer under alderspensionsalderen, hvis bopælstiden udgør mindst 4/5 af årene fra det fyldte 15. år til det tidspunkt, hvorfra pensionen ydes. Hvis betingelsen for fuld pension ikke er opfyldt, fastsættes pensionen efter forholdet mellem bopælstiden og 4/5 af tiden fra det fyldte 15. år til det tidspunkt, hvorfra pensionen ydes. Den beregnede del af fuld pension nedsættes til nærmeste antal fyrretyvendedele af fuld pension.

Mindst udbetalte ydelse

Den beregnede alderspension og førtidspension udbetales ikke, hvis den udgør mindre end 1/40 af grundbeløbet.

Ansøgning

Ansøgning om alderspension indgives til Udbetaling Danmark. Ansøgning om førtidspension kan indgives til bopælskommunen.

Indtægtsgrundlag

Indtægtsreguleringen af pensionsydelse foretages på grundlag af et indtægtsgrundlag, der omfatter personlig indkomst med tillæg af positiv kapitalindkomst samt aktieindkomst.

Alderspension

Alderspension udbetales efter ansøgning til personer, der har nået alderspensionsalderen, som er 65 år for personer, der er født før 1. januar 1954. Alderspensionen består af grundbeløb og pensionstillæg. Hertil kommer en række tillæg.

Grundbeløb

Grundbeløbet har samme størrelse for enlige og gifte/samlevende. Satsen for et fuldt grundbeløb er 72.756 kr. årligt. Grundbeløbet nedsættes alene på baggrund af pensionistens egen indkomst ved personligt arbejde. Grundbeløbet bliver nedsat med 30 pct. af indtægtsgrundlaget, hvis pensionistens indtægtsgrundlag på baggrund af indtægt ved personligt arbejde overstiger 310.000 kr. om året (2016).

Grundbeløbet er skattepligtigt.

Pensionstillæg

Størrelsen af pensionstillægget er afhængigt af pensionistens og en eventuel ægtefælles/samlevers samlede indtægtsforhold. Satsen for et fuldt pensionstillæg er årligt 76.788 kr. for enlige og 37.632 kr. for gif-

te/samlevende. Pensionstillægget nedsættes, hvis pensionisten har årlige indkomster, der overstiger 68.400 kr. (enlige), og hvis pensionisten og en ægtefælles/samlevers samlede indkomster overstiger 137.300 kr. (gifte/samlevende).

Ved beregningen af pensionstillægget ses der ved opgørelsen af indtægtsgrundlaget bort fra de første 60.000 kr. af pensionistens indtægt ved personligt arbejde i et kalenderår.

Pensionstillægget bliver nedsat med en fast procent af det beregnede indtægtsgrundlag.

Pensionstillægget er skattepligtigt.

Den supplerende pensionsydelse

Den supplerende pensionsydelse ("ældrechecken") udgør 16.600 kr. årligt. Det er en betingelse, at pensionistens og en eventuel ægtefælle/samlevers likvide formue ikke overstiger 82.600 kr.

Den supplerende pensionsydelse ydes efter størrelsen af pensionistens *personlige tillægsprocent*, og med samme antal fyrretyvendedele, som pensionen udbetales med.

Den supplerende pensionsydelse er skattepligtig.

Andre tillæg

Der kan efter ansøgning ydes yderligere tillæg m.v. til pensionen. Se bilag 2 og 5 c.

Opsat alderspension

Personer, der opfylder betingelserne for ret til alderspension, kan opsætte udbetalingen af folkepension til et tidspunkt, der ligger efter alderspensionsalderen med henblik på at optjene en venteprocent, som omregnes til et tillæg til folkepensionen.

Førtidspension (efter regler gældende før 1. januar 2003)

Den 1. januar 2003 blev der indført nye regler for førtidspension, men de "gamle regler" i lov om højeste, mellemste, forhøjet almindelig og almindelig førtidspension m.v. gælder fortsat for de personer, der er tilkendt førtidspension eller invaliditetsydelse efter de regler, der var gældende før 1. januar 2003.

Det vil fx stadig være relevant at anvende de "gamle regler" i forbindelse med ansøgning om forhøjelse af en allerede tilkendt førtidspension, og i forbindelse med overgang fra invaliditetsydelse til førtidspension og omvendt.

Ydelser efter lov om højeste, mellemste, forhøjet almindelig og almindelig førtidspension m.v.

Førtidspension kan efter disse regler udbetales til personer i alderen fra 18 år til folkepensionsalderen i form af:

Højeste førtidspension kan tilkendes personer i alderen fra 18 til 60 år, der i ethvert erhverv må anses for kun at have ubetydelig erhvervsevne i behold.

Mellemste førtidspension kan tilkendes personer i alderen fra 18 til 60 år, hvis erhvervsevne er nedsat med omkring 2/3, og personer i alderen fra 60 år til alderspensionsalderen, hvis erhvervsevne er nedsat i et sådant omfang, som er nævnt for retten til højeste førtidspension for personer under 60 år.

Forhøjet almindelig førtidspension eller *almindelig førtidspension* kan tilkendes personer i alderen

1. fra 18 år til alderspensionsalderen, hvis erhvervsevne er nedsat på grund af helbredsmæssige forhold med mindst halvdelen,
2. fra 18 år til alderspensionsalderen, hvis erhvervsevne er nedsat med mindst halvdelen, uden at nedsættelsen alene skyldes helbredsmæssige forhold, og
3. personer i alderen fra 50 år til alderspensionsalderen, når sociale og helbredsmæssige forhold taler for det. Pensionen kan tilkendes som forhøjet almindelig førtidspension til personer under 60 år og som almindelig førtidspension til personer over denne alder.

Invaliditetsydelse

Invaliditetsydelse kan tilkendes personer mellem 18 år og folkepensionsalderen, der har fået retten til førtidspension gjort hvilende. Invaliditetsydelse kan også være tilkendt inden 1. januar 2003 og siden udbetalt uden, der samtidig er tilkendt en førtidspension. Det kan være til personer, der opfyldte betingelserne om højeste eller mellemste førtidspension eller personer, der på grund af alvorlig høreskade har svære kontaktvanskeligheder.

Førtidspension og invaliditetsydelse kan ikke frakendes

En tilkendt førtidspension efter nr. 1 og 2 og en tilkendt invaliditetsydelse kan som udgangspunkt ikke frakendes, og der kan ikke ske overflytning til lavere pensionsform. Hvis der sker en væsentlig forringelse af erhvervsevnen, skal der tilkendes en højere pension.

Nedsættelse af pensionsydelse

Grundbeløbet nedsættes alene på baggrund af pensionistens egen indkomst. Grundbeløbet er skattepligtigt.

Pensionstillægget

Pensionstillægget er afhængigt af pensionistens og en eventuel ægtefælles/samlevers samlede indtægtsforhold. Satsen for et fuldt pensionstillæg er årligt 75.576 kr. for enlige og 36.516 kr. for andre.

Skattemæssige forhold

Førtidspensionens grundbeløb, pensionstillæg og erhvervsudygtighedsbeløb er skattepligtige. De øvrige ydelser er ikke skattepligtige.

Førtidspension (efter regler gældende fra 1. januar 2003)

Den 1. januar 2003 blev reglerne om førtidspension ændret. Herefter kunne der tilkendes førtidspension til personer i alderen fra 18 år til folkepensionsalderen. Det var en betingelse for at få tilkendt førtidspension, at personens arbejdsevne var varigt nedsat, og at nedsættelsen var af et sådant omfang, at pågældende, uanset mulighederne for støtte efter den sociale eller anden lovgivning, herunder beskæftigelse i fleksjob, ikke ville være i stand til at blive selvforsørgende ved indtægtsgivende arbejde.

Med de ændrede regler fra 1. januar 2003 blev ydelsesstrukturen samtidig ændret, således at førtidspensionsydelsen fremover alene dækker almindelige forsørgelsesudgifter, dvs. kompensation for manglende indtjening ved erhverv. Kompensation for merudgifter på grund af handicap ydes efter lov om social service.

Førtidspensionsydelsen udgøres af én skattepligtig ydelse, der for enlige svarer til dagpengeniveauet og 85 pct. heraf for gifte/samlevende.

Størrelsen af pensionsydelse

Satsen for fuld førtidspension i 2016 udgør for enlige 217.464 kr. årligt, og for gifte/samlevende 184.848 kr. årligt (der henvises til bilag 2).

Nedsættelse af pensionsydelse

Indtægtsgrundlaget for førtidspensionen opgøres på grundlag af pensionistens og en eventuel ægtefælles eller samlevers samlede indtægt, der udgøres af personlig indkomst med tillæg af positiv kapitalindkomst samt aktieindkomst. Ved opgørelsen af det endelige indtægtsgrundlag foretages en række fradrag, bl.a. afhængigt af om pensionisten er enlig eller samlevende/gift, og om partneren også modtager social pension.

Skattemæssige forhold

Førtidspensionsydelsen er skattepligtig.

Ændring af betingelser for tilkendelse af førtidspension (fra 1. januar 2013)

Med virkning fra 1. januar 2013 blev reglerne for tilkendelse af førtidspension ændret. Ændringen indebærer, at førtidspension nu kan tilkendes personer i alderen fra 40 år til folkepensionsalderen. Personer, i alderen fra 18 til 39 år kan kun tilkendes førtidspension, hvis det er dokumenteret eller det på grund af særlige forhold er helt åbenbart, at arbejdsevnen ikke kan forbedres.

Hovedreglen er, at der ikke kan ansøges om førtidspension, da kommunen skal behandle en ansøgning om hjælp bredt ud fra en samlet vurdering af borgerens situation. Personer, der er i risiko for at få tilkendt førtidspension, skal som udgangspunkt have en helhedsorienteret og sammenhængende indsats i form af deltagelse i et individuelt tilrettelagt ressourceforløb. Et ressourceforløb kan vare op til flere år.

Kun i tilfælde, hvor det må anses for formålsløst at udvikle arbejdsevnen i et ressourceforløb, kan der i særlige tilfælde påbegyndes en sag om førtidspension, uden at mulighederne for at afprøve arbejdsevnen har været afprøvet i fx et ressourceforløb.

Det er en betingelse for at få tilkendt førtidspension, at personens arbejdsevne er varigt nedsat, og at nedsættelsen er af et sådant omfang, at den pågældende - uanset mulighederne for støtte efter den sociale eller anden lovgivning, herunder beskæftigelse i fleksjob - ikke vil være i stand til at blive selvforsørgende ved indtægtsgivende arbejde.

Det er desuden som udgangspunkt en forudsætning for, at kommunalbestyrelsen kan træffe afgørelse om førtidspension, at sagen har været forelagt kommunens *rehabiliteringsteam*.

Formålet med rehabiliteringsteamet er med udgangspunkt i den enkelte borgers samlede situation at sikre en tværfaglig koordinering og en helhedsorienteret indsats på tværs af forvaltninger og myndigheder og med fokus på beskæftigelse og uddannelse, så den enkelte borger så vidt muligt får tilknytning til arbejdsmarkedet. Rehabiliteringsteamet har en tværfaglig sammensætning med repræsentanter for relevante forvaltningsområder, herunder beskæftigelsesområdet, sundhedsområdet, socialområdet, regionen ved en sundhedskordinator og undervisningsområdet efter behov.

Rehabiliteringsteamet skal afgive indstilling om, hvilken indsats borgeren skal gives, fx ressourceforløb, fleksjob, anden beskæftigelsesrettet indsats eller førtidspension.

Kommunen træffer afgørelse i sagen på baggrund af rehabiliteringsteamets indstilling. Hvis kommunen ikke kan følge teamets indstilling, skal sagen forelægges for rehabiliteringsteamet på ny med oplysninger om, hvorfor kommunen ikke kan følge indstillingen. Når rehabiliteringsteamet har revurderet sagen, træffer kommunen afgørelse i sagen.

I visse tilfælde skal sagen ikke forelægges kommunens rehabiliteringsteam. Det kan være i sager, hvor en person ansøger om førtidspension på det foreliggende dokumentationsgrundlag, hvor kommunen ikke er i tvivl om, at den pågældende ikke opfylder betingelserne for ret til førtidspension. Det kan også være i ansøg-

ningsager eller i sager, som kommunen har taget op, hvor kommunen efter en konkret vurdering ikke er i tvivl om, at borgeren opfylder betingelserne for at få tilkendt førtidspension, fordi det er helt åbenbart, at personen ikke vil kunne blive selvforsørgende. Det kan være i tilfælde, hvor en person er så syg eller har så betydelige funktionsnedsættelser, at der er helt åbenbart, at den pågældendes arbejdsevne ikke kan forbedres. Der kan fx være tale om funktionsnedsættelser som følge af udviklingshæmning, alvorlig hjerneskade eller alvorlige lidelser uden medicinske behandlingsmuligheder, eller tilfælde, hvor prognosen er kort levetid.

Størrelsen af pensionsydelse er uændrede i forhold til de ydelsesniveauer, der blev indført med reglerne gældende fra 1. januar 2003.

Overgang til alderspension

Førtidspensionister overgår uden ansøgning til at modtage alderspension fra den 1. i måneden efter, at alderspensionsalderen er nået. Alderspension udbetales med samme brøk som førtidspensionen.

Pensionsydelserne reguleres en gang årligt pr. 1. januar.

2.2. Beskrivelse af regler om social pension ved flytning mellem rigsdelen

Færøerne, Grønland, og Danmark har hver sin pensionslovgivning. En tilkendt pension kan som udgangspunkt ikke medtages ved flytning mellem rigsdelen.

Tilkendelse og udbetaling af social pension overgår til den rigsdelt, hvor personen tager bopæl og efter den lovgivning, der gælder der.

Ved flytning fra Færøerne - for at tage fast bopæl i Grønland eller Danmark⁶ - ophører udbetaling af færøsk pension ved udgangen af den måned, hvori pensionisten flytter (se dog afsnit om ny færøsk regel om medtagelse af førtidspension til anden rigsdelt).

Ved flytning fra Grønland - for at tage fast bopæl på Færøerne eller i Danmark - ophører udbetaling af grønlandsk pension ved udgangen af måneden, der følger efter den måned, hvori fraflytningen er sket.

Ved flytning fra Danmark - for at tage fast bopæl på Færøerne⁷ eller i Grønland - ophører udbetaling af dansk pension ved udgangen af den måned, hvori pensionisten flytter. Det bemærkes, at personer, der får ret til social pension fra den 1. februar 1999 eller senere, får udbetalt pensionen bagud. Personer, der før denne dato modtog pension, får pensionen udbetalt månedsvis forud.

Inden flytning fra en rigsdelt til Færøerne, er det muligt at tage kontakt til den færøske socialforvaltning, der kan vejlede og give et ikke forpligtende forhåndstilsagn om pensionsforhold ved en eventuel flytning til Færøerne. Tilsvarende forhåndstilsagn vil ikke kunne gives af de sociale myndigheder i Grønland og Danmark. Disse forhold kan øge borgerens usikkerhed om konsekvenserne af en eventuel flytning inden for rigsfællesskabet.

Der henvises i øvrigt til bilagene 3 a-c og 4 a-c.

Der gælder særlige regler for grønlandske borgere, som flytter til Danmark på behandlingsophold, formidlet af de grønlandske sociale myndigheder. Til disse udbetales dansk social pension, finansieret af den grønlandske hjemkommune. Dette gælder for borgere, som er flyttet til Danmark efter 1992. Det er den danske stat, som finansierer den sociale pension til grønlandske borgere, som er flyttet til Danmark på behandlingsophold før 1992.

⁶ Hvis der er tale om førtidspension tilkendt før 1. januar 2003, overgår pensionisten til en tilsvarende dansk førtidspension.

⁷ Hvis der er tale om førtidspension tilkendt før 1. januar 2003, overgår pensionisten til en tilsvarende færøsk førtidspension.

Da de enkelte rigsdeles pensionslove alene gælder for den enkelte rigsdal, og da personer med statsborgerskab inden for rigsfællesskabet er omfattet af de gældende pensionslove i den rigsdal, hvor personen har fast bopæl, kan der opstå vanskeligheder for den enkelte person ved flytning fra en rigsdal til en anden. Det skyldes især, at pensionsreglerne er forskellige i de enkelte rigsdele. Der er f.eks. ikke samme alderspensionsalder i alle rigsdele.

Herudover er tilkendelsesbetingelserne for ret til førtidspension så forskellige, at der ved en førtidspensionists flytning fra en rigsdal til en anden, skal søges om førtidspension i den rigsdal pensionisten er flyttet til. I sådanne situationer kan der indtræde en længere periode, hvor der ikke er afklaring om det fremtidige forsørgelsesgrundlag, ligesom den pågældende ikke har nogen sikkerhed for, at der tilkendes førtidspension i den rigsdal, som vedkommende flytter til.

Retten til social pension i de enkelte rigsdele er endvidere forskellig alt efter om der er tale om danske og øvrige nordiske statsborgere eller andre EU/EØS-statsborgere, og om personen flytter til et andet nordisk land eller til et EU/EØS-land.

For danske og øvrige nordiske statsborgere gælder det, at der ved flytning inden for rigsfællesskabet sker ligestilling med borgere i den del af rigsfællesskabet, hvortil personen flytter. Bopælstid i alle dele af rigsfællesskabet medregnes i optjeningsperioden. Optjeningsperioden har betydning for, om man får en fuld pension eller kun en brøkdel af fuld pension.

Øvrige EU/EØS-borgere, der ikke er nordiske, overgår ikke til grønlandsk eller færøsk pension, ved flytning fra Danmark til henholdsvis Grønland eller Færøerne.

Ny færøsk regel om medtagelse af førtidspension til anden rigsdal i op til tre år

Færøernes lagting har i april 2016 vedtaget en lovændring, hvorefter personer, der på Færøerne har fået tilkendt færøsk førtidspension, er berettiget til at medtage førtidspensionen til en anden rigsdal i op til tre år. Der er tale om en ensidig overgangsregel, der skal være gældende, indtil reglen eventuelt bliver erstattet af andre regler, som måtte følge af forhandlinger mellem parterne i rigsfællesskabet. De nye regler har til hensigt at lette overgangen for førtidspensionister, der flytter inden for rigsfællesskabet, indtil afgørelse om førtidspension er truffet, eller indtil borgeren er arbejdssevnevurderet, og der er truffet afgørelse om anden økonomisk hjælp end førtidspension.

De nye regler er ikke gældende for alderspensionister, idet sagsgangene og sagsbehandlingsforløbene er mere smidige for alderspensionister end for førtidspensionister, der kan opleve at miste deres forsørgelsesgrundlag ved flytning.

Lovændringen trådte i kraft med virkning fra 11. maj 2016⁸.

2.2.1. Flytning til Færøerne fra Grønland og Danmark

For danske statsborgere (borgere fra Danmark, Færøerne og Grønland) og øvrige nordiske statsborgere, der flytter til Færøerne, gælder det, at den danske eller grønlandske pension ophører, og at pension udbetales fra Færøerne efter reglerne der og på grundlag af den samlede bopælstid inden for rigsfællesskabet.

Øvrige EU/EØS-statsborgere, der flytter til Færøerne, kan ikke få udbetalt dansk social pension under bopæl på Færøerne, og de har ikke ret til færøsk pension, og kan derfor ikke få pension fra Færøerne, før der er optjent ret dertil efter færøsk lovgivning, medmindre de er eller senest har været gift med en dansk statsborger.

⁸ Lagtingslov nr. 49 af 6. maj 2016, om ændring i lagtingslov om sociale pensioner m.v.

Tabel 1. Beskrivelse af aktuelle regler om social pension ved flytning til Færøerne

	Alderspension	Førtidspension tilkendt efter regler gældende før 1.1.2003	Førtidspension tilkendt efter regler gældende fra 1.1.2003 og senere	Konsekvenser
Fra Danmark	Overgang fra dansk til færøsk alderspension ved henvendelse til den færøske socialforvaltning, forudsat at den færøske pensionsalder er opnået.	Overgang fra dansk til færøsk førtidspension ved henvendelse til den færøske socialforvaltning.	Udbetaling af dansk pension ophører, og der skal indgives ansøgning om færøsk førtidspension.	Hvis førtidspensionen er tilkendt 1.1.2003 eller senere, skal de færøske betingelser for tilkendelse af førtidspension være opfyldt. Hvis betingelserne ikke opfyldes, får borgeren hverken dansk eller færøsk pension
Fra Grønland	Udbetaling af grønlandsk pension ophører, og der skal indgives ansøgning om færøsk alderspension, som tilkendes, hvis betingelserne er opnået.	Udbetaling af grønlandsk pension ophører, og der skal indgives ansøgning om færøsk førtidspension	Som ved førtidspension tilkendt før 1.1.2003	Hvis betingelserne for tilkendelse af færøsk pension ikke er opfyldt, får borgeren hverken grønlandsk eller færøsk pension.

Alderspension

Borgere, der er tilkendt dansk alderspension, overgår til færøsk alderspension ved flytning til Færøerne ved henvendelse til socialforvaltningen på Færøerne, jf. aftale som følge af lov nr. 315 af 17. maj 1995 om sociale ydelser på Færøerne.

Den færøske alderspension kan dog først udbetales fra det fyldte 67. år, som er den færøske alderspensionsalder.

Borgere, der er tilkendt grønlandsk alderspension, skal ved flytning til Færøerne ansøge om færøsk alderspension, som først kan tilkendes fra det fyldte 67. år.

Førtidspension

Borgere, der er tilkendt dansk førtidspension før 1. januar 2003 overgår til færøsk førtidspension ved henvendelse til socialforvaltningen på Færøerne. Hvilken type færøsk førtidspension borgeren overgår til afhænger af, hvilken dansk førtidspension pågældende hidtil har modtaget i Danmark. Der vil typisk være tale om overgang til den tilsvarende færøske førtidspension.

Borgere, der er tilkendt dansk førtidspension fra 1. januar 2003, kan ved henvendelse til socialforvaltningen på Færøerne få afklaret muligheden for at modtage færøsk førtidspension. Tilkendelsesgrundlaget fra danske myndigheder anvendes til afklaring af niveauet for tilkendelse af færøsk førtidspension, der typisk vil være mellemste eller højeste førtidspension, men dette afgøres ved nærmere sagsbehandling. Borgere, der er tilkendt grønlandsk førtidspension skal ved flytning til Færøerne ansøge om færøsk førtidspension.

2.2.2. Flytning til Grønland fra Færøerne og Danmark

For danske statsborgere (borgere fra Danmark, Færøerne og Grønland) og øvrige nordiske statsborgere gælder det, at den danske eller færøske pension ophører, og at pension udbetales fra Grønland efter grønlandske regler og på grundlag af den samlede bopælstid inden for rigsfællesskabet.

Øvrige EU/EØS-statsborgere kan ikke få udbetalt dansk social pension under bopæl i Grønland, og de overgår ikke til grønlandsk pension og kan derfor ikke få pension fra Grønland, før der er optjent ret dertil efter grønlandsk lovgivning.

Tabel 2. Beskrivelse af aktuelle regler om social pension ved flytning til Grønland

	Alderspension	Førtidspension tilkendt efter regler gældende før 1.1.2003	Førtidspension tilkendt efter regler gældende fra 1.1.2003 og senere	Konsekvenser
Fra Danmark	Udbetaling af dansk pension ophører, og der skal indgives ansøgning til bopælskommunen om grønlandsk alderspension.	Udbetaling af dansk pension ophører, og der skal indgives ansøgning til bopælskommunen om grønlandsk førtidspension.	Udbetaling af dansk pension ophører, og der skal indgives ansøgning til bopælskommunen om grønlandsk førtidspension.	Hvis betingelserne for tilkendelse af grønlandsk pension ikke er opfyldt, får borgeren hverken dansk eller grønlandsk pension.
Fra Færøerne	Udbetaling af færøsk pension ophører, og der skal indgives ansøgning til bopælskommunen om grønlandsk alderspension.	Udbetaling af færøsk pension fortsætter i en periode jf. ændring i færøsk lov om social pension fra maj 2016, og der skal indgives ansøgning til bopælskommunen om grønlandsk førtidspension.	Som ved førtidspension tilkendt før 1.1.2003.	Hvis betingelserne for tilkendelse af grønlandsk pension ikke er opfyldt, får borgeren ikke grønlandsk pension, men kan modtage færøsk pension i en periode jf. færøsk overgangsregel.

Alderspension og førtidspension

Danske statsborgere samt øvrige nordiske statsborgere, der er tilkendt færøsk eller dansk alders- eller førtidspension, skal ved flytning til Grønland ansøge om grønlandsk alders- eller førtidspension.

2.2.3. Flytning til Danmark fra Færøerne og Grønland

For danske statsborgere (borgere fra Danmark, Færøerne og Grønland) og nordiske statsborgere gælder, at deres grønlandske eller færøske pension ophører ved flytning til Danmark og pensionen udbetales fra Danmark efter reglerne i Danmark. Optjeningsperioden er den samlede bopælstid inden for rigsfællesskabet.

Øvrige EU/EØS-statsborgere modtager også dansk pension ved bopæl i Danmark på grundlag af den samlede bopælstid inden for rigsfællesskabet.

Tabel 3. Beskrivelse af aktuelle regler om social pension ved flytning til Danmark

	Alderspension	Førtidspension tilkendt efter regler gældende før 1.1.2003	Førtidspension tilkendt efter regler gældende fra 1.1.2003 og senere	Konsekvenser
Fra Færøerne	Udbetaling af færøsk alderspension ophører og overgang fra færøsk til dansk alderspension sker ved henvendelse til Udbetaling Danmark.	Udbetaling af færøsk førtidspension fortsætter i en periode, jf. ændring i lov om social pension fra maj 2016, indtil overgang fra færøsk til dansk førtidspension ved henvendelse til bopælskommunen.	Udbetaling af færøsk pension fortsætter i en periode, jf. ændring i lov om social pension fra maj 2016. Ansøgning om dansk førtidspension indgives til bopælskommunen.	Hvis førtidspensionen er tilkendt 1.1.2003 eller senere, skal de danske betingelser for tilkendelse være opfyldt. Hvis betingelserne ikke kan opfyldes, får borgeren ikke dansk pension, men modtager i en periode færøsk pension, jf. ændring i lov om social pension fra maj 2016.
Fra Grønland	Udbetaling af grønlandsk pension ophører, og der skal rettes henvendelse til Udbetaling Danmark om dansk alderspension, som tilkendes, hvis betingelserne er opfyldt. Der gælder særlige regler for grønlandske borgere, som flytter til Danmark på behandlingsophold, formidlet af de grønlandske sociale myndigheder. Disse overgår ”automatisk” til dansk social pension.	Udbetaling af grønlandsk pension ophører, og der skal rettes henvendelse til bopælskommunen om dansk førtidspension, som tilkendes, hvis betingelserne er opfyldt. Der gælder særlige regler for grønlandske borgere, som flytter til Danmark på behandlingsophold, formidlet af de grønlandske sociale myndigheder. Disse overgår ”automatisk” til dansk social pension.	Udbetaling af grønlandsk pension ophører, og der skal rettes henvendelse til bopælskommunen om dansk førtidspension, som tilkendes, hvis betingelserne er opfyldt. Der gælder særlige regler for grønlandske borgere, som flytter til Danmark på behandlingsophold, formidlet af de grønlandske sociale myndigheder. Disse overgår ”automatisk” til dansk social pension.	Hvis betingelserne for tilkendelse af dansk pension ikke er opfyldt, får borgeren hverken dansk eller grønlandsk pension. Der gælder særlige regler for grønlandske borgere, som flytter til Danmark på behandlingsophold, formidlet af de grønlandske sociale myndigheder. Disse overgår ”automatisk” til dansk social pension.

Der gælder særlige regler for afholdelse af udgifter til pension for visse personer, der foranlediget af sociale myndigheder på Færøerne og i Grønland får ophold i Danmark, jf. § 54 i lov om social pension. Endvidere gælder bekendtgørelse nr. 188 af 26. juni 2013 om betaling af social pension til personer visiteret til behandlingsophold i Danmark af de grønlandske sociale myndigheder.

Alderspension

Danske statsborgere samt øvrige nordiske statsborgere, der modtager færøsk alderspension, overgår til dansk alderspension ved flytning til Danmark, jf. aftale som følge af lov nr. 315 af 17. maj 1995 om sociale ydelser på Færøerne. Dette sker ved henvendelse til bopælskommunen.

Danske statsborgere samt øvrige nordiske statsborgere, der modtager grønlandsk alderspension, skal ved flytning til Danmark ansøge om dansk alderspension, som tilkendes, hvis de danske betingelser for tilkendelse af alderspension er opfyldt - herunder kravet til pensionsalderen.

Førtidspension

Danske statsborgere, samt øvrige nordiske statsborgere, der er tilkendt færøsk førtidspension før 1. januar 2003, dvs. før den danske førtidspensionsreform trådte i kraft, overgår ved henvendelse til bopælskommunen til dansk førtidspension ved flytning til Danmark, jf. aftale som følge af lov nr. 315 af 17. maj 1995 om sociale ydelser på Færøerne, samt Kapitel 11, Overgang fra færøsk pension til dansk pension, jf. bekendtgørelse nr. 1199 af 12. november 2014.

Det er en betingelse for overgang til dansk førtidspension, at pågældende ved flytningen opfylder de almindelige betingelser for pension efter kapitel 1 i lov om social pension.

Hvilken dansk førtidspension borgeren overgår til, er afhængig af, hvilken færøsk førtidspension, pågældende modtager. Der vil være tale om en dansk førtidspension, der modsvarer den færøske førtidspension med hensyn til erhvervsevnenedsættelse.

Hvis førtidspensionen er tilkendt efter 1. januar 2003 - hvor der blev indført nye regler om tilkendelse af førtidspension i Danmark - sker der ikke overgang fra færøsk til en tilsvarende dansk førtidspension. Der skal ansøges om dansk førtidspension efter gældende danske regler.

Danske statsborgere samt øvrige nordiske statsborgere, der er tilkendt grønlandsk førtidspension såvel før, som efter 1. januar 2013 skal ved flytning til Danmark ansøge om førtidspension og opfylde de aktuelt gældende danske regler for tilkendelse.

2.3. Opregning af de væsentligste hindringer, som kan opstå ved flytning mellem rigsdelen

I rapportens kapitel 2.2. er der en udførlig beskrivelse af reglerne om social pension ved flytning mellem rigsdelen. En pensionist eller en kommende pensionist vil kunne opleve konsekvenserne af en flytning mellem rigsdelen som en hindring. De væsentligste hindringer vurderes at være følgende:

- Udbetaling af pension fra en rigsdel stopper ved flytning til en anden rigsdel. At flytning i sig selv ikke er en social begivenhed, og at borgeren derfor ikke kan være sikker på at have ret til kontanthjælp eller anden forsørgelse i den tilflyttede rigsdel (se bilag 1), kan for borgeren opleves som en hindring, idet vurderingen af behovet for fornøden hjælp først kan foretages efter flytning.
- At borgeren, eller socialforvaltningen på vegne af borgeren, ikke kan rette henvendelse til en kommune **inden** flytning, med henblik på udveksling af sagsakter og en vurdering af, hvorvidt borgeren ud fra de foreliggende sagsakter kan forvente at få tilkendt pension i den tilflyttede rigsdel eller oplysninger om forventet forløb efter flytning, kan af borgeren opleves som en hindring.
- Forskellige pensionsalder for alderspension kan opleves som en hindring ved flytning inden for rigsfællesskabet, når der flyttes til en rigsdel, der har en højere pensionsalder, og personen endnu ikke har opnået denne alder. Det kan være problematisk, da alderspensionen fra den fraflyttede rigsdel ophører.
- Pensionsbeløbene er forskellige, og tildelingskriterier for ydelse af tillæg etc. er forskellig. Dette betyder, at pensionsniveauet er forskelligt i rigsdelen, og det vil kunne føre til, at nogle pensionister vil gå ned i pensionsdækning, når de flytter inden for rigsfællesskabet.

- Førtidspension i den fraflyttede rigsdal ophører, og ny ansøgning skal behandles i den tilflyttede rigsdal, hvilket kan opleves som en hindring, specielt når der kan være tale om lange sagsbehandlingstider, og forskelle i ret til forsørgelsesydelse i sagsbehandlingsperioden (se bilag 1a, 1 b, og 3 a-c).
- EU/EØS-borgere, der ikke er nordiske statsborgere, overgår ikke til henholdsvis færøsk eller grønlandsk pension ved fraflytning fra Danmark til en anden rigsdal, og de har ikke ret til at få udbetalt den optjente danske pension.

Kapitel 3. Beskrivelse af en mulig anvendelse af principperne i Nordisk Konvention om Social Sikring på pensionsområdet inden for rigsfællesskabet

Principperne i Nordisk Konvention om Social Sikring inden for pensionsområdet indebærer, at hvert nordisk land beregner og udbetaler en brøkpension til den enkelte pensionist i forhold til den tid, som den pågældende har været bosat i det nordiske land. Pensionen udbetales af det enkelte nordiske land, hvor pensionen er optjent og efter de regler, som gælder der.

Aktuelt gælder Nordisk Konvention om Social Sikring ikke inden for rigsfællesskabet. Det skyldes, at en konvention (et internationalt instrument) ikke anvendes til at regulere et nationalt anliggende. De gældende regler for pensionsudbetaling ved flytning inden for rigsfællesskabet er beskrevet i rapportens kapitel 2.2. En mulig anvendelse af principperne i Nordisk Konvention om Social Sikring på pensionsområdet inden for rigsfællesskabet vil indebære, at hver rigsdelt skal beregne og udbetale en brøkpension efter de regler, der gælder der, til den enkelte pensionist i forhold til den bopælstid, den pågældende har været bosat i rigsdelen.

3.1. De enkelte rigsdeles forhold til EU-retten

At Danmark er en del af EU, og Grønland og Færøerne ikke er en del af EU, betyder, at Danmark bl.a. er bundet af ligebehandlingsprincippet i EF-forordning 833/2004 om koordinering af de sociale sikringsordninger inden for EU. Det betyder, at Danmark skal sikre ligebehandling af øvrige EU/EØS-borgere i forhold til danske statsborgere i samme situation med hensyn til ret til dansk pension. Personer, der er omfattet af forordningens personkreds, skal have samme ret til dansk pension som danske statsborgere i samme situation. Grønland og Færøerne er kun forpligtet til at sikre ligebehandling i forhold til nordiske statsborgere, hvilket følger af Nordisk Konvention om Social Sikring artikel 3.

Der tages udgangspunkt i gældende ret, hvorefter EU/EØS-statsborgere, der ikke er nordiske statsborgere, ikke optjener ret til pension i Grønland eller Færøerne. Dette følger af, at Færøerne og Grønland ikke er med i EU, og at Nordisk Konvention om Social Sikring på pensionsområdet i forhold til Færøerne og Grønland kun gælder for nordiske statsborgere.

Aktuelt fører ligebehandlingsprincippet i EF-forordning nr. 883/2004 til, at personer, der er omfattet af forordningen, optjener ret til dansk social pension på grundlag af den samlede bopælstid inden for rigsfællesskabet på lige fod med en dansk statsborger.

3.1.2. Anvendelse af principperne i Nordisk Konvention om Social Sikring på pensionsområdet

Hvis principperne i Nordisk Konvention skal anvendes på pensionsområdet inden for rigsfællesskabet, betyder det, at der ikke lægges op til, at bopælstider fra Færøerne og Grønland indgår i beregning af dansk pension. Det vil gælde både for en dansk statsborger og for en EU/EØS-statsborger, der i øvrigt er omfattet af forordning 883/2004. En anvendelse af principperne i konventionen inden for rigsfællesskabet vurderes dermed at være i overensstemmelse med forordningens ligebehandlingsprincip. Det betyder, at en dansk statsborger vil kunne få pension fra Færøerne og Grønland på grundlag af bopælstider derfra. Det vil ikke være tilfældet for en ikke-nordisk EU/EØS-statsborger.

Ved flytning fra rigsfællesskabet til et andet EU/EØS-land, vil en dansk statsborger og andre nordiske statsborgere aktuelt få pension fra Færøerne og Grønland og dansk pension. Det gælder ikke for en ikke-nordisk EU-statsborger, der ikke kan få pension fra Færøerne og Grønland. Bopælstiden, der er tilbagelagt i henholdsvis Grønland eller Færøerne, indgår ikke i beregningen af dansk pension. Dette følger af Nordisk Konvention, hvorefter der ved flytning uden for rigsfællesskabet skal ske opsplitning af udbetaling af pensionen. Det påhviler kun Danmark at udbetale pension på grundlag af bopælstiden i Danmark, jf. artikel 8 i Nordisk Konvention om Social Sikring. En dansk statsborger og en EU/EØS-statsborger i øvrigt behandles ens i denne situation, for så vidt angår retten til dansk pension.

Ved anvendelse af konventionens principper vil der være tale om status quo for optjening og eksport af pension for EU/EØS-statsborgere set i forhold til Færøerne og Grønland. Det modsatte er tilfældet i forhold til Danmark, da personen (øvrige EU/EØS-borgere) mister bopælsperioder fra Færøerne og Grønland ved beregning af dansk pension under bopæl i Danmark. Til gengæld vil personen kunne få udbetalt dansk pension under bopæl i Grønland eller på Færøerne på lige fod med en dansk statsborger.

3.2. Konsekvenserne ved mulig anvendelse af principperne i Nordisk Konvention om Social Sikring på pensionsområdet inden for rigsfællesskabet

Det følger af Nordisk Konvention om Social Sikring, at Færøerne og Grønland betragtes som ”nordisk land” i konventionens forstand. Det følger endvidere af konventionen, at en social pension, der er optjent ret til i et nordisk land, kan udbetales under bopæl i et EU/EØS-land. Det betyder, at en færøsk eller grønlandsk optjent social pension kan udbetales i f.eks. Frankrig, Tyskland etc.

Hvis principperne i Nordisk Konvention om Social Sikring skal anvendes inden for rigsfællesskabet, vil det betyde, at Danmark, Færøerne og Grønland hver især vil skulle beregne en brøkpension til den enkelte pensionist i forhold til den tid, som den pågældende har været bosat i henholdsvis Danmark, Færøerne og Grønland. Pensionen vil skulle udbetales af pensionsmyndigheden i ”det land”/den rigsdel, hvor pensionen er optjent og efter de regler, der gælder der. Denne brøkpension vil skulle udbetales under bopæl i Danmark, Færøerne eller i Grønland, også når pensionisten er bosat i eller flytter til et andet EU/EØS-land.

Anvendelse af disse principper inden for rigsfællesskabet vil betyde, at Færøerne, Grønland og Danmark hver især betragtes som ”et nordisk land” i konventionens forstand. Det vil kunne føre til, at der samlet set inden for rigsfællesskabet vil kunne optjenes pension for mere end 40 år - altså mere end det, der svarer til en fuld pension. Derfor må der i givet fald lægges op til, hvorvidt der bør indgås en rigsfællesskabsaftale, hvor-efter den samlede optjeningstid for social pension ikke kan overstige en samlet optjeningstid på 40 år, så længe personen er bosat inden for rigsfællesskabet. Der henvises til bilag 9.

Ved anvendelsen af principperne i Nordisk Konvention om Social Sikring må der samtidig tages højde for, at der sker sammenlægning af bopæls- og beskæftigelsesperioder, der er tilbagelagt inden for rigsfællesskabet for åbning af ret til pension i en rigsdel. Af hensyn til ligebehandlingsprincippet i Nordisk Konvention vil det blive lagt til grund, at der ikke medregnes bopæls- eller beskæftigelsesperioder, der er tilbagelagt i et andet nordisk land til brug for åbning af ret til pension inden for rigsfællesskabet.

3.2.1. Afklaring af anvendelse af en brøkpensionsberegning på 40/40

Det følger af artikel 8 i Nordisk Konvention om Social Sikring, at hver del af rigsfællesskabet skal udbetale pension i forhold til den optjeningstid, der er tilbagelagt der, når en pensionist flytter til et andet EU/EØS-land. En mulig anvendelse af principperne i Nordisk Konvention om Social Sikring om, at den samlede optjeningstid for ret til social pension inden for rigsfællesskabet højst kan udgøre 40/40, vil kun kunne oprettholdes, så længe pensionisten er bosat inden for rigsfællesskabet. Når pensionisten flytter uden for rigsfællesskabet, finder artikel 8 i konventionen anvendelse, hvilket betyder, at hver rigsdel skal udbetale den pension, der faktisk er optjent i rigsdelen. Det vil da være nødvendigt at opsplitte pensionsberegningen efter den faktiske optjeningstid i hver enkelt rigsdel. Der henvises til bilag 9.

3.2.2. Konsekvenser og hindringer ved mulig anvendelse af principperne i Nordisk Konvention om Social Sikring

Ved bopæl i rigsfællesskabet bliver der åbnet ret til social pension i hver rigsdel ved sammenlagt 3 års bopæl inden for rigsfællesskabet. For ret til pension i Danmark gælder endvidere, at der skal medregnes perioder, der er tilbagelagt i et andet EU/EØS-land (**dette svarer til gældende ret**).

Færøerne, Grønland og Danmark vil hver især skulle beregne og udbetale en brøkpension til den enkelte pensionist i forhold til den tid, som pensionisten har været bosat på henholdsvis Færøerne, i Grønland og Danmark. Pensionen vil blive udbetalt af pensionsmyndigheden i "det land"/den rigsdal, hvor pensionen er optjent og efter de regler, der gælder der. Denne brøkpension vil blive udbetalt under bopæl på Færøerne, i Grønland eller i Danmark. Det vil også gælde, når pensionisten er bosat i eller flytter til et andet EU/EØS-land.

Ved bopæl på Færøerne eller i Grønland vil det betyde, at nordiske statsborgere vil have ret til færøsk eller grønlandsk pension på grundlag af bopælstiden på henholdsvis Færøerne eller i Grønland. Bopælstiden i Danmark vil ikke indgå i beregningen af pensionen fra Færøerne eller Grønland. Til nordiske statsborgere vil der blive udbetalt pension fra Danmark efter de regler, der gælder i Danmark (**dette svarer ikke til, hvad der aktuelt er gældende**).

Ved bopæl i Danmark vil det betyde, at EU/EØS-statsborgere, der er omfattet af forordning 883/2004 vil have ret til dansk social pension på grundlag af bopælstiden i Danmark. Bopælstiden på Færøerne og i Grønland vil ikke indgå i beregningen af en dansk pension. Til nordiske statsborgere vil der blive udbetalt pension fra Færøerne og Grønland efter de regler, der gælder der (**dette svarer ikke til, hvad der aktuelt er gældende**).

Ved bopæl inden for Norden, men uden for rigsfællesskabet, vil der blive udbetalt pension fra hver del af rigsfællesskabet i forhold til optjeningen i den enkelte rigsdal. Dette følger af, at konventionen betragter hver rigsdal som et nordisk land, når pensionisten bor uden for rigsfællesskabet, jf. konventionens artikel 1, stk. 1, nr. 1. Dette gælder for nordiske statsborgere og dermed også for danske statsborgere (**dette svarer til, hvad der aktuelt er gældende**).

Ved bopæl i et EU/EØS-land, men uden for Norden, betyder det, at hver del af rigsfællesskabet vil skulle udbetale pension i forhold til optjeningsperioden, der er tilbagelagt i denne rigsdal, jf. Nordisk Konvention, artikel 8. Det følger også af, at hver rigsdal i konventionens forstand betragtes som et nordisk land, når personen bor uden for rigsfællesskabet. Det vil gælde for nordiske statsborgere og dermed også for danske statsborgere.

For ikke-nordiske EU/EØS-statsborgere følger det af EF-forordning 883/2004, at der kun skal udbetales pension fra Danmark på grundlag af optjeningsperiode i Danmark (**dette svarer ikke til, hvad der aktuelt er gældende**). Der udbetales ikke pension fra Færøerne eller Grønland, og bopælstider på Færøerne og i Grønland indgår ikke i beregningen af dansk pension.

Eksempel ved flytning inden for og uden for rigsfællesskabet

Følgende eksempel viser, hvordan en alderspensionist er stillet efter gældende regler og vil være stillet efter principperne i Nordisk Konvention om Social Sikring:

En person på 67 år har siden det fyldte 15. år boet 20 år i Danmark, 1 år i Grønland og 19 år på Færøerne i optjeningsperioden. Personen bor i Danmark og har fået tilkendt pension. Han flytter derefter til Grønland og herefter til Sverige. Senere flytter han til Færøerne.

	Gældende ret	Principperne i Nordisk Konvention
Bopæl i rigsfællesskabet	<p>Pension fra bopælslandet efter bopælslandets lovgivning på baggrund af den samlede bopælstid inden for rigsfællesskabet.</p> <p>Pågældende bor i Danmark og har ret til dansk pension på grundlag af en samlet bopælstid på 40 år. Har ikke ret til pension fra Færøerne eller Grønland.</p>	<p>Brøkpension fra hvert land inden for rigsfællesskabet, hvis optjent der, og efter lovgivningen der. Sammenlægning af tider inden for rigsfællesskabet for åbning af ret til pension gælder følgende:</p> <p>Han får 20/40 fra Danmark, 1/40 fra Grønland og 19/40 fra Færøerne.</p>
Flytter inden for rigsfællesskabet	<p>Udbetaling af pension fra fraflytningslandet stopper. Pension fra bopælslandet efter lovgivningen der.</p> <p>Ved flytning til Grønland får han grønlandsk pension på grundlag af den samlede bopælstid på 40 år. Udbetaling af dansk pension stopper.</p>	<p>Brøkpension fra de forskellige dele af rigsfællesskabet bevares.</p> <p>Han fortsætter med at få sin pension inden for rigsfællesskabet – 20/40 fra Danmark, 1/40 fra Grønland og 19/40 fra Færøerne.</p>
Flytter fra rigsfællesskabet til EU/EØS – land	<p>Ved flytning til Sverige skal pensionen omregnes, og en brøkpension udbetales fra hver del af rigsfællesskabet.</p> <p>Han får 20/40 fra Danmark, 1/40 fra Grønland og 19/40 fra Færøerne.</p>	<p>Brøkpension fra de forskellige dele af rigsfællesskabet bevares.</p> <p>Han fortsætter med at få sin pension inden for rigsfællesskabet – 20/40 fra Danmark, 1/40 fra Grønland og 19/40 fra Færøerne</p>
Flytter fra EU/EØS - land til rigsfællesskabet	<p>Pension (brøkpension) fra de enkelte dele af rigsfællesskabet stopper. Der udbetales pension fra bopælslandet på grundlag af en samlede bopælstid inden for rigsfællesskabet.</p> <p>Ved flytning til Færøerne får han færøsk pension på grundlag af den samlede bopælstid inden for rigsfællesskabet,</p>	<p>Brøkpension fra de forskellige dele af rigsfællesskabet.</p> <p>Han fortsætter med at få sin pension inden for rigsfællesskabet – 20/40 fra Danmark, 1/40 fra Grønland og 19/40 fra Færøerne.</p>

3.2.3. Konsekvenser for borgerne

Følgende tager udgangspunkt i en mulig anvendelse af principperne i Nordisk Konvention om Social Sikring på pensionsområdet inden for rigsfællesskabet.

Pensionisten vil ved anvendelse af principperne i konventionen inden for rigsfællesskabet få en brøkpension fra hver rigsdel, hvori der er optjent ret til pension og tilkendt en pension. Det betyder, at en tilkendt pension for hver rigsdel forbliver den samme uanset flytning til en anden rigsdel – eller et andet nordisk land/EU/EØS-land. Ved flytning vil pensionisten være berettiget til en tilkendt pension fra hver rigsdel efter de gældende regler i hver rigsdel, og pensionisten vil dermed ikke ved flytning fra en rigsdel til en anden blive berørt af eventuelle forskelle i pensionsalder eller beregningsregler inden for rigsfællesskabet, ligesom pensionisten ikke skal indgive en ny pensionsansøgning ved hver flytning mellem rigsdelene. Det vil især kunne have betydning i sager om førtidspension.

Ikke-nordiske EU/EØS-statsborgere vil ikke ved flytning mellem rigsdelene kunne få beregnet den danske pension på grundlag af optjeningstid på Færøerne eller i Grønland og vil ej heller kunne modtage pension fra Færøerne og Grønland. Det vil betyde, at disse personer vil miste en pensionsdel, som de efter gældende

regler kan få, når bopælstiden på Færøerne og Grønland indgår i bopælstiden for beregningen af dansk pension.

Ved bopæl i rigsfællesskabet eller ved flytning inden for rigsfællesskabet, må en mulig anvendelse af principperne i Nordisk Konvention betragtes som en fordel for de personer, der ikke opfylder betingelserne i "bopælslandet/tilflytningslandet" for ret til pension. F.eks. fordi de ikke opfylder betingelserne for ret til pension. Disse personer vil i det mindste have ret til en brøkpension fra en anden del af rigsfællesskabet.

Ved flytning fra rigsfællesskabet til et EU/EØS-land eller ved flytning fra et EU/EØS-land til rigsfællesskabet må en mulig anvendelse af principperne i konventionen kunne opfattes som en fordel for pensionisten ud fra den betragtning, at pensionen er den samme, uanset om pensionisten bor inden for rigsfællesskabet eller uden for rigsfællesskabet.

Efter gældende regler bliver danske statsborgere, der har fast bopæl i en rigsdel ligebehandlet med hensyn til ret til social pension i rigsdelen.

En mulig anvendelse af principperne i Nordisk Konvention om Social Sikring vil kunne føre til en mangel på ligestilling af danske statsborgere ved bopæl i samme rigsdel. Årsagen hertil vil være de forskellige tilkendelseskriterier, ydelsesniveauer og indtægtsreguleringsregler i de enkelte rigsdelen. F.eks. vil der kunne opstå situationer, hvor en person, der er tilkendt førtidspension på Færøerne eller i Grønland, ikke opfylder betingelserne for ret til pension i Danmark. Hvis denne person har tilbagelagt bopælstid i Danmark, vil denne optjeningsperiode fragå i den færøske eller grønlandske pensionsberegning. Den færøske eller grønlandske pension vil dermed udgøre et mindre samlet beløb, end hvis pensionisten havde tilbagelagt hele optjeningsperioden i bopælslandet.

Der vil også kunne være situationer, hvor forskellige tilkendelseskriterier, ydelsesniveauer og indtægtsreguleringsregler i de enkelte rigsdelen vil kunne være til fordel for pensionisten, f.eks. ved tilkendelse af pension i Danmark og efterfølgende flytning til Færøerne eller Grønland. Årsagen hertil vil kunne være højere pensionsniveau ved tilbagelagt bopælstid og tillagt pension, der medtages til det aktuelle bopælsland.

3.2.4. Konsekvenser for administrationen

Færøerne, Grønland og Danmark vil hver især skulle tilkende, beregne og udbetale en brøkpension til den enkelte person i forhold til den tid, som den pågældende har været bosat i henholdsvis Færøerne, Grønland og Danmark. Pensionen tilkendes og udbetales af pensionsmyndigheden i den rigsdel, hvor pensionen er optjent og efter de regler, der gælder der. Pensionsmyndighederne vil skulle foretage en beregningsteknisk justering til sammenlagt 40/40.

For administrationen i tilflytningsrigsdelen betyder det, at der ikke vil skulle finde en ny sagsbehandling sted, når personer, der allerede er tilkendt førtidspension/opfylder aldersbetingelsen for alderspension i fraflytningsrigsdelen, flytter til rigsdelen. Pensionsudbetalingen fra den fraflyttede rigsdel vil fortsætte og blive udbetalt med samme beløb/brøk som hidtil.

Den aktuelle mobilitet inden for rigsfællesskabet og det begrænsede datagrundlag for pensionisternes opholdsperioder i de enkelte rigsdelen vanskeliggør en præcis opgørelse af bopælsperioderne i de enkelte rigsdelen. Det vil være en forudsætning for en mulig anvendelse af principperne i konventionen for beregning af pensionen inden for rigsfællesskabet.

En mulig anvendelse af principperne i konventionen skønnes at ville medføre en samlet øget administration.

3.2.5. Økonomiske konsekvenser

En model, hvor pensionister inden for rigsfællesskabet optjener og sammenstykker brøkpension fra de forskellige rigsdelen efter bopælstid, skønnes, for pensionister bosiddende i Danmark, med betydelig usikkerhed

at indebære en årlig besparelse i Danmark på 191,3 mio. kr. og merudgifter på Færøerne og i Grønland på henholdsvis 64,9 mio. kr. og 62,8 mio. kr. (før skat og tilbageløb af afgifter) når fuldt indfaset. Heraf vedrører mindreudgifter i Danmark på 87,4 mio. kr., merudgifter på Færøerne på 48,9 mio. kr. og merudgifter i Grønland på 26,4 mio. kr. i udgifter til alderspension, og mindreudgifter i Danmark på 103,9 mio. kr., merudgifter på Færøerne på 16,0 mio. kr. og merudgifter i Grønland på 36,4 mio. kr. i udgifter til førtidspension.

De økonomiske konsekvenser bygger på en opgørelse af færøsk- og grønlandskfødte alders- og førtidspensionister i Danmark og en gennemsnitlig bopælstid ved tilkendelse af pensionen. Bopælstiden anvendes til at sammenstykke den skønsmæssigt optjente (brøk)pension i Danmark og de øvrige rigsdele på baggrund af en forholdsmæssig fordeling ved sammenlagt en 40/40 del pension, hvor det forudsættes, at bopælstiden udenfor Danmark tilbringes i oprindelsesrigsdelen. For Færøerne og Grønland beregnes herefter en gennemsnitlig merudgift per pensionist, der opregnes med antallet af pensionister i Danmark med tilknytning til de pågældende rigsdele, og for hvem de to rigsdele med de foreslåede regler forudsættes at skulle afholde en del af pensionsydelsen. For Danmark beregnes omvendt den tilsvarende besparelse som følge heraf.

Ikke mindst på grund af det begrænsede datagrundlag vedrørende pensionisters bopælsperioder i de enkelte rigsdele, er skønnene behæftet med betydelig usikkerhed og underlagt en række forudsætninger. Det bemærkes desuden, at der i de økonomiske konsekvenser ikke indgår en vurdering af danskfødte pensionister med kortere eller længere opholdsperioder i de øvrige rigsdele. En inddragelse af disse pensionister vil forøge de anførte skøn, om end det for en overvejende del kan forventes, at der er tale om ophold af kortere varighed, der som sådan ikke vil ændre markant på den del af pensionsydelsen, der afholdes i Danmark. Hertil bemærkes, at en tilsvarende opgørelse af de økonomiske konsekvenser vedrørende modtagere af social pension på henholdsvis Færøerne og i Grønland med tilknytning til de øvrige rigsdele, ligeledes vil indebære mindreudgifter i den rigsdelt, hvor pensionen udbetales og merudgifter i de to øvrige rigsdele, herunder for Danmark.

Der henvises til bilag 10 A: Økonomiske konsekvenser vedrørende pensionister i Danmark ved model med optjening af (brøk)pension fra de enkelte rigsdele.

3.2.6. EU-retlige konsekvenser

Hvis principperne i Nordisk Konvention skal anvendes på pensionsområdet inden for rigsfællesskabet, betyder det, at der ikke lægges op til, at bopælstider fra Færøerne og Grønland indgår i beregning af dansk pension. Det vil gælde både for en dansk statsborger og for en EU/EØS-statsborger, der i øvrigt er omfattet af forordning 883/2004. En anvendelse af principperne i konventionen på pensionsområdet inden for rigsfællesskabet vurderes dermed at være i overensstemmelse med forordningens ligebehandlingsprincip. En anvendelse af principperne i Nordisk Konvention på pensionsområdet inden for rigsfællesskabet vurderes ikke at ville have EU-retlige konsekvenser.

3.3. Eventuel anvendelse af principperne i Nordisk Konvention om Social Sikring

En mulig anvendelse af principperne i Nordisk Konvention om Social Sikring vil kræve en tiltrædelse til ordningen fra alle tre rigsdele - herunder lovændringer. Ved lovændringen vil det være nødvendigt at fastsætte et ikrafttrædelsestidspunkt samt en eventuel overgangsregel for anvendelsen af principperne i konventionen. Afhængigt af udformningen heraf, vil det kunne medføre øgede udgifter til administration samt øgede udgifter til pensionsudbetaling i overgangsperioden.

Kapitel 4. Vurdering af muligheden for en overgangsregel på 6 måneder (12 måneder) med fortsat pensionsudbetaling fra fraflytningslandet

Som beskrevet i kapitel 2, er der både ligheder og forskelle i pensionssystemerne i de enkelte rigsele.

Med hensyn til behandling af ansøgninger om alderspension for alderspensionister, der flytter inden for rigsfællesskabet, er der tale om forholdsvis smidige sagsgange og sagsbehandlingsforløb.

Det forhold, at der i nogle situationer skal indgives ansøgning om alderspension i den rigsdal, der flyttes til, selvom personen allerede modtager alderspension fra en anden rigsdal, betyder, at pensionisten i en periode vil være uden forsørgelsesgrundlag.

For så vidt angår sager om tilkendelse af førtidspension, er der forskel i sagsbehandlingsforløbet i de enkelte rigsele, og sagsbehandlingsforløbet strækker sig i gennemsnit ud over 6 måneder.

Forholdsvis lange sagsbehandlingsforløb vil kunne føre til, at førtidspensionister, der flytter inden for rigsfællesskabet, vil kunne komme i den situation, at deres forsørgelsesgrundlag i form af en førtidspension er væk i en periode⁹, inden der evt. kan tildeles førtidspension i tilflytningsrigsdelen. I nogle tilfælde vil den pågældende ikke være berettiget til at få tilkendt førtidspension, da betingelserne herfor ikke er opfyldt.

En overgangsregel på 6 måneder, hvorefter pensionisten fortsat omfattes af fraflytningslandets pensionsregler i 6 måneder efter flytningen til en anden rigsdal, vil være en mulighed for at eliminere nogle hindringer for en del pensionister, idet der vil kunne undgås perioder med manglende pensionsudbetalinger på grund af sagsbehandlingstider etc. Da sagsbehandlingstiden i især førtidspensionssager har vist sig at ligge på gennemsnitlig mindst 6-12 måneder, har arbejdsgruppen også undersøgt muligheden for en overgangsperiode på 12 måneder.

Endvidere har arbejdsgruppen lagt til grund, at overgangsperioden for modtagelse af ydelser fra fraflytningsrigsdelen ophører, når der tilkendes pension i tilflytningsrigsdelen.

4.1. Konsekvenser for borgeren

For borgere, der er tilkendt pension i en rigsdal, vil en overgangsregel, der indebærer, at fraflytningslandet fortsat afholder udgiften til pension i en overgangsperiode, betyde, at borgerens pensionsmæssige forhold er uforandrede i overgangsperioden.

Da pensionsydelsestørrelse er afpasset efter leveomkostningerne i den rigsdal, hvor pensionen tilkendes, vil en sådan overgangsregel dog kunne indebære, at pensionisten i overgangsperioden vil opleve en ændring i pensionens dækningsgrad i både opadgående og nedadgående retning i forhold til leveomkostningerne i den tilflyttede rigsdal.

4.2. Konsekvenser for administrationen

For administrationen i den tilflyttede rigsdal, vil en overgangsregel, hvorefter pensionen fortsat udbetales fra fraflytningslandet i en overgangsperiode, betyde en lettelse, da den tilflyttende pensionist ikke har et aktuelt forsørgelsesbehov, som administrationen skal tage stilling til.

For administrationen vil det kunne have betydning, at gennemførelse af en overgangsordning ikke giver mulighed for dobbeltkompensation.

⁹ Se kapitel 2.2 med beskrivelse af ny færøsk regel om medtagelse af førtidspension. Der er i beregninger af økonomiske konsekvenser i dette afsnit ikke taget højde for ændrede flyttemønstre mellem Færøerne og øvrige rigsele som følge af ny færøsk regel.

For administrationen i den fraflyttede rigsdelt, vil en overgangsregel kunne indebære merarbejde, da der fortsat vil være arbejde forbundet med at administrere pensionsudbetaling i overgangsperioden til pensionister, der fraflytter rigsdelen.

4.3. Økonomiske konsekvenser

De samlede økonomiske virkninger ved at indføre en overgangsregel med fortsat pension fra fraflytningsrigsdelen på 6 og 12 måneder vurderes skønsmæssigt (før skat og tilbageløb af afgifter) at medføre årlige mindredgifter i Danmark på henholdsvis 3,9 mio. kr. og 8,6 mio. kr., merudgifter i Grønland på henholdsvis 3,4 mio. kr. og 6,6 mio. kr., og mindredgifter på Færøerne på henholdsvis. 0,1 mio. kr. og 0,2 mio. kr.

Heraf vedrører mindredgifter i Danmark på 1,4 mio. kr. og 3,6 mio. kr., merudgifter i Grønland på 1,2 mio. kr. og 2,2 mio. kr. og rent marginale udgifter på Færøerne ved en overgangsregel på henholdsvis 6 og 12 måneder for førtidspensionister, og mindredgifter i Danmark på 2,5 mio. kr. og 5,0 mio. kr., merudgifter i Grønland på 2,2 mio. kr. og 4,4 mio. kr. og mindredgifter på Færøerne på 0,1 mio. kr. og 0,2 mio. kr. ved en overgangsregel på henholdsvis 6 og 12 måneder for alderspensionister.

De forskellige udgiftsmæssige konsekvenser rigsdelen imellem afspejler dels de pågældende pensionssatser og forsørgelsesydelsessatser i rigsdelen, dels ind- og udvandringen af pensionister inden for rigsfællesskabet. Sidstnævnte vil givetvis variere fra år til år, hvorfor de anførte skøn er behæftet med en betydelig usikkerhed. Dertil kommer, at der i skønnene ikke indgår eventuelle adfærdsvirkninger ved en ændring af reglerne.

Der henvises til bilag 10 B: Økonomiske konsekvenser ved model vedrørende overgangsregel ved flytning inden for rigsfællesskabet.

4.4. EU-retlige konsekvenser

Det er alene danske og øvrige nordiske statsborgere, der er omfattet af pensionsreglerne, der er gældende ved flytning inden for rigsfællesskabet. Der vurderes derfor ikke at være EU-retlige konsekvenser forbundet med en overgangsregel på 6 måneder eller mere, da ikke-nordiske EU/EØS-statsborgere aktuelt ikke er berettiget til at modtage dansk pension på Færøerne eller i Grønland, og der ikke skønnes at være situationer, hvor ikke-nordiske EU/EØS-statsborgere tilflytter Danmark med en pension fra Færøerne eller Grønland.

Kapitel 5. Undersøgelse af muligheden for, hvorvidt Færøerne og Grønland kan indtræde som part i de bilaterale aftaler om social sikring, som Danmark har indgået

De bilaterale aftaler om social sikring, som Danmark har indgået med tredjelande (lande uden for EU/EØS) indeholder forskellige sociale sikringsgrene. Nogle aftaler indeholder alle sociale sikringsydelser medens andre alene indeholder social pension og ATP. For alle aftaler gælder dog, at de indeholder lovvalgsregler, det vil sige fastlæggelse af, hvilket lands lovgivning om social sikring der finder anvendelse for den enkelte person.

Siden aftalen med Tyrkiet blev indgået den 22. januar 1976, er der taget territorielt forbehold for Færøerne og Grønland i de aftaler, som Danmark har indgået.

Der gælder særlig procedure for Færøerne, jf. hjemmestyreløven og Grønland, jf. selvstyreløven, vedrørende tiltrædelse af folkeretlige aftaler, som Danmark tiltræder eller allerede har tiltrådt. Det følger heraf, at disse rigsdele kan forhandle og indgå folkeretlige aftaler på de overtagne sagsområder.

Færøerne og Grønland kan omfattes af de aftaler, som Danmark har indgået, hvis det pågældende tredjeland er indstillet på det. Herudover er der ikke noget til hinder for, at Færøerne og Grønland bliver omfattet af aftalerne.

5.1. Oversigt over de bilaterale aftaler om social sikring, som Danmark har indgået

Der henvises til bilag 7 med oversigt over alle bilaterale aftaler.

5.2. Beskrivelse af processen for at indtræde som part i de bilaterale aftaler om social sikring, som Danmark har indgået

Henset til forudsætningen om tredjelandets accept, som beskrevet ovenfor, er udgangspunktet, at en aftale, som Danmark har indgået med et tredjeland kan udvides til også at omfatte Færøerne og Grønland, hvis der fremsættes ønske herom. Dette vil f.eks. kunne ske ved en tillægsprotokol til den eksisterende aftale. Hvilke krav, der skal stilles hertil, afhænger af det pågældende tredjeland. Som udgangspunkt skal den oprindelige aftale (substansaftalen) ikke genforhandles. Det kan dog blive resultatet, hvis der skal ændres i den oprindelige aftale.

Hvis Færøerne og Grønland vælger at blive omfattet af nogle af de aftaler, som Danmark har indgået, kan den enkelte rigsdel indtræde i aftalen helt eller delvist. Det betyder, at der vil være mulighed for at blive omfattet af f.eks. reglerne om udstationering men ikke af reglerne om pension.

Hvis Færøerne og/eller Grønland vælger at blive omfattet af en eller flere af de bilaterale aftaler, som Danmark har indgået, vil det være den færøske henholdsvis den grønlandske lovgivning, der indgår i aftalen.

Såfremt der skal indledes forhandlinger med tredjelande, vurderes det at være formålstjenligt, at dette samtidig sker for Færøerne og Grønland.

Da Færøernes og Grønlands eventuelle beslutning om at blive omfattet af aftalerne vil foreligge efter, at arbejdsgruppen har afleveret sin rapport, må den videre proces sættes i gang derefter.

5.3. Beskrivelse af mulige økonomiske og administrative konsekvenser ved indgåelse af bilaterale aftaler om social sikring

Ved beregninger af administrative og økonomiske konsekvenser for indgåelse af bilaterale aftaler om social sikring, kan der f.eks. tages udgangspunkt i den proces, som Danmark anvender. Inden Danmark har indledt formelle forhandlinger med et tredjeland om en aftale, er der taget udgangspunkt i, hvor mange borgere og

virksomheder, der forventes at få gavn af aftalen. De skønmæssige økonomiske og administrative konsekvenser i forbindelse med Danmarks indgåelse af en bilateral aftale er godkendt af Finansministeriet, inden de formelle forhandlinger er igangsat.

Hvis Færøerne og Grønland træffer beslutning om at blive omfattet af aftalerne, er det vurderingen, at der tilsvarende bør foretages økonomiske og administrative konsekvensberegninger. I disse beregninger vil det være værd at være opmærksom på, at der tages hensyn til flyttemønstre til og fra et tredjeland og til rigsfællesskabet, og ikke alene flytning fra et tredjeland og til én rigsdel.

Folketingets Socialudvalg

Sagsnr. 2015-3230

Dato: 21. april 2015

Under henvisning til Folketingets Færøudvalgs brev af 19. marts 2015 følger hermed ministeren for børn, ligestilling, integration og sociale forholds endelige svar på spørgsmål nr. 4 (FÆU alm. del).

Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Sjúrdur Skaale (JF).

Spørgsmål nr. 4:

"I svar på spørgsmål S851 oplyser ministeren, at det er Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekrutterings vurdering, at det kan være en social begivenhed, der udløser kontanthjælp, når en førtidspensionist opgiver sit forsørgelsesgrundlag i en del af riget for at flytte til en anden del af riget. Kan ministeren oplyse, hvornår en sådan flytning bliver set som en social begivenhed?"

Svar:

Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold har anmodet Beskæftigelsesministeriet om et bidrag til besvarelsen af spørgsmålet, da reglerne om løbende kontanthjælp hører under Beskæftigelsesministeriets ressort.

Beskæftigelsesministeriet har oplyst følgende:

"Efter loven er det kommunerne, der træffer afgørelse efter lov om aktiv socialpolitik, når det gælder tilstedeværelsen af en social begivenhed. Sådanne afgørelser kan ankes til Ankestyrelsen. Der findes ikke nyere ankepraksis, der kan anvendes i forhold til at præcisere, hvad der bliver anset som en social begivenhed i relation til en flytning.

Hvad angår definitionen af en social begivenhed henvises derfor til Beskæftigelsesministeriets bidrag til svaret på S 851.

Derudover kan dog tilføjes, at Ankestyrelsen i forbindelse med en sag om en nordisk statsborger fra et andet nordisk land fastslog, at en ansøger på ansøgningsstidspunktet skal have været ude for en social begivenhed, idet det samtidig angives, at den sociale begivenhed ikke behøver at være opstået i Danmark. Der henvises til principafgørelse 37-13."

Jeg kan henholde mig til oplysningerne fra Beskæftigelsesministeriet.

Manu Sareen

/ Bent Nielsen

MINISTERIET FOR BØRN, LIGESTILLING,
INTEGRATION OG SOCIALE FORHOLD

Folketingets Lovsekretariat

Sagsnr. 2015-2083

Dato: 17. marts 2015

Under henvisning til Folketingets brev af 10. marts 2015 følger hermed ministeren for børn, ligestilling, integration og sociale forholds endelige svar på spørgsmål nr. S 851, stillet af Sjúrdur Skaale (JF).

Spørgsmål nr. S 851:

"Mener ministeren at det er hensigtsmæssigt, at en færøsk førtidspensionist, der flytter til Danmark, får nægtet kontanthjælp, mens ansøgningen om førtidspension i Danmark bliver behandlet?"

Svar:

Årsagen til problemstillingen er, at der gælder en forskellig retstilstand inden for rigsfællesskabet for ret til og udbetaling af social pension. Det betyder fx, at hvis en førtidspensionist er tilkendt færøsk førtidspension efter 1. januar 2003 og herefter flytter til Danmark, ophører udbetalingen af færøsk førtidspension.

Den pågældende skal ved bopæl i Danmark opfylde betingelserne om ret til førtidspension efter lov om social pension, før der kan tilkendes dansk førtidspension. Derfor skal der ved flytning til Danmark tages stilling til, hvilken hjælp der kan ydes til den pågældende – herunder kontanthjælp.

Kontanthjælp hører under Beskæftigelsesministeriet, som er blevet bedt om et bidrag til besvarelsen af spørgsmålet. Beskæftigelsesministeriet har oplyst følgende:

"Formålet med lov om aktiv socialpolitik er:

at forebygge, at personer, der har eller kan få vanskeligheder ved at fastholde et arbejde, får behov for hjælp til forsørgelse, og at skabe et økonomisk sikkerhedsnet for enhver, som ikke på anden måde kan skaffe det nødvendige til sig selv og sin familie.

Formålet med at give hjælp til forsørgelse er at sætte modtageren i stand til at klare sig selv. Modtageren og ægtefællen eller samleveren skal derfor efter evne udnytte og udvikle deres arbejdsevne, herunder ved at tage imod tilbud om ar-

bejde, tilbud efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats eller tilbud i medfør af integrationsprogrammet efter integrationsloven.

Kommunen yder hjælp i form af uddannelseshjælp, kontanthjælp, tilbud efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats og tilbud i medfør af integrationsprogrammet efter integrationsloven.

Det er en betingelse for at få hjælpen:

- at ansøgeren har været ude for ændringer i sine forhold, f.eks. i form af sygdom, arbejdsløshed eller samlivsophør,
- at ændringerne bevirker, at ansøgeren ikke har mulighed for at skaffe det nødvendige til sin egen eller familiens forsørgelse, og
- at behovet ikke kan dækkes gennem andre ydelser.

De ændringer, der kan begrunde hjælp, skal være udefra kommende ændringer, som både kan være forudsete og uforudsete. De ovenfor nævnte ændringer er alene eksempler. Der vil derfor være en række andre ændringer, som også i den konkrete situation må betegnes som en ændring, der kan udløse ret til hjælp.

Kommunen skal foretage en samlet individuel bedømmelse af ansøgerens forhold for at vurdere, om ændringen af ansøgerens personlige forhold kan begrunde hjælp. Det er derfor ikke muligt at lave en udtømmende opregning af sådanne ændringer.

Det fremgår af Ankestyrelsens praksis på området, at flytning ikke i sig selv er en social begivenhed. Det er dog Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekrutterings vurdering, at det kan være en social begivenhed at opgive sit forsørgelsesgrundlag i en del af riget for at bosætte sig i en anden del af riget. Det bemærkes i den sammenhæng, at der ikke på nuværende tidspunkt foreligger en principafgørelse om denne konkrete problemstilling fra Ankestyrelsen.

Hvis en borger kommer i en situation, hvor en kommune træffer en afgørelse, som borgeren finder forkert, kan borgeren klage til Ankestyrelsen ”.

Jeg kan henholde mig til Beskæftigelsesministeriets svar. Jeg kan supplerende oplyse, at der - efter aftale mellem den færøske socialminister og mig - og med grønlandsk tilslutning - er nedsat en arbejdsgruppe, der skal kortlægge pensionsreglerne i Færøerne, Grønland og Danmark og afdække de hindringer, som måtte opstå ved flytning inden for rigsfællesskabet. Arbejdsgruppens arbejde forventes afsluttet ved udgangen af 2015.

Manu Sareen

/ Bent Nielsen

Til beslutningsforslag nr. **B 34**

Folketinget 2013-14

Vedtaget af Folketinget ved 2. (sidste) behandling den 13. maj 2014

Folketingsbeslutning

om iværksættelse af en systematisk indsats mod grænsehindringer inden for rigsfællesskabets grænser

Folketinget pålægger regeringen inden udgangen af folketingsåret 2013-14 at iværksætte en systematisk undersøgelse af og en indsats mod grænsehindringer inden for rigsfælles-

skabets grænser med henblik på i større grad at sikre fri bevægelighed, vækst og beskæftigelse inden for rigsfællesskabets grænser.

Folketinget, den 13. maj 2014

MOGENS LYKKETOFT

/ Karen J. Klint

Bilag 2

Pensionssatser, tillæg mv. for hver del af rigsfællesskabet

Alderspension

Ydelser til enlige alderspensionister i hver rigsdel, ved fuld bopælstid i rigsdelen (før skat), 2016

(kr.)	Færøerne	Grønland	Danmark
Grundbeløb	89.988 ¹	59.900	72.756
Tillæg	45.252	74.300	76.788 ²
Alderspension, samlet	135.240	134.200	149.544

Note:

1. Beløbet består af grundbeløb (43.068 kr.) + solidarisk arbejdsmarkedsefterløn (46.920 kr.).
2. Pensionstillæg til reelt enlige.

Indkomstbetingede tillæg til enlige alderspensionister

(kr.)	Færøerne	Grønland	Danmark
Særligt tillæg	7.608
Supplerende pensionsydelse (ældrecheck)	16.600

Fradragsgrænser for modtagelse af alderspensionsydelser, enlige

(kr.)	Beløb/værdi
Færøerne	
Frdrag, tillæg til alderspension	61.900
Bortfaldsgrænse for særligt tillæg	60.000
Grønland	
Frdrag, grundbeløb	221.111
Frdrag, tillæg	56.000
Danmark	
Frdrag, grundbeløb ved arbejdsindtægt	310.000
Frdrag, tillæg reelt enlig	68.400
Frdrag, varmetillæg, helbredstillæg, supplerende pensionsydelse ^{1, 2}	19.700

Note:

1. Formuegrænse for helbredstillæg og supplerende pensionsydelse er 82.600 kr.
2. Ved opgørelse af indtægtsgrundlaget ses bort fra alderspensionistens indtægt ved personligt arbejde på op til 60.000 kr. i et kalenderår.

Ydelser til par/gifte alderspensionister i hver rigsdel, ved fuld bopælstid i hver rigsdel (før skat), 2016

(kr.)	Færøerne	Grønland	Danmark
Grundbeløb	79.689 ¹	59.900	72.756
Tillæg	32.372	41.300	37.632
Alderspension, samlet	116.061	101.200	110.388

Note:

1. Beløbet består af grundbeløb (32.796 kr.) + solidarisk arbejdsmarkedsefterløn (46.920 kr.).

Indkomstbetingede tillæg til par/gifte alderspensionister

(kr.)	Færøerne	Grønland	Danmark
Særligt tillæg	3.804
Supplerende pensionsydelse (ældrecheck)	16.600

Fradragsgrænser for modtagelse af alderspensionsydelser, par/gifte

(kr.)	Beløb/værdi
Færøerne	
Fradrag, tillæg til alderspension	61.900
Bortfaldsgrænse for særligt tillæg (hustandsindkomst)	80.000
Grønland	
Fradrag, grundbeløb	221.111
Fradrag, tillæg	83.300
Danmark	
Fradrag, grundbeløb ved arbejdsindtægt	310.000
Fradrag, tillæg gifte/samlevende	137.300
Fradrag, varmetillæg, helbredstillæg, supplerende pensionsydelse, gifte/samlevende ^{1,2}	39.000

Note:

1. Formuegrænse for helbredstillæg og supplerende pensionsydelse er 82.600 kr.

2. Ved opgørelse af indtægtsgrundlaget ses bort fra alderspensionistens indtægt ved personligt arbejde på op til 60.000 kr. i et kalenderår.

Tillæg som følge af status som alderspensionist

(kr.)	Beløb/værdi - årligt
Færøerne¹	
Børnetillæg, ved forsørgerpligt mod børn under 18 år	12.996
Hjælpetillæg, forudsat alderspensionist har modtaget ydelse som førtidspensionist	36.096
Plejetillæg, forudsat alderspensionist har modtaget ydelse som førtidspensionist	72.000
Grønland²	
Børnetillæg, ved forsørgerpligt mod børn under 18 år	12.000
Handicap- og helbredstillæg	..
Økonomisk- og rådighedsbestemt tillæg	..
Danmark	
Varmetillæg og helbredstillæg ³	..
Personligt tillæg ³	..
Ordinært børnetilskud, når begge et barns forældre modtager alderspension, pr. barn	5.432
Særligt børnetilskud, når en eller begge barnets forældre modtager alderspension, pr. barn	15.684

Note:

1. Desuden kan ansøges om personligt tillæg ved afholdelse af særlige udgifter.

2. Børnetillægget er pt. på 1.000 kr. pr. md. De 2 øvrige tillæg er skønsmæssigt fastsat.

3. Ydelser er behovsbestemte.

Førtidspension

Samlet ydelse¹ til enlig førtidspensionist i hver rigsdel, ved fuld bopælstid i rigsdelen (før skat), 2016

(kr.)	Færøerne	Grønland	Danmark		
			Efter 1.7.-2016	Før 1.1.-2003	Efter 1.1.-2003
Førtidspension, årlig ydelse					
Højeste/Førtidspension ²	178.056	110.664	232.632		217.464
Mellemste	129.468	73.776	183.816		..
Forhøjet almindelig ³	183.816		..
Laveste/Almindelig	128.472	55.332	183.816		..

Note:

1. Særlige tillæg m.v. er ikke inkluderet
2. Førtidspensionsydelsen i Danmark ved tilkendelse efter 1.1. 2003
3. Særlig dansk førtidspensionsydelse tilkendt før 1.1. 2003

Specificeret ydelse¹ til enlig førtidspensionist i hver rigsdel, ved fuld bopælstid i rigsdelen (før skat), 2016

(kr.)	Højeste	Mellemste		Laveste
Færøerne				
Grundbeløb	72.360	72.360		72.360
Tillæg	71.928	23.340		22.032
Invalditetstillæg	33.768	33.768		..
Ekstra tillæg		34.080
Færøerne i alt	178.056	129.468		128.472
Grønland²				
Førtidspension	110.664	73.776		55.332
Børnetillæg
Personligt tillæg
Grønland i alt	110.664	73.776		55.332
Danmark (før 1.1.-2003)³				
Grundbeløb	72.756	72.756	72.756	72.756
Pensionstillæg til reelt enlige	75.576	75.576	75.576	75.576
Invalditetsbeløb	35.484	35.484
Erhvervsudygtighedsbeløb	48.816
Førtidspensionsbeløb	18.564	..
Ekstra tillægssydelse	16.920	35.484
Danmark i alt	232.632	183.816	183.816	183.816
Danmark (efter 1.1.-2003)				
Førtidspension	217.464			
- heraf udgør tillæg	59.556			
Danmark i alt	217.464			

Note:

1. Særlige tillæg m.v. er ikke inkluderet.
2. Ydelsessatser gældende fra 1. juli 2016.
3. Modtagere af førtidspension efter regler før 1.1.-2003, er berettiget til børnetilskud, som modtagere af alderspension, jf. ovenfor.

Fradragsgrænser for modtagelse af førtidspensionsydelse, enlige

(kr.)	Beløb/værdi
Færøerne	
Fradrag	92.900
Bortfaldsgrænse for særligt tillæg	60.000
Grønland¹	
Fradrag, højeste førtidspension	28.000
Fradrag, mellemste førtidspension	64.888
Fradrag, laveste førtidspension	83.332
Danmark (før 1.1.-2003)	
Fradrag, grundbeløb	310.000
Fradrag, tillæg reelt enlig	68.400
Fradrag, varmetillæg, helbredstillæg, supplerende pensionsydelse ²	19.700
Danmark (efter 1.1.-2003)	
Fradrag	74.300

Note:

1. Ydelsessatser gældende fra 1. juli 2016.

2. Formuegrænse for helbredstillæg og supplerende pensionsydelse er 82.600 kr.

Samlet ydelse¹ til gift førtidspensionist i hver rigsdal, ved fuld bopælstid i rigsdelen (før skat), 2016

(kr.)	Færøerne	Grønland	Danmark	
			Før 1.1.-2003	Efter 1.1.-2003
Førtidspension, årlig ydelse		Efter 1.7.-2016		
Højeste/Førtidspension ²	160.008	110.664	193.572	184.848
Mellemste	115.344	73.776	144.576	..
Forhøjet almindelig ³	144.756	..
Laveste/Almindelig	113.064	55.332	144.756	..

Note:

1. Særlige tillæg m.v. er ikke inkluderet.

2. Førtidspensionsydelsen i Danmark ved tilkendelse efter 1.1. 2003.

3. Særlig dansk førtidspensionsydelse tilkendt før 1.1. 2003.

Specificeret ydelse¹ til gift førtidspensionist i hver rigsdel, ved fuld bopælstid i rigsdelen (før skat), 2016

(kr.)	Højeste	Mellemste		Laveste
Færøerne				
Grundbeløb	57.492	57.492		57.492
Tillæg	64.944	20.280		17.688
Invaliditetstillæg	33.768	33.768		..
Ekstra tillæg		34.080
Færøerne i alt	160.008	115.344		113.064
	Højeste	Mellemste		Laveste
Grønland²				
Førtidspension	110.664	73.776		55.332
Børnetillæg
Personligt tillæg
Grønland i alt	110.664	73.776		55.332
	Højeste	Mellemste	Forhøjet alm.	Almindelig
Danmark (før 1.1.-2003)³				
Grundbeløb	72.756	72.756	72.756	72.756
Pensionstillæg til gift/samlevende	36.516	36.516	36.516	36.516
Invaliditetsbeløb	35.484	35.484
Erhvervsudygtighedsbeløb	48.816
Førtidsbeløb	18.564	..
Ekstra tillægssydelse	16.920	35.484
Danmark i alt	193.572	144.576	144.576	144.576
Danmark (efter 1.1.-2003)				
Førtidspension	184.848			
- heraf udgør tillæg	51.180			
Danmark i alt	184.848			

Note:

1. Særlige tillæg m.v. er ikke inkluderet.

2. Ydelsessatser gældende fra 1. juli 2016.

3. Modtagere af førtidspension efter regler før 1.1.2003, er berettiget til børnetilskud, som modtagere af alderspension, jf. ovenfor.

Fradragsgrænser for modtagelse af førtidspensionsydelser, par/gifte

(kr.)	Beløb/værdi
Færøerne	
Fradrag	92.900
Bortfaldsgrænse for særligt tillæg (samlet husstandsindkomst)	80.000
Grønland¹	
Fradrag, højeste førtidspension ²	28.000
Fradrag, mellemste førtidspension ²	64.888
Fradrag, laveste førtidspension ²	83.332
Danmark (før 1.1.-2003)	
Fradrag, grundbeløb	210.400
Fradrag, tillæg gifte/samlevende	137.300
Fradrag, varmetillæg, helbredstillæg, supplerende pensionsydelse ³	39.000
Danmark (efter 1.1.-2003)	
Fradrag	117.700

Note:

1. Ydelsessatser gældende fra 1. juli 2016
2. Første 100.000 kr. af partners indtægt medregnes ikke
3. Formuegrænse for helbredstillæg og supplerende pensionsydelse er 82.600 kr.

Tillæg som følge af status som førtidspensionist

(kr.)	Beløb værdi årligt
Færøerne¹	
Særligt tillæg (halv ydelse til gifte)	7.608
Børnetillæg, ved forsørgerpligt mod børn under 18 år	12.996
Hjælpetillæg	36.096
Plejetillæg	72.000
Grønland	
Børnetillæg, ved forsørgerpligt mod børn under 18 år	12.000
Personligt tillæg ²	..
Danmark (før 1.1.-2003)³	
Bistandstillæg	37.080
Plejetillæg	74.004
Varmetillæg, helbredstillæg ^{3 og 4}	..
Ordinært børnetilskud, når begge et barns forældre modtager førtidspension efter regler gældende før 1.1.-2003, pr. barn.	5.432
Særligt børnetilskud, når en eller begge barnets forældre modtager førtidspension efter regler gældende før 1.1.-2003, pr. barn	15.684

Note:

1. Desuden kan ansøges om personligt tillæg ved afholdelse af særlige udgifter.
2. Det er muligt at modtage personlige tillæg enten som løbende ydelse eller som engangsbeløb til dækning af særlige behov.
3. Ydelser er behovsbestemte.
4. Formuegrænse for helbredstillæg er 82.600 kr.

Ydelser, der træder i stedet for førtidspension, til berettigede med tilknytning til arbejdsmarkedet

(kr.)	Beløb/værdi
Færøerne	
Invaliditetsydelse	33.768
Danmark (før 1.1.-2003)	
Invaliditetsydelse	35.712

Bilag 3 a

Færøerne

Forsørgelsesydelse i tilflytningssituationer (flyttesituationer)

Satser for forbigående kontanthjælp er skattepligtige ydelser, der når berettiget tilkendes efter familietype, forsørgerpligt og alder. Ydelserne reguleres tilsvarende dagpengesatsen ved sygdom, og følger lønudviklingen på det private arbejdsmarked.

Familietype	Alder	% af dagpengesats	Månedlig ydelse
Enlig forsørger	Ikke aldersbetinget	90	15.019,00
Samboende forsørger	Ikke aldersbetinget	70	11.682,00
Enlig, ikke-forsørger	25 år eller ældre	75	12.516,00
Samboende, ikke-forsørger	25 år eller ældre	50	8.344,00
Ikke-samboende med forældre	Under 25 år	40	6.675,00
Samboende med forældre	Under 25 år	13	2.169,00

Ved modtagelse af forbigående kontanthjælp ydes tilskud til høje boligudgifter. Her har familietype, forsørgerpligt og alder betydning for niveauet for tilkendelse af tilskud.

Bilag 3 b

Grønland

Forsørgelsesydelse i tilflytningssituationer (flyttesituationer)

Offentlig hjælp

Der er tale om en skønsmæssig ydelse, som fastsættes ud fra ansøgerens hidtidige levevilkår, forsørgelsesforpligtelser, en eventuel ægtefælle, registreret partner eller dermed ligestillet samlevers indtægter, faste udgifter og lokale forhold.

Beløbet fastsættes på grundlag af de faktiske udgifter og ud fra fordelene ved eventuelt bofællesskab.

Offentlig hjælp til forsørgelse og til faste udgifter kan som hovedregel maksimalt udgøre 65 % af mindstelønnen for en ikke-faglært lønmodtager efter overenskomsten mellem SIK og Naalakkersuisut. P.t. er mindstelønnen for en ikke-faglært lønmodtager 16.442 kr. pr. md. henholdsvis 90,09 kr. i timen (40 timers arbejdsuge). 65 % af 16.442 kr. = 10.687 kr.

Bilag 3 c

Danmark

Forsørgelsesydelse i tilflytningssituationer (flyttesituationer)

Udbetalingen af en tilkendt førtidspension på Færøerne¹ fra 1. januar 2003 eller tilkendt førtidspension i Grønland, ophører ved flytning til Danmark. Den pågældende skal ved flytning til Danmark opfylde betingelserne om ret til førtidspension efter lov om social pension, før der kan tilkendes en førtidspension. Derfor skal der ved flytning til Danmark tages stilling til, hvilken hjælp der kan ydes til den pågældende - herunder kontanthjælp efter lov om aktiv socialpolitik.

Formålet med lov om aktiv socialpolitik er at forebygge, at personer, der har eller kan få vanskeligheder ved at fastholde et arbejde, får behov for hjælp til forsørgelse, og at skabe et økonomisk sikkerhedsnet for enhver, som ikke på anden måde kan skaffe det nødvendige til sig selv og sin familie. Formålet med at give hjælp til forsørgelse er at sætte modtageren i stand til at klare sig selv, Modtageren og ægtefællen eller samleveren skal derfor efter evne udnytte og udvikle deres arbejdsevne, herunder ved at tage imod tilbud om arbejde, tilbud efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats eller tilbud i medfør af integrationsprogrammet efter integrationsloven.

Det er en betingelse for at få hjælpen:

- at ansøgeren har været ude for ændringer i sine forhold, fx i form af sygdom, arbejdsløshed eller samlivsophør,
- at ændringerne bevirker, at ansøgeren ikke har mulighed for at skaffe det nødvendige til sin egen eller familiens forsørgelse, og
- at behovet ikke kan dækkes gennem andre ydelser.

De ændringer, der kan begrunde hjælp, skal være udefra kommende ændringer, som både kan være forudsete og uforudsete, de ovenfor nævnte ændringer er alene eksempler. Der vil derfor være en række andre ændringer, som også i den konkrete situation må betegnes som en ændring, der kan udløse ret til hjælp. Kommunen skal foretage en samlet individuel bedømmelse af ansøgerens forhold for at vurdere, om ændringen af ansøgerens personlige forhold kan begrunde hjælp.

Der kan evt. henvises til socialministerens svar af 21. april 2015 på spm. 4. (FÆU alm. del) samt til socialministerens svar af 17. marts 2015 på spm. nr. S 851 (bilag 1 A).

Satserne for kontanthjælp og uddannelseshjælp fremgår af bilag 3 c, side 2.

¹ Ved lagtingslov nr. 49 af 6. maj 2016 medtager færøske førtidspensionister, den færøsk tilkendte førtidspension ved flytning til Danmark og Grønland i op til 3 år, dog højst indtil anden pension er tilkendt eller andet forsørgelsesgrundlag er tilvejebragt.

Satser for kontanthjælp og uddannelseshjælp 2016, Danmark

Persontype	Sats pr. 1. januar 2016			
	Jobparat	Jobparat barselstillæg	Aktivitetsparat	Aktivitetsparat, aktivitetstillæg eller barselstillæg
Fyldt 30 år og forsørger (§ 25, stk. 2, nr. 1)	14.575	Intet tillæg	14.575	Intet tillæg
Fyldt 30 år og ikke forsørger (§ 25, stk. 2, nr. 2)	10.968	Intet tillæg	10.968	Intet tillæg
Ikke fyldt 30 år				
Enlige forsørgere, som har erhvervet ret til ekstra børnetilskud) (§ 25, stk. 3, nr. 1)	13.931	644 (§ 25, stk. 9, nr. 1)	13.931	644 (§ 25, stk. 9, nr. 1)
Forsørgere under 30 år som ikke har erhvervet ret til ekstra børnetilskud (§ 25, stk. 3, nr. 2)	9.746	4.829 (§ 25, stk. 9, nr. 2)	9.746	4.829 (§ 25, stk. 9, nr. 2)
Under 30, gravid (passeret 12 svangerskabsuge) (§ 25, stk. 3, nr. 3)	10.968		10.968	
Under 30 år, psykisk syg, forsørgerpligt (§ 25, stk. 3, nr. 4)	14.575		14.575	
Under 30 år, psykisk syg, udeboende (§ 25, stk. 3, nr. 5)	10.968		10.968	
25-29 år, udeboende (§ 25, stk. 3, nr. 6)	7.069	3.899 (§ 25, stk. 9, nr. 3)	7.069	3.899 (§ 25, stk. 9, nr. 3)
25-29 år, hjemmeboende (§ 25, stk. 3, nr. 7)	3.411	7.557 (§ 25, stk. 9, nr. 4)	3.411	7.557 (§ 25, stk. 9, nr. 4)
Under 25 år, udeboende (§ 25, stk. 3, nr. 8)	7.069		7.069	
Under 25 år, hjemmeboende (§ 25, stk. 3, nr. 9)	3.411		3.411	
Under 30 år, bidragspligt, maksimum hjælp inkl. tillæg (§ 25, stk. 4)	14.575		14.575	
Under 30 år	Uddannelses- parat	Uddannelses- parat barselstillæg	Aktivitetsparat	Aktivitetsparat, aktivitetstillæg eller barselstillæg
Enlige forsørgere (§ 23, stk. 2, nr. 1)	12.019	2.556 (§ 24, stk. 3, nr. 1)	12.019	2.556 (§ 24, stk. 3, nr. 1)
Forsørgere under 30 år (§ 23, stk. 2, nr. 2)	8.411	6.164 (§ 24, stk. 3, nr. 2)	8.411	6.164 (§ 24, stk. 3, nr. 2)
Under 30, gravid (passeret 12 svangerskabsuge) (§ 23, stk. 3, nr. 3)	10.968		10.968	
Under 30 år, psykisk syg, forsørgerpligt (§ 23, stk. 3, nr. 4)	14.575		14.575	
Under 30 år, psykisk syg, udeboende (§ 23, stk. 3, nr. 5)	10.968		10.968	
25-29 år, udeboende (§ 23, stk. 3, nr. 6)	6.010	4.958 (§ 24, stk. 3, nr. 3)	6.010	4.958 (§ 24, stk. 3, nr. 3)
25-29 år, hjemmeboende (§ 23, stk. 3, nr. 7)	2.590	8.378 (§ 24, stk. 3, nr. 4)	2.590	8.378 (§ 24, stk. 3, nr. 4)
Under 25 år, udeboende (§ 23, stk. 3, nr. 8)	6.010	1.059 (§ 24, stk. 3, nr. 5)	6.010	1.059 (§ 24, stk. 3, nr. 5)
Under 25 år, hjemmeboende (§ 23, stk. 3, nr. 9)	2.590	821 (§ 24, stk. 3, nr. 6)	2.590	821 (§ 24, stk. 3, nr. 6)
Under 30 år, bidragspligt, maksimum hjælp inkl. tillæg (§ 23, stk. 3)	14.575		14.575	

Alle § -henvisninger er til lov om aktiv socialpolitik, jf. lovbekendtgørelse nr. 468 af 20. maj 2016.

Bilag 4 a

Færøerne

Sagsbehandling, processer og tidsfaktorer i forbindelse med tilkendelse af pension

Alderspension

Omkring 2 måneder før en person fylder 67 år, sender den færøske socialforvaltning et ansøgningskema til vedkommende, hvoraf det fremgår, hvordan og under hvilke kriterier der kan søges om alderspension på Færøerne.

Ved flytning fra en rigsdal til Færøerne overgår en alderspensionist til det færøske alderspensionssystem under forudsætning af, at de generelle betingelser for ret til pension er opfyldt. Pensionisten skal selv rette henvendelse til socialforvaltningen med ansøgning om færøsk pension.

Alderspensionsalderen er pt. højere på Færøerne end i Danmark eller på Grønland, og derfor vil en tilflyttende alderspensionist først kunne få udbetalt færøsk alderspension efter det fyldte 67. år.

Særligt vedrørende solidarisk arbejdsmarkedsefterløn

Ved tilflytning til Færøerne kan ansøgning sendes til de færøske skattemyndigheder om at modtage ydelse fra solidarisk arbejdsmarkedsefterløn. Ansøgningen suppleres med leveattest, der redegør for bopælsperioder på Færøerne forud for opnåelse af alderspensionsalder. Blanketter er at finde på skattemyndighedens hjemmeside.

Førtidspension

Ansøgning om førtidspension stiles den færøske socialforvaltning. Efter at socialforvaltningen har modtaget en ansøgning om førtidspension, er sædvanligvis det første skridt i sagen, at socialforvaltningen anmoder vedkommendes kommunelæge om en helhedsvurdering af ansøgerens helbredssituation.

Derefter indhentes mulige speciallægeerklæringer eller journaludskrifter fra sygehuset samt indkomstoplysninger, der også kan sige noget om ansøgerens arbejdssituation.

Ansøgeren indkaldes til en samtale i socialforvaltningen. Socialforvaltningen kan pålægge borgeren at være med i sagens oplysning, bl.a. ved at lade sig undersøge og behandle af læge, eller ved at blive indlagt på sygehus til undersøgelse og/eller behandling.

Socialforvaltningens belysning af sagen omfatter oplysninger om civilstatus, underholdspligt af børn under 18 år, uddannelse, arbejds erfaring, indkomstgrundlag etc.

Derudover skal socialforvaltningen i vurderingen af ansøgerens nedsatte arbejdsevne vurdere:

- Hvad ansøgeren kan forvente at tjene fra et arbejde, der svarer til vedkommendes kræfter og førlighed, og som man med baggrund i vedkommendes uddannelse og jobbaggrund kan forvente sammenlignet med, hvad en person med tilsvarende uddannelse kan tjene inden for samme område.
- Alder, jobbaggrund, bolig og jobmuligheder, samt sandsynligheden for en mulig forbedring eller forværring af ansøgerens arbejdsevne.
- Andre omstændigheder, som i den enkelte situation bør medtages i en helhedsvurdering af ansøgerens nedsatte arbejdsevne.

Socialforvaltningen skal i hvert enkelt tilfælde vurdere, hvorvidt alle arbejds- eller rehabiliteringsmuligheder er udnyttede. Dette foregår ved afklaring af arbejdsevnemuligheder gennem anvendelse af tiltag ifølge lagtingslov om arbejdsfremmende tiltag.

Socialforvaltningen laver en indstilling begrundet i en helhedsvurdering af ansøgerens helbredsmæssige og sociale situation, samt ansøgerens evt. bemærkninger til sagen. Afgørelse bliver truffet i et særligt pensionsnævn.

Da reglerne om tilkendelse af førtidspension på Færøerne er identiske med reglerne, gældende i Danmark indtil 1. januar 2003, vil personer, der flytter fra Danmark til Færøerne, kunne konvertere tilkendt førtidspensionsniveau til tilsvarende på Færøerne, hvis de generelle betingelser for ret til pension er opfyldt.

For personer med tilkendt førtidspension i Danmark efter 1. januar 2003 er gældende, at man ved flytning til Færøerne skal ansøge om førtidspension efter færøske regler. Niveauet for tilkendt førtidspension i Danmark vil typisk svare til højeste niveau for førtidspension på Færøerne.

Personer, der har fået tilkendt grønlandsk førtidspension, skal uanset tidspunktet ansøge om færøsk førtidspension ved tilflytning til Færøerne.

Sagsbehandlingstiden i sager om førtidspension

	2012	2013
Antal afgørelsessager	286	265
Afgørelse truffet inden ½ år	26 %	32 %
Afgørelse truffet ml. ½ - 1 år	44 %	36 %
Afgørelse truffet ml. 1 – 1½ år	16 %	20 %
Afgørelse truffet ml. 1½ - 2 år	8 %	6 %
Afgørelse truffet ml. 2 – 2½ år	2 %	3 %
Afgørelse truffet ml. 2½ - 3 år	2 %	1 %
Afgørelse truffet efter 3 år	2 %	2 %

Det, som kan påvirke sagsbehandlingstiden, er dokumentation af varigt nedsat arbejdsevne. Dette kan medføre flere udredninger og arbejdsprøvninger inden afgørelse bliver truffet. Derudover påvirkes sagsbehandlingstiden også af, hvornår lægeerklæringer modtages, hvornår ansøgeren går til læge/speciallæge, hvorvidt ansøgeren møder til aftalte samtaler og ellers er behjælpelig med sagens oplysning.

Bilag 4 b

Grønland

Sagsbehandling, processer og tidsfaktorer i forbindelse med tilkendelse af pension

Sagsbehandling af alderspensionssager

Umiddelbart er en ansøgning om alderspension relativ enkel. Hvis borgeren er fyldt 65 år (66 år fra den 1. januar 2017 og 67 år fra 2021), har borgeren ret til alderspension (grundbeløb) og eventuelle pensionstillæg. Både grundbeløb og pensionstillæg nedsættes, hvis alderspensionistens indkomst overstiger en vis grænse. Der skal derfor indhentes skatteoplysninger på borgeren og dennes eventuelle ægtefælle/partner for at kunne beregne sats. Har borgeren dokumentation for tidligere tilkendt alderspension (fra Danmark eller Færøerne), herunder udskrifter af pensionsudbetalinger samt års- og forskudsopgørelser, er det oplagt at benytte disse.

Det er kommunen, der varetager sagsbehandling for borgere bosiddende i Grønland.

Det er Departementet for Familie, Ligestilling, Sociale Anliggender og Justitsvæsen, som behandler sager om nordisk pension.

Departementet har ikke konkret kendskab til, hvor lang tid det tager at behandle ansøgninger om alderspension. Departementet er ikke bekendt med, at sagsbehandling, tilkendelse, beregning, udbetaling eller øvrige forhold forbundet med alderspension skulle være af længere varighed.

Sagsbehandling af førtidspensionssager

Den 1. juli 2016 træder den nye førtidspensionslovgivning i kraft.

Eftersom den nye førtidspension - der bl.a. betyder at nuværende førtidspensionister skal have revurderet deres arbejdsevne samt fremtidige ansøgere, der skal have vurderet deres arbejdsevne, herunder gennemgå afklaringsforløb og eventuelt revalideringsforløb mv. - ikke er trådt i kraft, er det på nuværende tidspunkt ikke muligt at vurdere sagsbehandlingstider og -procedurer i forbindelse med tilkendelse af førtidspension i Grønland.

Den nye førtidspensionslovgivning fokuserer på borgerens ressourcer frem for begrænsninger. Ansøgere til førtidspension skal gennemgå et afklaringsforløb, der har til formål at afdække, hvorvidt borgeren skal påbegynde et revalideringsforløb. Revalideringsforløbet har til formål at styrke eller genvinde borgerens arbejdsevne, så denne kan forblive eller genindtræde på arbejdsmarkedet frem for tilkendelse af førtidspension. Arbejdsevnevurderingen finder sted efter revalideringsforløbets afslutning.

Arbejdsevnevurderingen af borgeren danner grundlag for eventuel tilkendelse af førtidspension, og er udgangspunktet for fastsættelse af højeste, mellemste eller laveste førtidspensionssat.

For borgere, der ansøger om førtidspension, som åbenlyst ikke vil kunne forbedre arbejdsevnen, tilkendes førtidspension uden at gennemgå revalideringsforløb.

Revurdering af arbejdsevne

Alle borgere, der har fået tilkendt førtidspension, og som er under 60 år, skal inden for en 5-årig periode (1. periode begynder 1. juli 2016) have revurderet deres arbejdsevne med henblik på en vurdering af, om de fortsat kan tilkendes førtidspension, skal have ændret pensionssats eller fratages førtidspension.

Det er kommunerne, som administrerer ansøgning, beregning, tilkendelse og udbetaling af førtidspension.

Departementet behandler sager om nordisk pension.

Bilag 4 c

Danmark

Sagsbehandling, processer og tidsfaktorer i forbindelse med tilkendelse af pension

Alderspension

Omkring to måneder før en person når alderspensionsalderen (pt. 65 år), sender Udbetaling Danmark meddelelse til pågældende om retten til alderspension samt oplysning om, hvordan der ansøges om pension. Meddelelsen indeholder oplysning om muligheden for at opsætte pensionen.

Ansøgning om alderspension anses for indgivet den dato, den modtages i Udbetaling Danmark.

Der udsendes ikke meddelelse om ret til alderspension til personer, der allerede modtager førtidspension, da disse personer automatisk overgår til alderspension, når alderspensionsalderen er nået.

Udbetaling Danmark udbetaler alderspensionen månedsvis bagud fra den 1. i måneden efter, at der er ansøgt om alderspension og lovens betingelser er opfyldt.

Borgere, der modtager *færøsk* alderspension, overgår til dansk alderspension ved henvendelse til Udbetaling Danmark ved flytning til Danmark, hvis de generelle betingelser er opfyldt.

Borgere, der modtager *grønlandsk* alderspension, skal ved flytning til Danmark ansøge Udbetaling Danmark om dansk alderspension. Alderspension kan tilkendes, hvis de danske betingelser for tilkendelse er opfyldt, herunder kravet til folkepensionsalderen.

Førtidspension tilkendt efter regler gældende før 1. januar 2003 (gl. ordning)

Reglerne i lov om højeste, mellemste, forhøjet almindelig og almindelig førtidspension m.v. gælder alene for personer, der er tilkendt ydelser i henhold til loven efter regler før 1. januar 2003. Loven gælder fortsat f.eks. i forbindelse med, at der ansøges om forhøjelse af en tidligere tilkendt pensionstype.

Frem til ikrafttræden af den første danske førtidspensionsreform den 1. januar 2003, var der parallelitet mellem de danske og *færøske* førtidspensionsregler. Det betyder i praksis, at en førtidspension tilkendt før 1. januar 2003 i henholdsvis Danmark eller på Færøerne ved flytning mellem rigsdelen, kan konverteres til en tilsvarende pension i tilflytningsrigsdelen ved henvendelse til bopælskommunen (Danmark) eller socialforvaltningen (Færøerne) under forudsætning af, at de generelle betingelser for ret til pension er opfyldt.

Tilsvarende gælder for personer, der modtager invaliditetsydelse og/eller bistands- eller plejetillæg.

Borgere, der modtager *grønlandsk* førtidspension tilkendt før 1. januar 2003, skal ved flytning til Danmark ansøge tilflytningskommunen om førtidspension efter reglerne i lov om social pension.

Førtidspension tilkendt efter regler gældende fra 1. januar 2003 (ny ordning)

Med ikrafttræden af førtidspensionsreformen blev tilkendelseskriterierne med virkning fra 2003 ændret væsentligt. Hensigten var at skabe mere sammenhæng mellem de arbejdsmarkedsrettede indsatser og førtids-

pensionsreglerne. Med reformen blev arbejdsevnekriteriet indført, og der blev indført en række særlige krav til sagsbehandlingen samt en ny ydelsesstruktur.

Efter reglerne om førtidspension i lov om social pension, kan der som udgangspunkt ikke ansøges om førtidspension, da kommunen skal behandle en henvendelse om førtidspension i forhold til alle de muligheder, der findes for at yde hjælp efter den sociale lovgivning. Ud fra en helhedsvurdering skal kommunen træffe afgørelse om, hvilket forsørgelsesgrundlag der er det rigtige i den konkrete sag.

For at få tilkendt førtidspension fra 1. januar 2003, er det en betingelse, at arbejdsevnen er varigt nedsat i forhold til ethvert erhverv. Hvis arbejdsevnen kan forbedres gennem aktivering, revalidering eller andre forebyggende foranstaltninger, så borgeren kan henvises til at søge beskæftigelse på det normale arbejdsmarked eller i fleksjob, kan der ikke tilkendes førtidspension. Der skal udarbejdes en redegørelse for pågældendes ressourcer, og muligheder for at anvende eller udvikle dem i samarbejde med borgeren.

Da alle relevante muligheder for at udvikle ressourcerne og forbedre arbejdsevnen som hovedregel skal være afprøvet i praksis inden eventuel påbegyndelse af en sag om førtidspension, kan sagsbehandlingen være en langvarig proces. Det er jobcenteret, der indstiller, om der skal påbegyndes en sag om førtidspension.

Fra det tidspunkt, hvor sagen overgår til behandling efter reglerne om førtidspension, er der fastsat en tidsfrist på 3 måneder inden for hvilken, der skal være truffet afgørelse i sagen.

I forbindelse med reformen blev der indført en særlig mulighed for at ansøge om førtidspension på det foreliggende grundlag. Hensigten med bestemmelsen er at sikre, at borgeren hurtigere kan få truffet afgørelse om førtidspension i de tilfælde, hvor borgeren selv mener, at sagen er tilstrækkelig belyst og dokumenteret til, at der kan tages stilling til førtidspensionsspørgsmålet.

Siden reformen i 2003 har der ikke været parallelitet mellem danske og færøske førtidspensionsregler, hverken i relation til tilkendelseskriterier, sagsbehandlingsprocedurer eller ydelsesstruktur. Det er derfor ikke muligt at sidestille en pensionstilkendelse på Færøerne med en pensionstilkendelse i Danmark. En færøsk førtidspensionist, hvis sag om førtidspension er påbegyndt fra 2003, kan derfor ikke overgå til dansk førtidspension uden ansøgning. Tilflytningskommunen i Danmark skal foretage en helt ny vurdering af borgerens mulighed for at blive selvforsørgende efter henholdsvis reglerne i lov om social pension og beskæftigelseslovgivningen.

Ved flytning fra *Grønland* til Danmark standses udbetalingen af grønlandsk førtidspension. Tilsvarende gør sig gældende for *grønlandske* førtidspensionister, der flytter til Danmark. Tilflytningskommunen i Danmark skal efter reglerne i lov om social pension og beskæftigelseslovgivningen foretage en helt ny vurdering af borgerens mulighed for at blive selvforsørgende.

Der gælder særlige regler for personer, som af de grønlandske sociale myndigheder visiteres til behandlingsophold i Danmark, jf. bekendtgørelse nr. 188 af 26. juni 2013 om betaling af social pension til personer visiteret til behandlingsophold i Danmark af de grønlandske sociale myndigheder.

Førtidspension tilkendt efter regler gældende fra 1. januar 2013

Med førtidspensionsreformen, der trådte i kraft den 1. januar 2013, er forskellene mellem de færøske, grønlandske og danske førtidspensionslovgivninger blevet yderligere forstærket.

Reformen indebærer bl.a. en helt ny tilrettelæggelse og organisering af den tværfaglige indsats i kommunerne med oprettelse af rehabiliteringsteams, sundhedsfaglig rådgivning fra kliniske funktioner i regionerne mm., samt ændrede aldersgrænser og tilkendelsesprocedurer.

Efter reformen kan der som udgangspunkt ikke tilkendes førtidspension til personer under 40 år. Personer i alderen fra 18 til 39 år kan dog tilkendes førtidspension, hvis det er dokumenteret eller det på grund af særlige forhold er helt åbenbart, at arbejdsevnen ikke kan forbedres.

Som alt overvejende hovedregel skal der være gennemgået et ressourceforløb, der kan være af op til flere års varighed, forud for eventuel senere tilkendelse af førtidspension. Et ressourceforløb bygger på en rehabiliteringsplan, som udarbejdes i et samarbejde mellem den enkelte borger, borgerens sagsbehandler og kommunens rehabiliteringsteam.

I alle kommuner er oprettet rehabiliteringsteams, som har en tværfaglig sammensætning af personer fra beskæftigelses-, social-, sundheds- og undervisningsområdet. Det er en betingelse for at en sag kan overgå til behandling efter reglerne om førtidspension, at sagen har været forelagt kommunens rehabiliteringsteam, som afgiver indstilling til kommunen om, hvilken afgørelse der bør træffes.

Muligheden for at ansøge om førtidspension på det foreliggende dokumentationsgrundlag er videreført efter reformen i 2013.

Sager om tilkendelse af førtidspension skal som udgangspunkt forelægges rehabiliteringsteamet. Der er dog visse sager, hvor kommunen kan undlade at forelægge sagen for teamet. Det kan være sager om ansøgning af førtidspension på det foreliggende dokumentationsgrundlag, hvor kommunen på baggrund af en konkret vurdering ikke er i tvivl om, at den pågældende ikke opfylder betingelserne for ret til førtidspension. Det kan også være i sager, hvor kommunen efter en konkret vurdering ikke er i tvivl om, at borgeren opfylder betingelserne for at få tilkendt førtidspension, fordi det er helt åbenbart, at personen ikke kan blive selvforsørgende. I disse sager skal sundhedskoordinatoren dog udtale sig, dog ikke hvis personen er terminalt syg.

Ved *færøske* og *grønlandske* førtidspensionisters flytning til Danmark, vil tilflytningskommunen efter reglerne i lov om social pension og beskæftigelseslovgivningen skulle foretage en helt ny vurdering af pågældendes mulighed for at blive selvforsørgende.

Der gælder særlige regler for personer, som af de grønlandske sociale myndigheder visiteres til behandlingsophold i Danmark, jf. bekendtgørelse nr. 188 af 26. juni 2013 om betaling af social pension til personer visiteret til behandlingsophold i Danmark af de grønlandske sociale myndigheder.

Sagsbehandlingen af en førtidspensionssag efter regler gældende fra 1. januar 2013

Kommunen skal behandle en henvendelse om førtidspension i forhold til alle de muligheder, der findes for at yde hjælp efter den sociale lovgivning. En ansøgning om hjælp skal behandles bredt ud fra en samlet vurdering af borgerens situation.

Personer der er i risiko for at få tilkendt førtidspension, skal som udgangspunkt have en helhedsorienteret og sammenhængende indsats i form af deltagelse i et individuelt tilrettelagt ressourceforløb.

Et ressourceforløb bygger på en rehabiliteringsplan, som er udarbejdet i et samarbejde med den enkelte borger, borgerens sagsbehandler og kommunens rehabiliteringsteam.

En rehabiliteringsplan består af en forberedende del og en indsats del. Den forberedende del skal udarbejdes for alle, der skal have deres sag behandlet i et rehabiliteringsteam, hvilket gælder alle førtidspensionsager. Rehabiliteringsplanens forberedende del skal udarbejdes i et samarbejde mellem borgeren og kommunen.

Det betyder, at arbejdet med rehabiliteringsplanen skal tage udgangspunkt i en eller flere samtaler med borgeren, og planen skal indeholde en beskrivelse af borgerens beskæftigelsesmæssige, sociale og helbredsmæssige ressourcer og udfordringer, herunder dokumentation for den forudgående indsats. Som en del af rehabiliteringsplanens forberedende del, skal kommunen indhente den praktiserende læges vurdering af borgerens helbredsmæssige situation i forhold til at kunne arbejde.

Beskrivelsen af dokumentationen i rehabiliteringsplanens forberedende del indgår i grundlaget for rehabiliteringsteamets sagsbehandling og indstilling.

Borgeren og dennes sagsbehandler deltager i rehabiliteringsteamets møde, når borgerens sag behandles. Hvis rehabiliteringsteamet indstiller, at en sag skal overgå til behandling efter reglerne om førtidspension, skal det fremgå af teamets indstilling, hvilke beskæftigelsesmæssige, sociale og helbredsmæssige forhold teamet har lagt vægt på. Teamet skal i den forbindelse udarbejde en faglig forklaring, der begrunder, hvorfor borgerens arbejdsevne anses for væsentligt nedsat, og hvorfor en eventuel arbejdsevne ikke lader sig anvende til selvforsørgelse uanset mulighederne for støtte efter den sociale eller anden lovgivning.

Hvis det anses for formålsløst at udvikle arbejdsevnen i et ressourceforløb, kan der i særlige tilfælde påbegyndes en sag om førtidspension uden at mulighederne for at forbedre arbejdsevnen, herunder deltagelse i ressourceforløb, har været afprøvet i praksis. Det drejer sig typisk om situationer, hvor deltagelse i ressourceforløb med henblik på udvikling af arbejdsevnen vil være åbenbart formålsløs eller vil kunne indebære risiko for, at personens tilstand forværres. Som eksempler herpå kan nævnes borgere, der har en betydelig nedsat psykisk funktionsevne som følge af udviklingshæmning, personer med en alvorlig hjerneskade eller en alvorlig sindslidelse samt personer med alvorlige lidelser, hvor de medicinske behandlingsmuligheder er udtømte eller udsigtsløse, og hvor prognosen er kort levetid, eller at sygdommen skrider særligt hurtigt frem.

I visse tilfælde skal sagen ikke forelægges kommunens rehabiliteringsteam. Det kan være i sager, hvor en person ansøger om førtidspension på det foreliggende dokumentationsgrundlag, hvor kommunen ikke er i tvivl om, at den pågældende ikke opfylder betingelserne for ret til førtidspension. Det kan også være i ansøgningsager eller i sager som kommunen har taget op, hvor kommunen efter en konkret vurdering ikke er i tvivl om, at borgeren opfylder betingelserne for at få tilkendt førtidspension, fordi det er helt åbenbart, at personen ikke vil kunne blive selvforsørgende. Det kan være i tilfælde, hvor en person er så syg eller har så betydelige funktionsnedsættelser, at det er helt åbenbart, at den pågældende arbejdsevne ikke kan forbedres. Det kan fx være funktionsnedsættelser som følge af udviklingshæmning, alvorlig hjerneskade eller alvorlige lidelser uden medicinske behandlingsmuligheder eller tilfælde, hvor prognosen er kort levetid.

Førtidspensionssagen er påbegyndt den dato, hvor kommunen træffer afgørelse om, at sagen skal behandles som en sag om førtidspension. Borgeren skal have skriftlig meddelelse om datoen for sagens påbegyndelse. Kommunen skal efter gældende regler træffe afgørelse i sagen senest 3 måneder efter tidspunktet for sagens overgang til behandling efter reglerne om førtidspension.

Inden kommunen træffer afgørelse, skal borgeren have tilbud om at udtale sig om sagen på et møde med de personer, der træffer afgørelse i sagen.

Kommunen træffer afgørelse om tilkendelse af førtidspension, når det efter en samlet faglig vurdering af de foreliggende oplysninger anses for dokumenteret, at en persons arbejdsevne er varigt nedsat i et sådant omfang, at pågældende ikke kan blive selvforsørgende uanset mulighederne for støtte efter den sociale eller anden lovgivning, herunder beskæftigelse i et fleksjob.

Sagsbehandlingstider

Da det som udgangspunkt ikke er muligt at "ansøge" om førtidspension, er det vanskeligt at sige mere præcist, hvornår en sag i praksis bliver en førtidspensionssag. En sag registreres først som en førtidspensionssag, når kommunen træffer beslutning om, at den overgår til behandling efter førtidspensionsreglerne. Det er fra dette tidspunkt, der er fastsat en frist på 3 måneder til at kommunens afgørelse om tilkendelse/afslag på førtidspension skal være truffet.

Når en person, der ikke er i arbejde, beder kommunen om hjælp, er det, som ovenfor nævnt, op til kommunen at tage stilling til, hvilken form for hjælp, der er den rette. Det gælder uanset om den pågældendes formål med henvendelsen er at få tilkendt førtidspension. Undtaget herfra er dog de sager, hvor pågældende ansøger om førtidspension på det foreliggende dokumentationsgrundlag.

Når en kommune på baggrund af en henvendelse om økonomisk hjælp f.eks. iværksætter arbejdsmarkedsrettede tilbud til en person, handler sagen typisk ikke om førtidspension - men om at få personen i arbejde. De sager, hvor det lykkes at få den pågældende i arbejde, eventuelt i et fleksjob, eller hvor pågældende indgår i et ressourceforløb, registreres ikke som førtidspensionssager.

Til belysning af sagsbehandlingstider kan henvises til en undersøgelse fra konsulentfirmaet Mploy, 2015. Processen for sager, der skal behandles i et rehabiliteringsteam. Sagsbehandlingstrin og sagsbehandlingstider.

<http://star.dk/da/Om-STAR/Publikationer/2015/09/Processen-for-sager-rehabiliteringsteam.aspx>

Undersøgelsen bygger på en gennemgang af 285 sager behandlet i rehabiliteringsteams og data fra workshops med ledere og medarbejdere fra de kommuner, der har deltaget i undersøgelsen.

Mploys kortlægning viser, at sagsprocessen består af tre faser - forberedelsesfasen, mødeafviklingsfasen og afslutningsfasen. Faserne indeholder 20 sagsbehandlingstrin, som typisk afvikles i løbet af processen. Den længste fase er forberedelsesfasen, hvor den forberedende del af borgerens rehabiliteringsplan udarbejdes i et samarbejde med borgeren. Her er den gennemsnitlige sagsbehandlingstid 14,5 uger, mens der i mødeafviklingsfasen i gennemsnit anvendes 4,5 uger, og i afslutningsfasen, hvor kommunen træffer afgørelsen på baggrund af rehabiliteringsteamets indstilling, i gennemsnit anvendes 2,5 uger.

Analysen viser, at den gennemsnitlige sagsbehandlingstid for sager, der skal behandles i et rehabiliteringsteam er 21,5 uger. Det tager i gennemsnit 19,5 uger at bevilge et fleksjob, 20,5 uger at bevilge et ressourceforløb og 23 uger at bevilge en førtidspension. En del af førtidspensionssagerne behandles dog langt hurtigere - det drejer sig navnlig om sager, hvor borgeren er terminalt syg, og sagen er tilstrækkelig sundhedsfagligt belyst.

Bilag 5 a

Færøerne

Øvrige økonomiske ydelser og hjælp som følge af pensioniststatus

Solidarisk arbejdsmarkedsefterløn

Siden 1992 er en lovfastsat andel af arbejdslønnen blevet indbetalt fra arbejdsmarkedets parter til en fond. Personer, der har nået alderen for alderspensionen, indbetaler ikke til fonden.

Fonden udbetaler en solidarisk arbejdsmarkedsefterløn og har gjort dette siden 1998. Fondens styrelse, der hvert år fastsætter niveauet for udbetaling af fondsmidler. Udbetalingen, der er fastlagt for 2016, er årligt 46.920 kr. Ydelsen er skattepligtig og udbetales i månedlige rater.

Forudsætningen for at være berettiget til at modtage ydelse fra fonden er dels mindst 3 år bopæl på Færøerne, dels at man har nået alderen for alderspensionen. Udbetaling af ydelsen sker efter antal bopælsår på Færøerne og ikke efter tilknytning til arbejdsmarkedet, hvor minimum er 3 år og maksimum er 40 år.

Den årlige ydelse tilrettelægges efter forholdet mellem antal bopælsår i forhold til det maksimale antal bopælsår, der kan ligge til grund. Mindste årlige ydelse er derfor 3/40-dele af årsydelsen, og tilsvarende er den maksimale ydelse 40/40-dele af den årlige ydelse.

Der er ikke krav om bopæl på Færøerne for at kunne modtage udbetaling fra fonden, og eksport af ydelsen er ikke territorielt begrænset.

Der er tale om en ydelse, der alene udbetales til personer, der har nået alderen for alderspensionen. Der foretages ingen modregning i ydelsen og bortset fra bopælstiden på Færøerne, udbetales den ens uanset civilstand. Den opfattes derfor ofte som en væsentlig part af indkomsten blandt færøske alderspensionister.

En lovændring er gennemført med ikrafttrædelse 1. februar 2016, der betyder, at alderspensionens grundbeløb til enlige og gifte er reduceret, modsvarende at ydelsen fra arbejdsmarkedsefterlønsfonden er forøget.

Lovændringen har afstedkommet, at der kan forekomme indkomstnedgang for alderspensionister, der har boet i nogle år uden for Færøerne men inden for rigsfællesskabet. Dette skyldes uens bopælsopgørelse for arbejdsmarkedspensionen i forhold til alderspensionen. Gældende for 2016 er derfor indført en supplerende tillægsydelse, og det forventes at regelgrundlaget under bopælskravet harmoniseres, så retten til arbejdsmarkedspension og folkepension bliver mere ens fra og med 2017.

Skattefradrag

Personer, der får tilkendt førtidspension, opnår ret til et skattefradrag. Skattefradraget er først og fremmest et fradrag i landsskatten, men for så vidt den skattepligtige indkomst medfører, at skattefradraget ikke kan udnyttes fuldt ud, foretages videre beregning af fradraget i skatten til bopælskommunen.

Skattefradraget er forskelligt afhængigt af civilstand og er 16.200 kr. årligt for enlige og 10.500 kr. årligt for gifte førtidspensionister.

Skattefradraget ydes ikke til alderspensionister. Men i tilfælde af, at en person når alderen for alderspensionen og undlader at søge om alderspension, træder skattefradraget i kraft efter samme regler, som gælder for førtidspensionister.

Plejetillæg

Der ydes et plejetillæg til førtidspensionister, der har behov for varende pleje eller opsyn, der gør det nødvendigt, at andre er om vedkommende. Plejetillægget udgør en årlig ydelse på 72.060 kr. og er skattefrit.

Plejetillægget kan også tildeles alderspensionister, der forinden har fået ydelsen tildelt som førtidspensionist.

Plejetillægget bortfalder, hvis førtidspensionisten modtager anden form for støtte, der kan have samme formål. Dette kan eksempelvis være tildeling af støtteperson eller ved ophold på institution eller bosted. For alderspensionisten, der modtager plejetillæg, bortfalder ydelsen, hvis anden person modtager kommunal pasningsgodtgørelse, for at varetage pasningen af den pågældende alderspensionist.

Bistandstillæg

Der ydes et bistandstillæg til førtidspensionisten, som har behov for personlig assistance fra andre, er blind eller har stærkt nedsat syn.

Bistandstillægget kan også tildeles alderspensionisten, der forinden har fået ydelsen tildelt som førtidspensionist.

Bistandstillægget bortfalder, hvis førtidspensionisten modtager anden form for støtte, der kan have samme formål. Dette kan eksempelvis være tildeling af støtteperson eller ved ophold på institution eller bosted. For alderspensionisten, der modtager bistandstillæg, bortfalder ydelsen, hvis anden person modtager kommunal pasningsgodtgørelse, for at varetage pasningen af den pågældende alderspensionist.

Personligt tillæg

Både alders- og førtidspensionister kan søge om støtte til afholdelse af nødvendigt og rimelige enkeltudgifter. Pensionistens økonomiske forhold udgør grundlaget for vurderingen af, hvorvidt pensionisten kan afholde udgiften eller ej, og i så fald er berettiget til at modtage støttetillægget.

Der foretages en helhedsvurdering forud for tildeling af støtte, og hovedreglen er, at afklaring om støttetildeling skal være foretaget forud for afholdelse af udgiften. Støtten kan udgøre tillæg til den fulde forventede udgift, eller til dele af udgiften.

Hjælpe-middeltillæg

Fysisk eller psykisk handicap kan gøre det nødvendigt med anvendelse af hjælpemidler. Der ydes støtte til dækning af udgifter til hjælpemidler efter forsorgsloven.

Særligt tillæg

Når en alders- eller førtidspensionist får tilkendt pension, kan vedkommende få udbetalt et særligt tillæg, for så vidt vedkommende er bosiddende på Færøerne og har ingen eller lav supplerende skattepligtig indkomst.

Tillægget udbetales 3 gange årligt, og udgør maksimalt et beløb på 7.608 kr. årligt. Beløbet er skattefrit. For en gift pensionist er den årlige ydelse halvdelen.

For enlige pensionister bortfalder tillægget ved en årlig supplerende skattepligtig indkomst på mindst 60.000 kr. For gifte bortfalder tillægget, hvis den årlig supplerende skattepligtige hustrandsindkomst er på mindst 80.000 kr.

Retten til det særlige tillæg bortfalder helt for førtidspensionister der bor i bofællesskab.

Børnetillæg

For alle pensionister med forsørgerpligt over for børn under 18 år tildeles et årligt tillæg på 12.996 kr. Tillægget er skattefrit og udbetales i månedlige rater.

Medicintilskud

Den færøske sygesikring er en ordning, hvortil alle over 18 år bidrager, og dermed har ret til tilskud til medicin.

For alle personer ydes tilskud på mindst 40 % af den årlige udgift til medicin, når denne udgør mere end 500 kr. For personer, der har nået alder for alderspensionen, udgør tilskuddet 100 % af den årlige udgift til medicin, når udgiften er på 2.380 kr. eller mere. For alle andre udgør tilskuddet 100 % af den årlige udgift til medicin, når udgiften er på 5.300 kr. eller mere.

Der er særlige tilskudsregler til medicin for personer eller grupper af personer med særlige sygdomme.

Nedsat licens

Personer der har nået alder for alderspensionen betaler en særlig lav licens til færøsk radio-/tv. Den månedlige udgift er på 50 kr. pr. person til forskel for den normale takst, der udgør 150 kr. om måneden for personer over 24 år. Personer under 23 betaler ikke licens.

Befordringsrabat

Det er muligt at opnå pensionistrabat for alderspensionister ved befordring med busser. Til sejlads mellem øerne og ruteflyvning med helikopter ydes også pensionistrabat.

Følger-ordning for handicappede

Med grundlag i lægeerklæring er det muligt at søge om følger-kort. Ordningen betyder, at en handicappet person kan medtage en følger-person efter eget valg til forskellige arrangementer, under transport og ved rejser. Ordningen gælder for handicappede og personer, der ikke kan klare sig på egen hånd. Er målrettet førtidspensionister, men forudsætter ikke at pension er tilkendt. Gælder derfor også for børn og unge under pensionsalder.

Hjemmehjælp og støtte i hjemmet

Alderspensionisten visiteres af den kommunale ældremyndighed, til pleje og hjælp i hjemmet. For personer, der modtager førtidspension, foregår visitering og afklaring af behov for støtte og hjælp i hjemmet af landets socialforvaltning. Støtte i hjemmet ydes af socialforvaltningen, hvorimod hjemmehjælp kan udføres af den kommunale ældremyndighed efter aftale mellem myndighederne.

Bilag 5 b

Grønland

Øvrige tillæg og økonomiske ydelser som følge af pensioniststatus

Børnetilskud

Denne lovgivning gælder alle uanset pensioniststatus.

8.477 kr. om året ved skattepligtig indkomst på højst 130.000 kr. om året.

5.731 kr. om året ved skattepligtig indkomst mellem 130.000 og 180.000 kr. om året.

3.186 kr. om året ved skattepligtig indkomst mellem 180.000 og 280.000 kr. om året.

0 kr. hvis over 280.000 kr. i årlig skattepligtig indkomst.

Underholdsbidrag

Denne lovgivning gælder også for ikke-pensionister, som opfylder betingelserne efter lovgivningen om underholdsbidrag.

6.000 kr. pr. barn pr. halvår.

Børnetillæg til førtidspensionister og alderspensionister

Denne ordning er reguleret i loven om førtidspension samt loven om alderspension.

Børnetillægget er aktuelt på 1.000 kr. pr. måned pr. barn.

Andre tillæg

En alderspensionist kan tildeles et handicap- og helbrestillæg, hvis der er behov i overensstemmelse med lovgivningen om hjælp til personer med vidtgående handicap, eller der er væsentlige udgifter som følge af helbredsmæssige behov. Tillægget fastsættes skønsmæssigt.

En alderspensionist kan tildeles et økonomisk- og rådighedsbestemt tillæg, hvilket fastsættes skønsmæssigt.

En førtidspensionist kan tildeles et personligt tillæg, som er en skønsmæssig ydelse.

Børnetillæg, handicap- og helbrestillæg og økonomisk- og rådighedsbestemt tillæg samt personligt tillæg er ikke skattepligtig. Der er et skattefradrag på 10.000 kr. før beregning af skat.

Boligsikring

Denne lovgivning gælder også for ikke-pensionister, som opfylder betingelserne efter loven om boligsikring i lejeboliger.

Boligsikring beregnes på grundlag af huslejen, husstandens samlede aktuelle indkomst, boligen og dens indretning samt antallet af hjemmeboende børn under 18 år. For en pensionist fratrækkes kr. 4.100 i den aktuelle indkomst. Der ydes boligsikring på 1.200-60.000 kr. pr. år. Beregningen beror på grænsebeløb og husstandens størrelse.

Hjemmehjælp

Denne ordning er reguleret i loven om alderspension.

Kommunen skal visitere en alderspensionist til gratis hjemmehjælp, hvis hjemmehjælp er nødvendigt for, at alderspensionisten kan forblive i eget hjem.

Medicin

Receptpligtig medicin er gratis for alle.

Tandlæge

Tandlægebehandling på offentlige tandlægeklinikker er gratis for alle.

Dertil kommer en række rabatter som følge af pensioniststatus, f.eks. til offentlig transport, herunder Air Greenland og bus, svømmehal, museer mv.

Bilag 5 c

Danmark

Øvrige tillæg og økonomiske ydelser som følge af pensioniststatus

Bistands- og plejetillæg

Bistandstillæg kan tilkendes personer i alderen fra 18 år til alderspensionsalderen sammen med førtidspension på den gamle ordning (reglerne gældende før 1. januar 2003). Tillæg kan tilkendes personer, der er blinde eller stærkt svagsynede, eller hvis invaliditet medfører, at personen stadig må have personlig bistand af andre. Plejetillæg kan tilkendes i stedet for bistandstillæg, hvis invaliditeten kræver vedvarende pleje eller tilsyn, der gør det nødvendigt, at der stadig er en anden person til stede.

Andre tillæg til alders og førtidspensionister på den gamle ordning

Der kan efter ansøgning ydes *personligt tillæg* efter en konkret vurdering til alders- og førtidspensionister på den gamle ordning, hvis økonomiske forhold er særligt vanskelige. Personligt tillæg ydes efter en konkret og individuel vurdering af pensionistens økonomiske forhold.

Almindeligt *helbredstillæg* kan ydes til medicin, tandlæge, høreapparat, fysioterapi, fodterapi, psykologhjælp og kiropraktorbehandling, hvis der gives tilskud til behandlingen efter sundhedsloven. Hvis de økonomiske betingelser er opfyldt, er der løbende ret til tilskud. Der kan desuden ansøges om *udvidet helbredstillæg* til tandproteser, briller og fodbehandling, som der ikke ydes tilskud til efter sundhedsloven.

Varmetillæg kan efter ansøgning ydes som tilskud til opvarmningsudgifter, dvs. udgifter til el, gas, olie og andre former for brændsel. Varmetillægget bliver beregnet ud fra varmeudgiften de seneste tre år. Et beregnet varmetillæg udbetales efter størrelsen af den personlige tillægsprocent. Formuen har ikke betydning for varmetillæg.

Helbredstillægget og *varmetillægget* udbetales efter størrelsen af den personlige tillægsprocent. Invaliditetsbeløb, invaliditetsydelse, erhvervsudygtighedsbeløb, førtidsbeløb, ekstra tillægsydelse, bistands- og plejetillæg nedsættes ikke ved supplerende indkomst.

Arbejdsmarkedets Tillægs Pension (ATP)

ATP Livslang Pension er et supplement til alderspensionen. ATP er en lovpligtig ordning, som næsten alle indbetaler til. ATP er en kollektiv pensionsordning, som lønmodtagere og arbejdsgivere/staten i fællesskab indbetaler til.

Personer, der er lønmodtagere, fyldt 16 år og arbejder i Danmark - eller er udsendt af en dansk arbejdsgiver til kortvarigt arbejde i udlandet - af mindst 9 timers ugentlig varighed samt personer, der modtager en række sociale ydelser (overførselsindkomster), indbetaler til ordningen.

ATP Livslang Pension udbetales til borgere, der har nået alderspensionsalderen. Visse efterladte kan få udbetalt et engangsbeløb fra ATP Livslang Pension, når den umiddelbart berettigede dør.

Der er forskellige ATP-satser for privat ansatte, offentligt ansatte og personer på overførselsindkomst.

Nogle få grupper kan selv vælge, om de vil indbetale til ATP. Det gælder: Selvstændig erhvervsdrivende, efterlønsmodtagere, og personer der modtager overgangsydelse, fleksydelse, førtidspension (tilkendt før 1. januar 2003) eller delpension.

Hvor meget man kan få i ATP Livslang Pension afhænger af, hvor meget man har indbetalt i løbet af sit liv. Det har også betydning for pensionens størrelse, hvornår indbetalingerne er sket. Generelt er det sådan, at jo tidligere en indbetaling er sket, des mere pension får man for den.

Boligstøtte

Boligstøtte til alderspensionister og førtidspensionister på den gamle ordning (før januar 2003) kaldes boligydelse.

Boligydelse kan ydes som tilskud (uden tilbagebetalingspligt) til betaling af huslejen i lejeboliger, og som lån til betaling af boligudgifter i andels- og ejerboliger som bebos af personer, der modtager alderspension, førtidspension eller invaliditetsydelse samt husstande, hvor et medlem af husstanden er stærkt bevægelseshæmmet.

Ved beregning af boligstøtte indgår husstandens indkomst og formue, huslejens størrelse, boligens størrelse og antallet af personer i husstanden. For at være berettiget til boligstøtte skal man desuden have fast ophold i Danmark, boligen skal benyttes som helårsbeboelse og være forsynet med køkken med indlagt vand og afløb for spildevand.

Der ydes boligydelse fra den 1. i måneden efter, at ansøgningen er indgivet til Udbetaling Danmark. Ydelsen udbetales forud og er skattefri.

Der er nogle beløbsgrænser for, hvor meget man kan få i boligydelse. Pensionisten skal selv betale mindst 1.334 kr. om måneden af huslejen. Der er desuden et loft over hvor meget, der kan ydes pr. måned. En enlig pensionist kan maksimalt modtage 3.760 kr. pr. måned i boligydelse.

Førtidspensionister på den nye ordning (efter reglerne gældende fra 1. januar 2003) skal selv betale mindst 2.000 kr. om måneden af huslejen for at være berettiget til at få boligstøtte, og kan maksimalt modtage 3.515 kr. pr. måned i boligstøtte.

Lån til betaling af ejendomsskatter

Pensionister og modtagere af efterløn, der bor i ejerbolig kan - når visse betingelser er opfyldt - få "indefrosset" ejendomsskatterne. Det betyder, at kommunen med sikkerhed i den faste ejendom yder et lån svarende til skatterne.

Lånet forfalder til betaling, når ejendommen fraflyttes, sælges, udlejes eller når ejeren dør - eller i øvrigt ikke længere opfylder betingelserne for at opretholde lånet.

Reduceret ejendomsværdiskat

Ejendomsværdiskatten er en skat på boligværdien af en ejerbolig.

Alderspensionister får et nedslag på 4 promille af ejendomsværdien. Nedslaget kan højst være på 6.000 kr. for helårsboliger og 2.000 kr. for sommerhuse. Nedslaget aftrappes ved indkomster over en vis størrelse.

Børnetilskud til pensionister

Der kan udbetales børnetilskud til pensionister, der er forældre til et barn under 18 år, hvis den ene af barnets forældre er alderspensionist eller er tilkendt førtidspension efter reglerne, der gjaldt før 1. januar 2003.

Det særlige børnetilskud er på 3.471 kr. pr. kvartal, som udbetales, hvis det kun er den ene forælder, der er pensionist. Hvis begge er pensionister, udbetales et særligt børnetilskud på 3.921 kr. pr. kvartal samt et ordinært børnetilskud på 1.358 kr. i kvartalet.

Både det ordinære og det særlige børnetilskud er skattefrit.

En pensionist, der er bidragspligtig, har ret til særligt børnetilskud til hel eller delvis dækning af bidraget. Tilskuddet kan højst svare til det særlige børnetilskud uden tillæg og kan ikke overstige størrelsen af det fastsatte bidrag.

Det særlige børnetilskud til pensionister nedsættes med 3 pct. af den indtægt, der ligger udover beløbsgrænsen for, at pensionstillægget bortfalder.

Befordringsrabat

Pensionister har mulighed for at rejse billigere med DSB. Der er forskellige ordninger, f.eks. kan man købe et særligt Pensionistkort til befordring i Hovedstadsområdet udenfor myldretiden, mens de såkaldte 65 billetter til togrejser i Danmark gælder alle dage, men er billigst på dage og tidspunkter, hvor der er færrest med toget.

Der er ikke lovgivet på området. Det er derfor regioner/kommuner/transportelskaber selv, der beslutter udformningen af rabatordningerne.

Nedsat licens

Alderspensionister og førtidspensionister på den gamle ordning (før 1. januar 2003) er efter ansøgning til DR Licens berettiget til nedsættelse til halv medielicens, hvis de har en personlig tillægsprocent på 100. Det er dermed kun de økonomisk dårligst stillede pensionister, som har mulighed for at få nedsat licensen til det halve.

Prisen for medielicens er i 2016 på 1.238,50 kr. pr. halvår. Hvis pensionisten er berettiget til nedsat licens er beløbet 619,25 kr. i halvårlig licens.

Influenzavaccination til pensionister uanset indkomst og formue

Alle pensionister kan i oktober, november og december få gratis influenzavaccination. Influenzavaccinationerne er en WHO-anbefaling for at spare liv.

Andre rabatordninger, der er aldersafhængige, men ikke beror på pensioniststatus

Fornyelse af pas

Personer over 65 år, kan få nedsat prisen på fornyelse af pas. Rabatten er ikke afhængig af økonomiske forhold. Prisen for personer over 65 år er 376 kr. mod normalt 626 kr.

Kulturtilbud

En del museer, nogle teatre, kulturinstitutioner m.fl. giver rabatter til pensionister - uanset pensionistens indkomst. Rabatterne er som hovedregel ikke lovbestemte, men besluttet af institutionerne selv og er derfor af varierende størrelse.

Aftenskoler, svømmehaller mv.

En række kommuner - men ikke alle - giver rabat til pensionister på aftensskoleundervisning, adgang til svømme- og sportshaller mv. - typisk uafhængig af pensionistens indkomst. Rabatterne er ikke lovbestemte, men besluttet af de enkelte kommuner.

Bilag 6

Antal alders- og førtidspensionister i de enkelte rigsdeler 2014

Antal alderspensionister i de enkelte rigsdeler

Modtagere af alderspension	Færøerne ¹	Grønland	Danmark ²
Alder for alderspensionen	67	65	65
Antal modtagere	7.169	3.671	1.049.214
I pct. af aldersgruppe i rigsdel	102,3	87	98

Note:

1. 2,5 pct. af færøske alderspensionister er bosiddende uden for rigsfællesskabet.

2. 43.700 (4,2 pct.) af danske alderspensionister er i 2014 bosiddende uden for rigsfællesskabet ifølge tal fra Danmarks Statistik. Ved opgørelse af *I pct. af aldersgruppe i rigsdel* indgår alene pensionister bosiddende i Danmark.

Antal førtidspensionister i de enkelte rigsdeler

Modtagere af førtidspension	Færøerne ¹	Grønland	Danmark ²
Førtidspensionsalder	18-66	18-64	18-64
Antal modtagere	1.729	2.565	233.862
I pct. af aldersgruppe i rigsdel	5,9	6,8	6,8

Note:

1. 2 pct. af modtagere af færøsk førtidspension er bosiddende uden for rigsfællesskabet.

2. 4.700 (2 pct.) af danske førtidspensionister er i 2015 bosiddende uden for rigsfællesskabet ifølge tal fra Danmarks Statistik (Kilde: Nyt fra Danmarks Statistik, nr. 168 fra 8. april 2015).

Antal alders- og førtidspensionister i de enkelte rigsdeler

Modtagere af pension	Færøerne	Grønland	Danmark
Antal pensionister	8.715	6.236	1.283.076
Andel førtidspensionister (%)	19,8	42,6	18,2

Bilag 7 a

Oversigt over bilaterale aftaler, som Danmark har indgået med tredjelande om social sikring

Danmark har indgået en række overenskomster med bl.a. tredjelande om social sikring.

De lande, som ofte omtales som "konventionslande", er de lande uden for EU/EØS, som Danmark har indgået en tosidig konvention eller overenskomst med. Disse overenskomster gælder ikke for Færøerne og Grønland. Det er følgende lande:

Australien

Bekendtgørelse af overenskomst af 1. juli 1999 med Australien om social sikring med tilhørende administrativ aftale (bekendtgørelse nr. 6 af 22. februar 2001).

Vejledning om overenskomst mellem Danmark og Australien om social sikring (vejledning nr. 209 af 5. december 2000).

Bosnien-Herzegovina

Bekendtgørelse af konvention af 22. juni 1977 med Jugoslavien (Statssuccession) om social sikring (bekendtgørelse nr. 87 af 9. juli 1979).

Cirkulære om konvention mellem Danmark og Jugoslavien (Statssuccession) om social sikring (cirkulære nr. 9 af 18. januar 1979).

Canada

Bekendtgørelse af overenskomst af 12. april 1985 med Canada om social sikring (bekendtgørelse nr. 107 af 11. november 1986).

Vejledning om overenskomst mellem Danmark og Canada om social sikring (vejledning nr. 19065 af 20. december 1985).

Chile

Bekendtgørelse af overenskomst af 8. marts 1995 med Chile om social sikring (bekendtgørelse nr. 147 af 30. november 1995).

Bekendtgørelse af administrativ aftale af 28. oktober 1996 med Chile om gennemførelse af overenskomst af 8. marts 1995 med Chile om social sikring (bekendtgørelse nr. 98 af 9. oktober 1997).

Vejledning om konvention mellem Danmark og Chile om social sikring (vejledning nr. 19250 af 16. november 1995).

Filippinerne

Bekendtgørelse af overenskomst af 11. september 2012 mellem Danmark og Filippinerne om social sikring med tilhørende administrativ aftale (bekendtgørelse nr. 13 af 7. december 2015).

Vejledning om overenskomst mellem Danmark og Filippinerne om social sikring (vejledning nr. 11236 af 11. december 2015)

Indien

Bekendtgørelse af overenskomst af 17. februar 2010 med Indien om social sikring med tilhørende administrativ aftale (bekendtgørelse nr. 14 af 18. maj 2011).

Vejledning om overenskomst mellem Danmark og Indien (vejledning nr. 9267 af 5. april 2011).

Israel

Bekendtgørelse af overenskomst af 3. juli 1995 med Israel om social sikring (bekendtgørelse nr. 91 af 12. september 1996).

Vejledning om konvention mellem Danmark og Israel om social sikring (vejledning nr. 19050 af 25. marts 1996).

Kina

Bekendtgørelse af overenskomst af 9. december 2013 med Kina om social sikring med tilhørende administrativ aftale (bekendtgørelse nr. 10 af 19. maj 2014).

Vejledning om overenskomst mellem Kongeriget Danmark og Folkerepublikken Kina om social sikring (vejledning nr. 9373 af 6. juni 2014).

Korea (Sydkorea)

Bekendtgørelse af overenskomst af 11. marts 2010 med Republikken Korea om social sikring med tilhørende administrativ aftale af 15. september 2011 (bekendtgørelse nr. 33 af 14. december 2011).

Pensionsstyrelsens vejledning af 23. september 2011.

Makedonien (FYROM)

Bekendtgørelse af konvention af 22. juni 1977 med Jugoslavien (Statssuccession) om social sikring (bekendtgørelse nr. 87 af 9. juli 1979).

Cirkulære om konvention mellem Danmark og Jugoslavien (Statssuccession) om social sikring (cirkulære nr. 9 af 18. januar 1979).

Marokko

Bekendtgørelse af konvention af 26. april 1982 mellem Danmark og Marokko om social sikring samt tillægsprotokol af 15. februar 1988.

Vejledning om konvention mellem Danmark og Marokko om social sikring (vejledning nr. 19260 af 26. april 1988).

Montenegro

Bekendtgørelse af konvention af 22. juni 1977 med Jugoslavien (Statssuccession) om social sikring (bekendtgørelse nr. 87 af 9. juli 1979).

Cirkulære om konvention mellem Danmark og Jugoslavien (Statssuccession) om social sikring (cirkulære nr. 9 af 18. januar 1979).

New Zealand

Bekendtgørelse af Overenskomst af 6. maj 1997 med New Zealand om social sikring med tilhørende administrativ aftale (bekendtgørelse nr. 1 af 7. januar 1999).

Vejledning om overenskomst mellem Danmark og New Zealand om social sikring (vejledning nr. 19275 af 14. august 1997).

Pakistan

Bekendtgørelse af konvention af 1. marts 1982 med Pakistan om social sikring (bekendtgørelse nr. 75 af 19. august 1983).

Cirkulære om konvention mellem Danmark og Pakistan om social sikring (cirkulære nr. 42 af 11. april 1983).

Quebec

Bekendtgørelse om overenskomst af 13. november 1987 med den canadiske provins Quebec om social sikring (bekendtgørelse nr. 99 af 14. september 1989).

Vejledning om overenskomst mellem Danmark og Quebec om social sikring (vejledning nr. 19248 af 22. marts 1988).

Serbien

Bekendtgørelse af konvention af 22. juni 1977 med Jugoslavien (Statssuccession) om social sikring (bekendtgørelse nr. 87 af 9. juli 1979).

Cirkulære om konvention mellem Danmark og Jugoslavien (Statssuccession) om social sikring (cirkulære nr. 9 af 18. januar 1979).

Tyrkiet

Bekendtgørelse af konvention af 22. januar 1976 med Tyrkiet om social sikring (bekendtgørelse nr. 44 af 30. juni 1978).

Bekendtgørelse af noteveksling af 9. og 13. februar 1979 om et tillæg til konventionen af 22. januar 1976 med Tyrkiet om social sikring (bekendtgørelse nr. 76 af 12. juni 1979).

Vejledning om Konvention mellem Danmark og Tyrkiet om social sikring (vejledning af 10. maj 2004).

Cirkulære om konvention mellem Danmark og Tyrkiet om social sikring (cirkulære nr. 9 af 18. januar 1978).

USA

Overenskomst om social sikring mellem Kongeriget Danmark og Amerikas Forenede Stater af 13. juni 2007 (bekendtgørelse nr. 34 af 30. oktober 2008).

Vejledning nr. 49 af 6. august 2008 om overenskomst mellem Danmark og USA om social sikring.

Bilag 7 b

Oversigt over bilaterale aftaler, som Danmark har indgået med lande, som nu er EU-lande

Danmark har indgået overenskomster om social sikring med nogle europæiske lande, der siden er blevet medlem af Den Europæiske Union. Nogle af disse aftaler omfatter også Færøerne og Grønland og finder fortsat anvendelse i forhold til Færøerne og Grønland, medens det er koordineringsreglerne i forordning nr. 883/04, der finder anvendelse i forhold til Danmark. Det drejer sig om følgende overenskomster:

Frankrig

Overenskomst om social tryghed af 30. juni 1951 mellem Kongeriget Danmark og Republikken Frankrig.

Tyskland

Overenskomst om social tryghed af 14. august 1953 mellem Kongeriget Danmark og Forbundsrepublikken Tyskland.

Storbritannien

Overenskomst om social tryghed af 27. august 1959 mellem Kongeriget Danmark og Det forenede Kongerige Storbritannien og Nordirland.

Bilag 8

Eksempler, der illustrerer udbetaling af social pension ved flytning fra og til rigsfællesskabet, hvis principperne i Nordisk Konvention om Social Sikring finder anvendelse på pensionsområdet

Eksempel 1

En dansk statsborger, der nu er pensionist i forhold til enhver del af rigsfællesskabet, har optjent 30/40 pension i Danmark, 10/40 på Færøerne og 2/40 på Grønland. Han bor nu i Danmark. Udbetaling af pension efter en model, der følger principperne i Nordisk Konvention om social sikring, vil ske ud fra, at hver rigsdelt udbetaler den pensionsdel, der er udbetalt der, idet der dog højst kan udbetales 40/40 social pension inden for rigsfællesskabet. (Evt. beregn, hvor stor en brøk, der udbetales fra hver rigsdelt).

Hvis pensionisten har optjent social pension i et andet land - dvs. uden for rigsfællesskabet - indgår denne pensionsoptjening ikke i den samlede beregning af dansk optjeningstid på maksimal 40/40.

Såfremt personen flytter uden for rigsfællesskabet, f.eks. et andet nordisk land eller et andet EU-land, betyder det, at hver del af rigsfællesskabet skal udbetale den optjente pension i forhold til den faktiske optjeningstid der. Det følger af artikel 8 i den nordiske konvention om social sikring.

Det betyder, at Danmark skal udbetale 30/40 pension, Færøerne 10/40 pension og Grønland 2/40.

Såfremt pensionisten flytter tilbage til rigsfællesskabet, skal den danske pension samlet set beregnes ud fra, at der maksimalt kan udbetales 40/40 pension.

Eksempel 2

En dansk statsborger, der nu er pensionist i forhold til enhver del af rigsfællesskabet, har optjent 20/40 pension i Danmark, 20/40 i Færøerne og 5/40 i Grønland. Herudover har han optjent social pension i Tyskland. Han bor på Færøerne. Udbetaling af pension efter en model, der følger principperne i Nordisk Konvention om social sikring, vil ske ud fra, at hver rigsdelt udbetaler den pensionsdel, der er udbetalt der, idet der dog højst kan udbetales 40/40 social pension inden for rigsfællesskabet. (Evt. beregn, hvor stor en brøk, der udbetales fra hver rigsdelt).

Hvis pensionisten har optjent social pension i et andet land - det vil sige uden for rigsfællesskabet - indgår denne pensionsoptjening ikke i den samlede beregning af dansk optjeningstid på maksimal 40/40.

Såfremt personen flytter uden for rigsfællesskabet, f.eks. til Tyskland, betyder det, at hver del af rigsfællesskabet skal udbetale den optjente pension i forhold til den faktiske optjeningstid der. Det følger af artikel 8 i den nordiske konvention om social sikring.

Det betyder, at Danmark skal udbetale 20/40 pension, Færøerne 20/40 pension og Grønland 5/40. Herudover kan pensionisten få udbetalt den sociale pension, som han har optjent i Tyskland.

Såfremt pensionisten flytter tilbage til rigsfællesskabet skal den danske pensionen samlet set beregnes ud fra, at der maksimalt kan udbetales 40/40 pension.

Bilag 9

Notat om beregning af brøkpension inden for rigsfællesskabet

Dette notat indeholder beskrivelse af konsekvenser ved indførelse af brøkberegning i forbindelse med tilkendelse af alders- og førtidspension indenfor rigsfællesskabet.

Beskrivelsen tager udgangspunkt i, at det skal være muligt højst at modtage en samlet 40/40-dele alders- eller førtidspension fordelt proportionalt efter bopæl i relevante dele af riget.

Desuden er der i beskrivelsen medtaget eksempler på tilfælde med bopæl udenfor riget i relevante tidsrum, hvilket kan medføre en reduceret ret til pension fra de enkelte rigsdele. Eventuel ret til pension fra bopælsland uden for riget vil fortsætte som gældende i dag.

Forudsætninger iflg. gældende lovgivning er forskellige når det gælder opgørelse af bopælsperioden for tildeling af pensionsydelsen som alders- eller førtidspensionist. Derfor er beregningen udført og vist med eksempler svarende til begge typer pensionsydelse.

Der er i forbindelse med udarbejdelse af notatet ikke taget hensyn til, at regelværket i de enkelte rigsdele ikke er identisk i forhold til retten til førtidspension. Derimod er udelukkende taget stilling til situationen ved opgørelse af bopælstid og optjeningsperiode.

1. Alderspension

I hver rigsdel er det ifølge lovgivningen muligt at opnå 40/40-dele af alderspensionen ved bopæl i riget i mindst 40 år. Optjeningsperioden påbegyndes fra det 15. år og varer indtil tidspunktet for alderspensionen er opnået.

Sidstnævnte er allerede i dag forskellig i de enkelte dele af riget, og forventes at fortsætte sådan i mange år fremover på grund af lovændringer om pensionsalderen.

Følgende tabel viser et samlet overblik over de aktuelle kriterier i de enkelte dele af riget.

Rigsdel	Mindste alderstrin	Pensionsalder	Antal år til optjening	Antal bopælsår for fuld pension
Danmark	15	65	50	40
Færøerne	15	67	52	40
Grønland	15	65	50	40

Efterhånden som pensionsalderen øges i hver rigsdel, vil tidsrummet hvorunder det er muligt at optjene bopælsretten til fuld pension, tilsvarende blive forhøjet.

Bopælskriteriet for tilkendelse af fuld alderspension fastholdes efter gældende regler til 40 år. Det betyder at der i opgørelsen af andele af bopælsår inden for de enkelte dele af riget, må tages hensyn til forholdet mellem antal optjeningsår og antal bopælsår ved beregning af retten til fuld pension.

Efter gældende regler er det bopælslandet der ved ansøgning om alderspension, fastsætter størrelsen for tildeling af fuld pension eller brøk pension samt finansierer den samlede ydelse.

I dette notat beskrives situationen, hvor hver enkelt rigsdel fastsætter og finansierer pensionsretten efter det samlede antal bopælsår i rigsdelen. Imidlertid fastholdes det maksimale bopælskrav i riget på 40 år, svarende til gældende lovgivning.

Andelen fra hver rigsdel skal således omregnes fra det reelle antal år til andele 40-dele. Derved gøres der ikke forskel blandt borgere der bebor en rigsdel i forhold til den, der bor i flere rigsdeler i optjeningsperioden.

Med andre ord ønsker man ikke den situation, ved anvendelse af brøkberegning af alderspensionen indenfor riget, at bopælstiden i hver enkelt rigsdel bliver den samme som andelen af pension svarende til det antal år man har boet i hver del.

1 A. Eksempel på bopælsbaseret brøkpension			
Bopælsland	Alder, fra	Alder, til	Antal år
Danmark	15	30	15
Grønland	30	35	5
Færøerne	35	55	20
Danmark	55	65	10

Eksempel 1A viser en situation hvor den samlede bopælstid i riget kommer ud over 40 år, da den sammenlagte bopælstid udgør 50 år. Perioden er fordelt på tre rigsdeler, og hver andel er mindre end 40/40-dele. Dette betyder at den samlede ret til pension bliver alle pensionsgivende 50 år, svarende til 50/40-dele.

Løsning på dette problem kan være at tage hensyn til forholdet mellem antal af bopælsår med ret til pension og antal maksimale optjeningsår, der følger af lovgivningen i det land, hvor pensionen tilkendes.

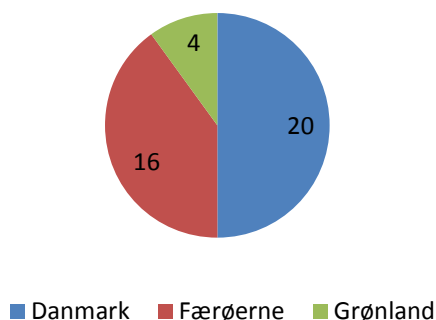
For personen nævnt i eksempel A er antallet af bopælsår i riget 50 år.

Pensionen tilkendes i Danmark, hvor antal bopælsår (i riget) med ret til pension er 50 år og det maksimale antal optjeningsår (efter dansk lovgivning) er 40 år, svarende til forholdet 50/40.

Da antallet af bopælsår i riget svarer til det maksimale antal optjeningsår bliver forholdet mellem andele af 1/40 i forhold til bopælsår som vist i eksempel 1B, hvor bopælsperioderne i hver rigsdel er summeret.

1 B. Eksempel på beregning af brøkdele pension i forhold til bopælsår		
Rigsdel (sammenlagt)	Antal år	Antal brøkdele
Danmark	25	20
Færøerne	20	16
Grønland	5	4
Samlet	50	40

1 B. Fordeling af brøkdele mellem rigsdele

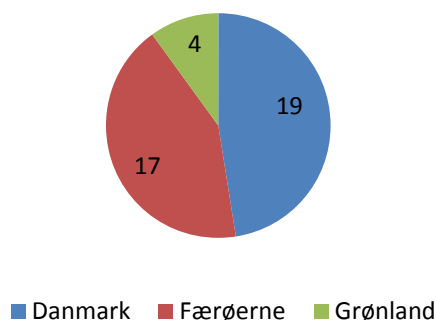
Det afgørende for forholdsregningen er, hvor mange optjeningsår, der er mulige i den del af riget, hvor pensionen tilkendes.

Den enkelte rigsdels lovgivning har betydning for antal mulige optjeningsår. Dette er vist i eksempel 1 C, hvor alderspensionen tilkendes på Færøerne.

Eksemplet svarer til foregående, blot er der for eksemplets skyld byttet rundt på bopælsperioden i Danmark og på Færøerne, så ansøgning om pension finder sted på Færøerne.

1 C. Eksempel på beregning af brøkdele pension i forhold til bopælsår		
Rigsdel (sammenlagt)	Antal år	Antal brøkdele
Danmark	25	19
Grønland	5	4
Færøerne	22	17
Samlet	52	40

1 C. Fordeling af brøkdele mellem rigsdele

Eksemplerne 1 B og 1 C har som forudsætning at personen har boet hele sit liv i rigsfællesskabet, men det er naturligvis ikke altid gældende.

Er det tilfældet at personen der søger om alderspension, har haft ophold uden for riget i et antal år, der højst svarer til forskellen mellem det maksimale antal optjeningsår og antal bopælsår med ret til pension, udregnes forholdet på samme måde som ovennævnte.

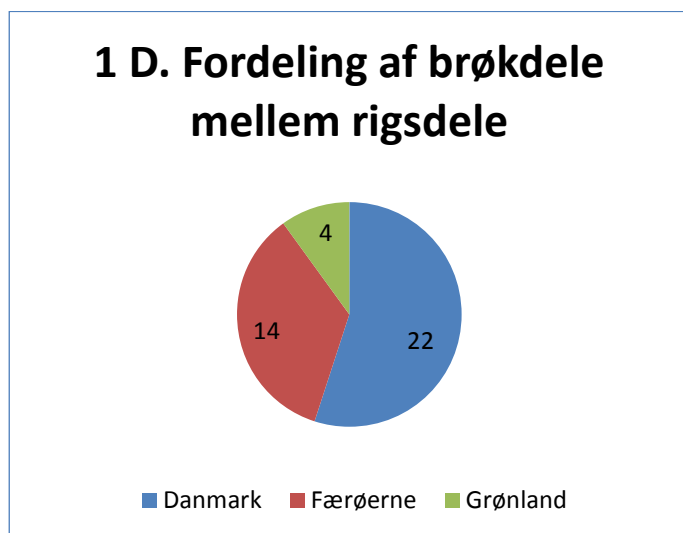
Som oversigtstabellen viser, er dette forhold $50 \text{ år} - 40 \text{ år} = 10 \text{ år}$ i Danmark og Grønland ift. gældende regler medens forholdet er $52 \text{ år} - 40 \text{ år} = 12 \text{ år}$ på Færøerne.

Eksempel 1 D viser tilfældet, hvor antallet at optjeningsår ligger under det maksimale efter lovgivningen, men over retten til fuld pension.

I eksempel 1 D er vist den situation, hvor der i forhold til eksempel 1 C er 5 år med bopæl i Sverige før bopæl på Færøerne.

Af samme grund reduceres antal bopælsår på Færøerne i eksempel 1 D fra 22 til 17.

1 D. Eksempel på beregning af brøkdele pension i forhold til bopælsår		
Rigsdel	Antal år	Antal brøkdele
Danmark	25	22
Grønland	5	4
Færøerne	17	14
Samlet	47	40

I eksempel 1 D vil personen modtage 40/40 pension fra rigsfællesskabet sammen med resterende 5/40 fra Sverige, samlet set 45/40 pension, hvilket er i overensstemmelse med gældende regler og internationale aftaler.

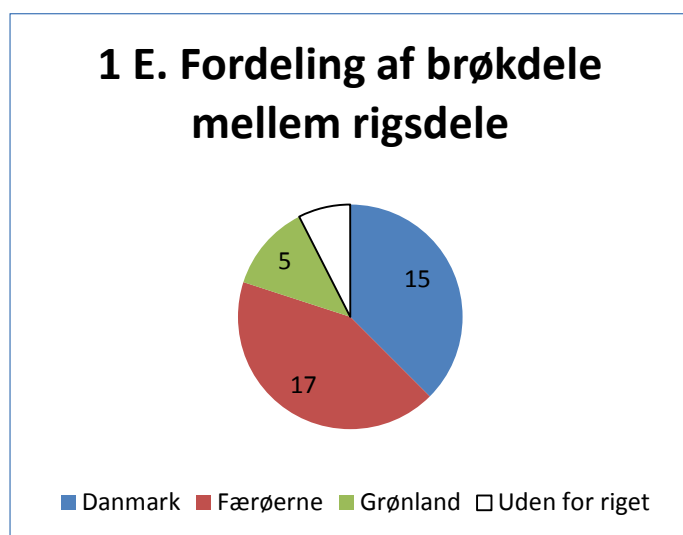
Sidste eksempel beskriver situationen, hvor en person har haft bopæl i riget i mindre end de 40 år, der giver retten til fuld pension.

Uanset om årsagen er tilflytning til riget i sen alder, eller et større tidsrum med bopæl udenfor riget, som i foregående eksempel, vil resultatet være det samme.

I eksempel 1 E er den samlede bopælstid i riget under 40 år. Dette betyder at antallet af 1/40-dele optjeningsret til pension, følger direkte af antallet af år, personen har været bosiddende i pågældende rigsdel.

Her er for tilfældets skyld tale om, at personen flytter til Danmark i sen alder (25 år), og er bosiddende udenfor riget i en kortere periode senere i livet, svarende til foregående eksempel med bopæl i Sverige.

1 E. Eksempel på beregning af brøkdele pension i forhold til bopælsår		
Rigsdel (samlet)	Antal år	Antal brøkdele
Danmark	15	15
Færøerne	17	17
Grønland	5	5
Samlet	37	37

Resultatet bliver derfor en samlet ret til pension på 37/40 fordelt lige efter antallet af år i hver enkelt rigsdel.

Det skal bemærkes at gældende regler med hensyn til mindste bopælstid på 3 år, i al relevant lovgivning drejer sig om samlet bopæl i riget, hvorfor det i ovenstående eksempler godt kan være tilfældet at ned til 1 års bopæl i en rigsdel, giver retten til pensionsandel fra den pågældende rigsdel.

2. Førtidspension

Optjeningsregler i lovgivningen vedrørende førtidspension afviger i større grad mellem rigsdellene, end for optjeningsregler vedrørende alderspension.

Der anvendes i alle tre rigsdelle samme mindstealder på 15 år for opgørelse af bopælsperioden i riget. Og der anvendes et forhold mellem den aktuelle bopælstid og den teoretisk mulige i forhold til alderen ved tilkendelse af førtidspension.

Dette forhold er 4/5 efter danske og færøske regler, medens det er 5/6 efter grønlandske regler.

Ydermere er der i dansk og færøsk lovgivning anført særlige bestemmelser om opgørelse af bopælsperioder. Grønlandsk lovgivning indeholder ikke tilsvarende bestemmelser.

Dansk og færøsk lovgivning medtager bestemmelse om sammenlægning af bopælstider i forbindelse med tilkendelse, og dette er hovedreglen for opgørelse af bopælsperioder for både alders- og førtidspension. Hovedreglen er desuden at antal bopælsår nedrundes til nærmeste hele antal år.

Reglen ved opgørelse og sammenlægning af perioder vedrørende førtidspension i både dansk og færøsk lovgivning er, at sammenlagte bopælsperioder opgøres til nærmeste hele antal måneder.

En beskrivelse af konsekvenser ved brøkberegning af førtidspension indenfor riget, forudsætter imidlertid, at opgørelse af bopælsperioder fastsættes efter laveste detaljeringsgrad, der i dette tilfælde er på månedsniveau.

I de beskrevne eksempler for brøkberegning af førtidspension er det antaget, at det er muligt at opgøre sammenlagte bopælsperioder ned til nærmeste måned.

Fastlæggelse af mindstekravet til bopælstid for retten til fuld førtidspension udgør en forskel mellem de danske og færøske regler og de grønlandske regler. Forholdet mellem alder og bopælstid for tilkendelse af fuld førtidspension 4/5 efter danske og færøske regler, medens den tilsvarende er 5/6 efter grønlandske regler¹.

Dette betyder at der er forskel på, hvor lang tid man skal have haft bopæl i riget, for at på tilkendt fuld førtidspension efter danske/færøske regler og grønlandske regler.

Reglerne i lovgivningen kan omsættes til formel hvorved man for en given alder for tilkendelse, kan udregne mindstekravet for bopælstid i riget, for at opnå retten til fuld førtidspension:

$$\text{Formel: Mindstekrav til bopælstid} = (\text{Tilkendelsesalder} - 15 \text{ år}) \times \text{forholdstallet}$$

Eksempelvis skal en 18 årig have boet mindst 2,4 år (2 år og 4 måneder) i riget siden det 15. år, for at være berettiget til fuld førtidspension efter danske og færøske regler.

Tilsvarende skal en 18 årig have boet i riget 2,5 år (2 år og 6 måneder) siden det 15. år, for at have ret til fuld førtidspension efter grønlandske regler.

Denne forskel i kravet til bopælstid stiger med alderen for personen, der skal have tilkendt førtidspension, som tabellen her viser eksempler på.

Alder ved tilkendelse	Danmark		Færøerne		Grønland	
	År	Måned	År	Måned	År	Måned
18	2	4	2	4	2	5
30	12	0	12	0	12	6
50	28	0	28	0	29	2

¹ At der er denne forskel hænger givetvis sammen med det forhold, at alderen for tilkendelse af alderspension i Grønland har været lavere på et tidligere tidspunkt. Forholdet 5/6 passer til en alderspension på 63 år, for at give retten til fuld alderspension efter 40 års bopæl.

Dette mønster har et øvre ekstremer, der forekommer når alderen for tilkendelse af alderspension indtræder.

Efter de danske regler svarer 4/5 af bopælstiden til, at kravet om 40 års bopæl i riget er opnået ved alderen 65 år. Tilsvarende på Færøerne er bopælskravet ved pensionsalderen på 67 år oppe på 41 år og 7 måneder, på grund af samme forholdstal på 4/5 og en senere pensionsalder.

Efter grønlandske regler betyder forholdet 5/6 at bopælstiden ved pensionsalderen på 65 år er på 41 år og 8 måneder.

Da det kan konstateres at reglerne for opgørelse af bopælstid i riget for tilkendelse af fuld førtidspension ikke er ens i alle dele af riget, bliver det vanskeligt at foretage brøkberegning af tildeling af førtidspension fra de enkelte dele af riget, svarende til bopælstiden.

Imidlertid vil det naturligt havde den effekt, at tilkendelse af førtidspension i Grønland forudsætter en relativt længere bopælstid i riget, end ved tilkendelse i Danmark eller på Færøerne.

Dette er en problemstilling der forekommer efter gældende lovgivning, da det er i bopælslandet hvor tilkendelse finder sted, at udmåling af bopælstid i riget samlet set og det er efter rigsdelens regler det lægges til grund for retten til fuld førtidspension.

Ved brøkberegning af pensionen efter bopælstid i riget, kan det forventes at denne forskel blive reduceret jo større andel af bopælsårene vil finde sted i en anden rigsdel end den grønlandske.

Forudsætningen for brøkberegning af retten til førtidspension tager udgangspunkt i den samlede bopælstid i riget, på samme måde som gældende lovgivning.

Efterfølgende er det den samlede bopælstid i hver enkelt rigsdel der danner grundlag for opgørelse af brøkandelen i hver enkelt rigsdel og det forhold det samledes antal brøkandele udgør i forhold til retten til fuld pension, som fastsættes til 40/40-dele indenfor riget.

Med andre ord: Det skal efter en brøkberegning af retten til førtidspension fra de enkelte dele af riget, ikke været muligt at optjene en ret til pension, der er større end fuld pension, svarende til 40/40-dele fra rigsdelen.

I tilfælde af bopæl udenfor riget, og deraf følgende ret til brøkpension fra lande udenfor riget, skal denne ret kunne lægges til brøkpensionen indenfor riget, efter samme regler som i gældende aftaler.

I følgende eksempel er et scenarie over et livsforløb, for en person, der flytter indenfor riget. I udgangspunktet er vedkommende i hele sin levetid indtil pensionstilkendelsen i en af rigets tre dele.

2 A. Eksempel på bopælsperioder til illustration af konsekvenser for brøkberegning		
Rigsdel	Alder, fra	Alder, til
Danmark	15	22
Grønland	22	24
Danmark	24	30
Færøerne	30	36
Grønland	36	40

I eksemplerne er anvendt hele bopælsår, selvom disse er omregnet til måneder i henhold til danske og færøske regler.

For at afgøre retten til fuld pension i forhold til bopæl i riget, må det først afgøres, hvorvidt dette er tilfældet i forhold til reglerne for opgørelse af bopælstid i det land, hvor førtidspensionen tilkendes.

I dette tilfælde er personen 40 år, og bosat i Grønland, da førtidspensionen tilkendes.

Formel for beregning af andele af pensionsret er:

$$(Faktisk\ bopælstid / Teoretisk\ mulig\ bopælstid \times Forholdstal) \times Antal\ brøkdele\ for\ fuld\ pension$$

hvilket i det anvendte eksempel svarer til

$$(25\ \text{år} / (40\ \text{år} - 15\ \text{år}) \times 5/6) \times 40 = \underline{48}$$

For så vidt giver det udregnede forhold retten til mere end 40 andele brøkpension, og derfor bortfalder resten og der udbetales kun 40 andele af 40 mulige. Dette er i overensstemmelse med gældende regler for vurdering af retten til fuld førtidspension.

Det er dermed fastslået, at personen i eksemplet har ret til fuld førtidspension ved den angivne bopælstid i riget, i forhold til vedkommendes alder.

Næste skridt er at afgøre, hvordan brøkandelene fra rigsdelen, skal gøres op, i forhold til den bopælstid, personen har haft i hver rigsdelen samt seneste alder ved fraflytning.

Det bopælsmønster, der er beskrevet i eksempel 2 A kan sammentælles efter bopælstid i hver rigsdelen, som vist i eksempel 2 B.

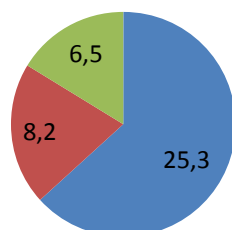
2 B. Eksempel på brøkberegning fordelt på rigsdelen jf. eksempel 2A			
Rigsdelen	Alder (sidst fraflyttet)	Antal bopæls måneder	Antal brøkandele
Danmark	30	156	43
Færøerne	36	72	14
Grønland	40	72	11
Samlet		300	68

Som eksemplet viser, vil beregningen af optjent pension svarende til bopælstid i hver rigsdelen medføre et væsentligt større antal brøkdele pension (68), end det der svarer til almindelig fuld pension (40).

Indførelse af brøkberegning af retten til førtidspension indenfor rigets dele, vil derfor medføre en væsentlig større optjeningsret, hvis man ikke korrigerer denne brøkberegning efter den samlede højeste pensionsret, svarende til 40/40-dele som eksempel 2 C viser.

2 C. Eksempel på brøkberegning fordelt på rigsdelen, i forhold til 40/40-dele, jf. eksempel 2A			
Rigsdelen	Alder (sidst fraflyttet)	Antal bopæls måneder	Antal brøkandele
Danmark	30	156	43 => 25,3
Færøerne	36	72	14 => 8,2
Grønland	40	72	11 => 6,5
Samlet		300	68 => 40,0

2 C. Fordeling af brøkdele mellem rigsdelen

■ Danmark ■ Færøerne ■ Grønland

Uden decimalangivelse i dette eksempel ville summen af fordelingen blive 39 og dermed blot $\frac{39}{40}$ af den optjente ret til pension.

Decimalangivelsen i brøkberegningen er nødvendig, og følger af gældende dansk og færøske lovgivning, hvor der afrundes til nærmeste antal måneder, ved opgørelse af bopælstid.

Heraf må det følge at en opgørelse af forholdet mellem optjeningsretten og bopælstiden ligeledes må tage hensyn til en korrekt fordeling af forholdet, således brøkandelene bliver anvist med antal år og måneder.

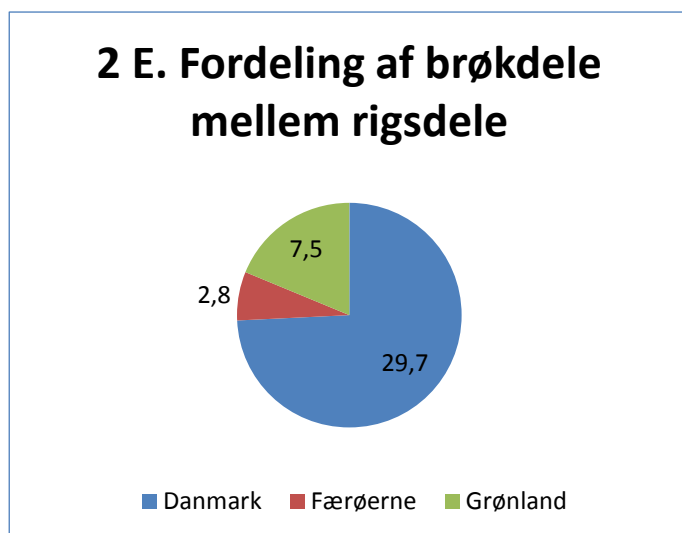
I det tilfælde at bopælsmønsteret, vist i eksempel 2 A forandres til at inkludere en periode med ophold uden for rigsdelen, vil en brøkberegning foregå på samme måde, ved først at fastslå, hvorvidt den samlede bopælstid i riget medfører fuld optjent ret til førtidspension. Herefter foretages en beregnet fordeling af brøkandelene, svarende til den fastslåede optjente pensionsret, fra de enkelte dele af riget.

I eksempel 2 D er vist det bopælsmønster der ligger til grund for beregningen, og eksempel 2 E viser fordelingen af brøker mellem rigsdelen.

2 D. Eksempel på bopælsperioder til illustration af konsekvenser for brøkberegning		
Rigsdel	Alder, fra	Alder, til
Danmark	15	22
Grønland	22	24
Danmark	24	30
Sverige	30	34
Færøerne	34	36
Grønland	36	40

Det skal her bemærkes at bopælstiden i Sverige selvfølgelig ikke medregnes i den følgende opgørelse af bopælstiden indenfor riget.

2 E. Eksempel på brøkberegning fordelt på rigsdele, i forhold til 40/40, jf. eksempel 2 D			
Rigsdel	Alder (sidst fraflyttet)	Antal bopæls måneder	Antal brøkandele
Danmark	30	156	43 => 29,7
Færøerne	36	24	4 => 2,8
Grønland	40	72	11 => 7,6
Samlet		252	58 => 40,0

Eksemplet viser at fordelingsmetoden betyder at pensionsbrøkerne gældende for alle rigsdele forandres uanset, at der er tale om, at det kun er opholdet på Færøerne der reduceres i forhold til eksempel 2 A.

Pensionsydelse optjent i Sverige vil blive lagt til den optjente ret i riget, svarende til gældende regler og aftaler.

Forholdet mellem det samlede, beregnede antal brøker reduceres fra 68 i eksempel 2 C til 58 i eksempel 2 E, hvorfor forholdet mellem de enkelte brøkdele i hver rigsdel skal beregnes i forhold til en lavere nævner i dette eksempel. Resultatet er en stigning i dansk brøkandel og reduktion i færøsk og grønlandsk brøkandel.

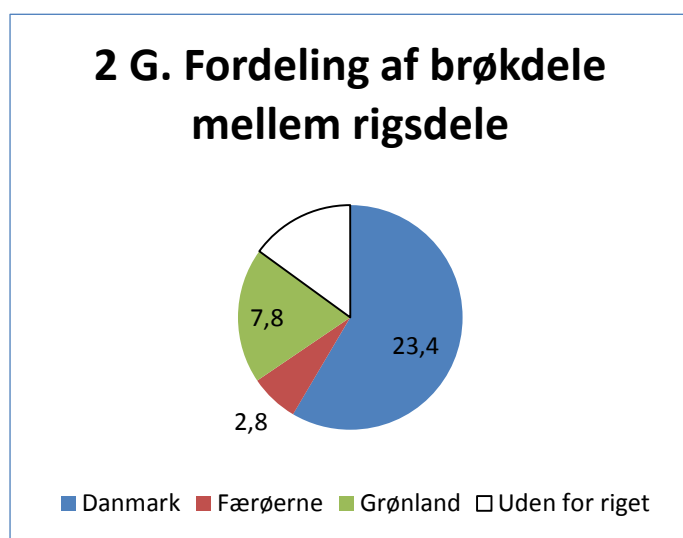
De sidste eksempler 2 F og 2 G viser det tilfælde, hvor den samlede bopælstid i riget, ved første beregning af den samlede ret til førtidspension, at der ikke er ret til fuld førtidspension. Det kan eksempelvis være det tilfælde, hvor personen flytter til en rigsdel i sen alder.

2 F. Eksempel på bopælsperioder til illustration af konsekvenser for brøkberegning		
Rigsdel	Alder, fra	Alder, til
Danmark	18	22
Grønland	22	24
Danmark	24	30
Sverige	30	34
Færøerne	34	36
Grønland	36	40

Der er her tale om reduktion i bopælstiden for personens ophold i Danmark. I stedet for bopæl fra 15 års alderen er dette hævet til 18 år i forhold til eksempel 2 D.

Resultatet bliver dermed en reduktion i den samlede bopælstid i riget, så den højst optjente pensionsret bliver på 34/40-dele. Fordelingen af brøkberegningen i forhold til de enkelte rigsdele ses i eksempel 2 G.

2 G. Eksempel på brøkberegning fordelt på rigsdele, i forhold til 34/40, jf. eksempel 2F			
Rigsdel	Alder (sidst fraflyttet)	Antal bopæls måneder	Antal brøkandele
Danmark	30	120	33 => 23,4
Færøerne	36	24	4 => 2,8
Grønland	40	72	11 => 7,8
Samlet		216	48 => 34,0

I dette tilfælde vil personen også have optjent pensionsret fra Sverige og muligvis også fra det land, hvor vedkommende har boet i tidsrummet fra det 15. til det 18. år.

3. Afsluttende bemærkninger

Som nævnt indledningsvis er der i udarbejdelse af notatet ikke taget stilling til forskellene tilkendelsesgrundlag i pensionslovgivningen i de enkelte rigsdele. En forskel i tilkendelse af retten til pensionsandel fra hver rigsdel kan, i de tilfælde hvor forskellen i tilkendelsesret får betydning, muligvis medføre, at der i en rigsdel ikke er tilkendt pensionsret, medens dette er tilfældet eller er anerkendt i andre dele af riget.

Bilag 10 a

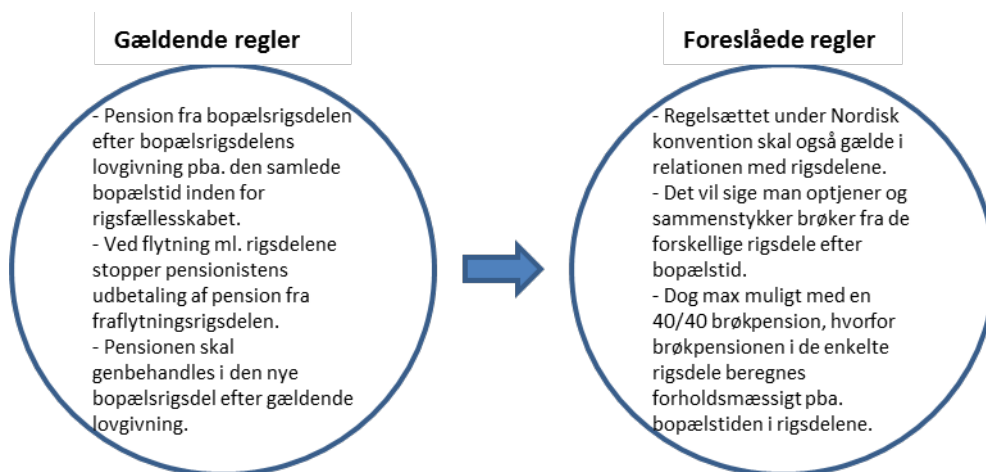
Økonomiske konsekvenser vedrørende pensionister i Danmark ved model med optjening af (brøk)pension fra de enkelte rigsdele

På baggrund af en aftale mellem den danske og den færøske socialminister og med grønlandsk tilslutning er der nedsat en arbejdsgruppe på embedsmandsplan, vedrørende en kortlægning af rigsdelenes pensionsregler og afdækning af de hindringer, som måtte opstå ved flytning inden for rigsfællesskabet.

1. Model vedrørende optjening af brøkpension fra de enkelte rigsdele

Arbejdsgruppen har i forbindelse med gruppens arbejde anmodet om bidrag til en skønsmæssig vurdering af konsekvenserne ved en foreslået model hvor pensionister indenfor rigsfællesskabet optjener og sammenstykker brøkpension fra de forskellige rigsdele efter bopælstid. Det forudsættes endvidere efter modellen, at der alene kan optjenes ret til sammenlagt 40/40 del pension samlet set inden for rigsdelenene, hvorfor (brøk)pensionen i de enkelte rigsdele beregnes forholdsmæssigt på baggrund af bopælstiden i rigsdelenene. Nedenstående figur 1 skitserer de implicerede regelændringer ved den foreslåede model¹.

Figur 1. Model vedrørende optjening af brøkpension fra de enkelte rigsdele

Det er imidlertid grundet begrænset data vedrørende pensionisters opholdsperioder i de enkelte rigsdele, samt manglende oplysninger vedrørende pensionister på Færøerne og Grønland med tilknytning til de øvrige rigsdele, ikke muligt at foretage en fyldestgørende redegørelse af de samlede økonomiske konsekvenser ved ovenstående model. Nærværende notat afgrænser i stedet de implicerede virkninger til pensionister, der modtager social pension i Danmark med tilknytning til Færøerne og Grønland. Vurderingen af virkningerne foretages med udgangspunkt i ind- og udvandringsstatistikker mellem Danmark og de øvrige rigsdele samt skøn

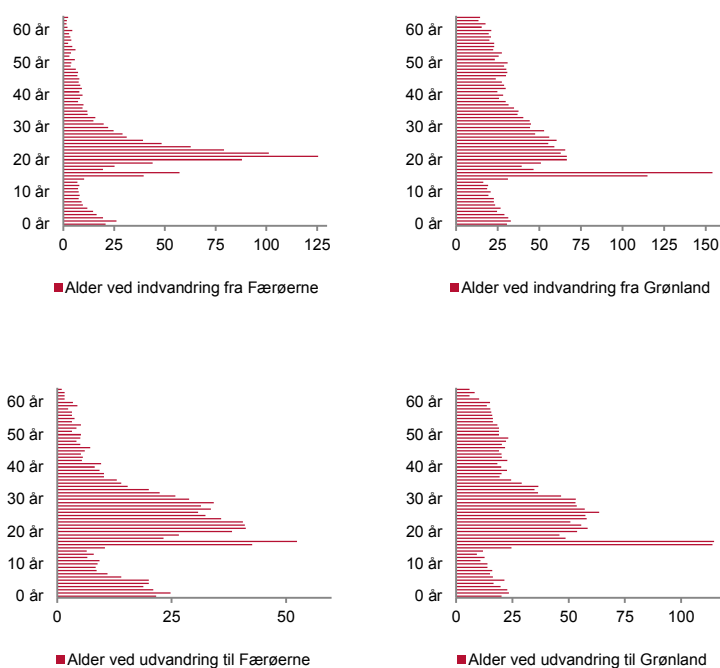
¹ For en nærmere beskrivelse af hhv. de gældende regler og den foreslåede model henvises der til arbejdsgruppens rapport.

på baggrund af bopælstiden ved tilkendelse af (fuld) pension for personer, der modtager social pension i Danmark.

2. Alder ved vandring til og fra Danmark og de øvrige rigsdele

Årligt er der i størrelsesordenen af et par tusinde og tusind personer der til- og fraflytter mellem Danmark og hhv. Grønland og Færøerne. Netto er der flere der flytter til Danmark end fra Danmark. Tal fra Danmarks Statistik viser, at disse personer typisk befinder sig i begyndelsen af den erhvervsaktive alder når de vælger at flytte til- og fra Danmark, jf. figur 2.

Figur 2. Alder ved hhv. ind- og udvandring mellem Danmark og de øvrige rigsdele

Anm.: Opgørelsen viser det gennemsnitlige antal personer per år der er ind- og udvandret mellem Danmark og de øvrige rigsdele i forhold til alder i perioden 2010-14. I opgørelsen indgår alene danske statsborgere, herunder borgere fra Grønland og Færøerne, under 65 år.

Kilde: Danmarks Statistik.

Af figurens øverste halvdel fremgår alderen ved indvandring til Danmark. Heraf fremgår det, at såvel for Færøerne som for Grønland er der en øjensynlig aldersmæssig koncentration af personer omkring de tyve. Dette mønster kan antageligvis henføres til, at der er en del unge fra Færøerne og Grønland der flyttet til Danmark i forbindelse med uddannelse, eksempelvis for at studere på de danske universiteter.

Det fremgår af figurens nederste halvdel, at der ligeledes er en betydelig koncentration af personer omkring de tyve når det gælder personer, der flytter den modsatte vej, om end de pågældende personer i højere grad befinder sig i slut-tyverne. Dette kan indikere at noget af 'udvandringen' til Færøerne og Grønland formentlig skyldes personer, der efter nogle års ophold i Danmark 'vender hjem' til Færøerne og Grønland, og/eller at det i større udstrækning kan tilskrives arbejdsmæssige bevæggrunde.

Ovenstående vandringsoplysninger belyser ikke de pågældende personers opholdsperioder i Danmark eller om hvorvidt det vedrører danske eller færøske og grønlandske borgere. Sidstnævnte skyldes, at de i statistikken alle indgår som 'danske statsborgere'. Oplysningerne antyder dog, at såfremt de pågældende personer forbliver i Danmark, og senere bliver tilkendt pension i Danmark, må det forventes at de optjener en betydelig bopælstid ved udmåling af den sociale pension, idet størstedelen flytter hertil i en relativ ung alder.

3. Befolkningen i Danmark i forhold til føde-region

At der er tale om en forholdsvis stor vandring mellem Danmark og de øvrige rigsdele tydeliggøres ikke mindst af, at der af befolkningen i Danmark er ca. 11.600 og 15.400 personer der er født på hhv. Færøerne og Grønland, jf. tabel 1. Dette svarer til omkring ¼ af befolkningerne på Færøerne og Grønland, hvor folketallene i 2014 var hhv. 48.000 og 56.300. Heraf udgjorde 3.400 på Færøerne og 4.700 på Grønland personer født i Danmark, svarende til 7,0 pct. og 8,3 pct. af de to rigsdeles indbyggere².

Tabel 1. Befolkningen i Danmark ift. Føde-region

Alder	Under 18 år		18-64 år		Over 64 år		I alt	
	Antal	Pct.	Antal	Pct.	Antal	Pct.	Antal	Pct.
Danmark	1.124.193	95,48	2.953.707	86,27	980.121	95,39	5.058.021	89,86
Øvrige	45.477	3,86	410.472	11,99	36.180	3,52	492.129	8,74
Sverige	2.229	0,19	16.110	0,47	3.228	0,31	21.567	0,38
Norge	1.422	0,12	14.151	0,41	3.573	0,35	19.146	0,34
Grønland	1.941	0,16	12.432	0,36	1.011	0,1	15.384	0,27
Færøerne	963	0,08	8.820	0,26	1.779	0,17	11.562	0,21
Finland	171	0,01	2.106	0,06	1.134	0,11	3.411	0,06
Island	1.047	0,09	6.129	0,18	411	0,04	7.587	0,13
I alt	1.177.443	100	3.423.927	100	1.027.437	100	5.628.807	100

Anm.: Befolkningen ift. føde-region opgjort ultimo 2013.

Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

Af de godt 1,2 mio. personer der modtager social pension i Danmark udgør ca. 2.200 og 2.500 pensionister personer der er født på hhv. Færøerne og Grønland. Heraf 1.700 færøskfødte og 1.000 grønlandskfødte alderspensionister, svarende til 0,2 pct. og 0,1 pct. af befolkningsgruppen, og 500 færøskfødte og 1.500 grønlandskfødte førtidspensionister, svarende til 0,2 pct. og 0,7 pct. af befolkningsgruppen, jf. tabel 2 og 3. Disse alderspensionister modtager i gennemsnit godt 113.500 kr. i pension, svarende til i alt 195,6 mio. kr. og 111,9 mio. kr., og førtidspensionisterne modtager i gennemsnit knap 177.500 kr. og 184.000 kr. i pension, svarende til i alt 87,3 mio. kr. og 278,0 mio. kr.

² Kilde: Færøernes Statistik og Grønlands Statistik.

Tabel 2. Modtagere af alderspension i Danmark ift. føde-region i 2013

Alderspension, udgifter i DDK 2013-niv					
Føde-region	Sum	Antal	Pct. af antal	Gns. pension	Bopælstid*
Danmark	104.940.612.088	959.319	95,73	109.391	39,93
Øvrige	3.284.666.875	32.436	3,24	101.266	34,84
Sverige	278.485.364	2.922	0,29	95.306	36,67
Norge	330.569.948	3.249	0,32	101.745	36,72
Grønland	111.860.665	984	0,1	113.680	39,83
Færøerne	195.608.217	1.722	0,17	113.594	39,85
Finland	112.848.530	1.068	0,11	105.663	38,15
Island	33.412.609	363	0,04	92.046	33,62
I alt	109.288.064.296	1.002.063	100	109.063	39,74

Anm.: For at få udbetalt den fulde alderspension i Danmark skal man have boet i riget i 40 år efter man er fyldt 15 år. Har man boet her i kortere tid, nedsættes pensionen svarende til forholdet mellem bopælstiden og de 40 år. * Bopælstid opgjort i 1/40 dele hvor 40 er udtryk for fuld bopælstid.

Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

Tabel 3 Modtagere af førtidspension i Danmark ift. føde-region i 2013

Førtidspension, udgifter i DDK 2013-niv					
Føde-region	Sum	Antal	Pct. af antal	Gns. pension	Bopælstid*
Danmark	33.274.964.364	188.898	83,28	176.153	39,96
Øvrige	5.488.257.672	33.906	14,95	161.867	36,61
Sverige	174.957.161	1.023	0,45	171.024	37,9
Norge	100.970.334	657	0,29	153.684	35,15
Grønland	278.054.891	1.512	0,67	183.899	39,85
Færøerne	87.263.464	492	0,22	177.365	39,9
Finland	21.704.446	135	0,06	160.774	36,16
Island	26.850.131	189	0,08	142.064	31,43
I alt	39.453.022.464	226.812	100	173.946	39,42

Anm.: Ret til fuld førtidspension i Danmark er betinget af, at bopælstiden i riget udgør mindst 4/5 af årene fra det fyldte 15. år til det tidspunkt, hvorfra pensionen ydes. Har man boet her i kortere tid, nedsættes pensionen svarende til forholdet mellem den faktiske bopælstid og en teoretisk bopælstid ved fuld pension. Opgørelsen er ekskl. modtagere af invaliditetsydelse.

* Bopælstid opgjort i 1/40 dele hvor 40 er udtryk for fuld bopælstid.

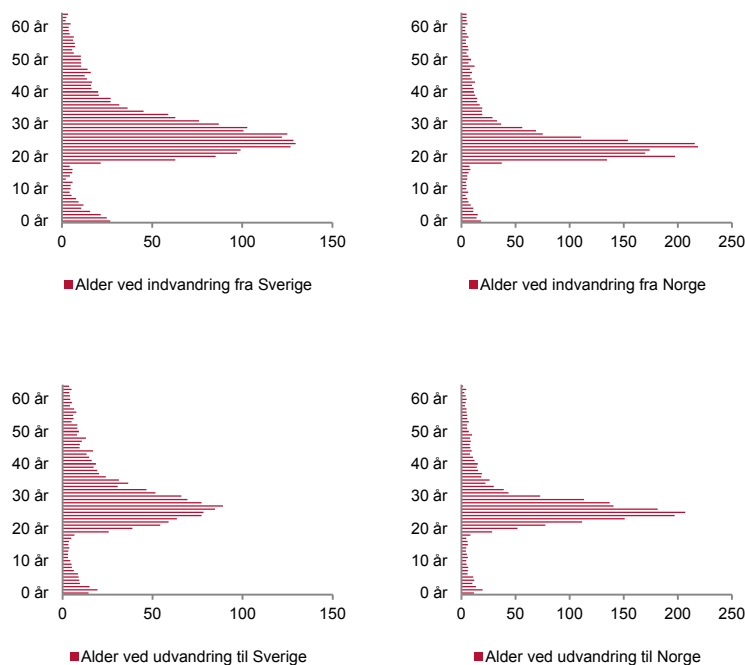
Kilde: Egne beregninger på lovmodellens datagrundlag.

De pågældende alders- og førtidspensionister får ud af en maksimal bopælstid ved udbetaling af fuld pension på 40 ('år') udbetalt en ydelse på baggrund af en gennemsnitlig bopælstid på hhv. 39,85 og 39,90 for personer født på Færøerne og hhv. 39,83 og 39,85 for personer født på Grønland, hvilket kun er marginalt lavere end for personer født i Danmark, der i gennemsnit har en bopælstid på hhv. 39,93 og 39,96³. Den høje bopælstid for personer født på Færøerne og Grønland hænger sammen med, at bopælstiden opgøres på baggrund af bopælsår indenfor hele riget, og ikke bare i Danmark. Dermed kan bopælstiden ved tilkendelse af den sociale pension ikke lægges til grund for en egentlig opgørelse af bopælsår i Danmark for personer fra netop Færøerne og Grønland. Det vurderes imidlertid, at en velegnet proxy herfor i stedet kan være, at anvende bopælstiden for personer der er født i Sverige og Norge, hvor vandringmønstret umiddelbart minder

³ For at få udbetalt den fulde alderspension i Danmark skal man have boet i riget i 40 år efter man er fyldt 15 år. Har man boet her i kortere tid, nedsættes pensionen svarende til forholdet mellem bopælstiden og de 40 år. Ret til fuld pension for personer under alderspensionsalderen (dvs. førtidspensionister) er betinget af, at bopælstiden udgør mindst 4/5 af årene fra det fyldte 15. år til det tidspunkt, hvorfra pensionen ydes. Har man boet her i kortere tid, nedsættes pensionen svarende til forholdet mellem den faktiske bopælstid og en teoretisk bopælstid ved fuld pension. Bopælstiden er såvel for alderspensionister som førtidspensionister opgjort i 1/40 dele hvor 40 er udtryk for fuld bopælstid.

om det der ses mellem Danmark og de øvrige rigsele, jf. figur 3. Det vil sige, hvor der er en nettoindvandring (ekskl. danske statsborgere) samt en aldersmæssig koncentration af personer i tyverne.

Figur 3. Alder ved hhv. ind- og udvandring mellem Danmark og Sverige og Norge

Anm.: Opgørelsen viser det gennemsnitlige antal personer per år der er ind- og udvandret mellem Danmark og hhv. Sverige og Norge i forhold til alder i perioden 2010-14. I opgørelsen indgår ikke danske statsborgere samt personer over 64 år.

Kilde: Danmarks Statistik.

Alderspersonister, der er født i Sverige og Norge har i gennemsnit en bopælstid på hhv. 36,67 og 36,72 med en (vægtet) gennemsnit på 36,70, mens førtidspensionister, der er født i Sverige og Norge i gennemsnit har en bopælstid på hhv. 37,90 og 35,15 med en (vægtet) gennemsnit på 36,82. Altså vil en opgørelse af faktiske bopælsår i Danmark ved tilkendelse af pension for færøsk- og grønlandskfødte personer formentlig medføre et fald i den opgjorte bopælstid med et par 'år'. Lægges bopælstiden for svensk- og norskfødte pensionister til grund for en vurdering heraf, vil det for personer, der er født på Færøerne betyde et gennemsnitligt fald i bopælstid på 3,15 for alderspensionister og 3,08 for førtidspensionister, mens det for personer der er født på Grønland vil betyde et gennemsnitligt fald i bopælstid på 3,13 for alderspensionister og 3,03 for førtidspensionister.

4. Økonomiske konsekvenser

Baseret **udelukkende** på grundlag af en vurdering af ovenstående oplysninger, skønnes en model, hvor pensionister indenfor rigsfællesskabet optjener og sammenstykker brøkpension fra de forskellige rigsele efter bopælstid, at indebære en årlig besparelse i Danmark på 191,3 mio. kr. og merudgifter i Færøerne og Grønland på hhv. 64,9 mio. kr. og 62,8 mio. kr. (før skat og tilbageløb af afgifter) når fuld indfaset. Heraf vedrører mindreudgifter i Danmark på 87,4 mio. kr., merudgifter i Færøerne på 48,9 mio. kr. og merudgifter i Grønland på 26,4 mio. kr. udgifter til alderspension, og mindreudgifter i Danmark på 103,9 mio. kr., merud-

gifter i Færøerne på 16,0 mio. kr. og merudgifter i Grønland på 36,4 mio. kr. udgifter til førtidspension, jf. tabel 4, 5 og 6.

De økonomiske konsekvenser bygger på en opgørelse af færøsk- og grønlandskfødte alders- og førtidspensionister i Danmark og en gennemsnitlig bopælstid ved tilkendelse af pensionen, jf. afsnit 3. Bopælstiden anvendes til at sammenstykke den skønsmæssigt optjente (brøk)pension i Danmark og de øvrige rigsdele på baggrund af en forholdsmæssig fordeling ved sammenlagt en 40/40 del pension, hvor det forudsættes, at bopælstiden udenfor Danmark tilbringes i oprindelsesrigsdelen. For Færøerne og Grønland beregnes herefter en gennemsnitlig merudgift per pensionist, der opregnes med antallet af pensionister i Danmark med tilknytning til de pågældende rigsdele, og for hvem de to rigsdele med de foreslåede regler forudsættes at skulle afholde en del af pensionsydelsen. For Danmark beregnes omvendt den tilsvarende besparelse som følge heraf.

Grundet ikke mindst det begrænsede datagrundlag vedrørende pensionisters opholdsperioder i de enkelte rigsdele er skønnene behæftet med betydelig usikkerhed og underlagt en række forudsætninger. Det bemærkes desuden, at der i de økonomiske konsekvenser ikke indgår en vurdering af danskfødte pensionister med kortere eller længere opholdsperioder i de øvrige rigsdele. En inddragelse af disse pensionister vil forøge de anførte skøn, om end det for en overvejende del kan forventes, at der er tale om ophold af kortere varighed der som sådan ikke vil ændre markant på den del af pensionsydelsen, der afholdes i Danmark. Hertil bemærkes, at en tilsvarende opgørelse af de økonomiske konsekvenser vedrørende modtagere af social pension på hhv. Færøerne og Grønland med tilknytning til de øvrige rigsdele, ligeledes vil indebære mindreudgifter i den rigsdelt hvor pensionen udbetales og merudgifter i de to øvrige rigsdele, herunder for Danmark.

Tabel 4. Økonomiske konsekvenser for Færøerne

Færøskfødte pensionister i Danmark			
Alderspension			
Maksimal bopælsår i en given rigsdelt	65-15 år	=	50
Proxy for (faktisk) gns. bopælstid i DK	Se afsnit 3	=	36,7
Antaget bopælstid i fødested	50,0-36,7 år	=	13,3
Bopælstid i Danmark opgjort i 1/40 dele	36,7*40/50	≈	29/40
Bopælstid i fødested opgjort i 1/40 dele	13,3*40/50	≈	nov-40
Årlig pensionsydelse i FO (2015-niv.)	Forudsat gennemsnitlig ydelse*	=	103.300
Gns. merudgift per pensionist	103.300 kr.*11/40	≈	2.840.023.500
Antal pensionister i DK med fødested på FO	Se afsnit 3	=	1.722
Merudgifter, mio. kr. i 2015-niv.	28.400 kr.*1.722	≈	48,9
Førtidspension			
Maksimal bopælsår i en given rigsdelt	65-15 år	=	50
Proxy for (faktisk) gns. bopælstid i DK	Se afsnit 3	=	36,8
Antaget bopælstid i fødested	50,0-36,8 år	=	13,2
Bopælstid i Danmark opgjort i 1/40 dele	36,8*40/50	≈	29/40
Bopælstid i fødested opgjort i 1/40 dele	13,2*40/50	≈	nov-40
Årlig pensionsydelse i FO (2015-niv.)	Forudsat gennemsnitlig ydelse**	=	118.300
Gns. merudgift per pensionist	118.300 kr.*11/40	≈	32.500
Antal pensionister i DK med fødested på FO	Se afsnit 3	=	492
Merudgifter, mio. kr. i 2015-niv.	32.500 kr.*492	≈	16
Merudgifter i alt, mio. kr. i 2015-niv.	48,9+16,0	=	64,9

Anm.: De anførte udgiftsskøn er udgifter per år før skat og tilbageløb af afgifter ved fuld indfasning.

* Årlig pensionsydelse' svarer til den gennemsnitlige udbetalte alderspension i 2015, hvor det beregningsteknisk er antaget at fordelingen af enlige og samlevende er 50/50.

** Årlig pensionsydelse' svarer til den gennemsnitlige udbetalte førtidspension i 2015, hvor det beregningsteknisk er antaget at fordelingen af enlige og samlevende er 50/50.

Tabel 5. Økonomiske konsekvenser for Grønland

Grønlandskfødte pensionister i Danmark			
Alderspension			
Maksimal bopælsår i en given rigsdelt	65-15 år	=	50
Proxy for (faktisk) gns. bopælstid i DK	Se afsnit 3	=	36,7
Antaget bopælstid i fødested	50,0-36,7 år	=	13,3
Bopælstid i Danmark opgjort i 1/40 dele	36,7*40/50	≈	29/40
Bopælstid i fødested opgjort i 1/40 dele	13,3*40/50	≈	nov-40
Årlig pensionsydelse i GL (2015-niv.)	Forudsat gennemsnitlig ydelse*	=	97.500
Gns. merudgift per pensionist	97.500 kr.*11/40	≈	26.800
Antal pensionister i DK med fødested på GL	Se afsnit 3	=	984
Merudgifter, mio. kr. i 2015-niv.	26.800 kr.*984	≈	26,4
Førtidspension			
Maksimal bopælsår i en given rigsdelt	65-15 år	=	50
Proxy for (faktisk) gns. bopælstid i DK	Se afsnit 3	=	36,8
Antaget bopælstid i fødested	50,0-36,8 år	=	13,2
Bopælstid i Danmark opgjort i 1/40 dele	36,8*40/50	≈	29/40
Bopælstid i fødested opgjort i 1/40 dele	13,2*40/50	≈	nov-40
Årlig pensionsydelse i GL (2015-niv.)	Forudsat gennemsnitlig ydelse**	=	87.800
Gns. merudgift per pensionist	87.800 kr.*11/40	≈	24.100
Antal pensionister i DK med fødested på GL	Se afsnit 3	=	1.512
Merudgifter, mio. kr. i 2015-niv.	24.100 kr.*1.512	≈	36,4
Merudgifter i alt, mio. kr. i 2015-niv.	26,4+36,4	=	62,8

Anm.: De anførte udgiftsskøn er udgifter per år før skat og tilbageløb af afgifter ved fuld indfasning.

* 'Årlig pensionsydelse' svarer til den gennemsnitlige udbetalte alderspension i 2014 (før den lov der træder i kraft per 1.1.2016) som oplyst af Grønlands Finansdepartementet opregnet til 2015-niveau, hvor det beregningsteknisk er antaget, at der er tale om en fordeling af enlig/par hvor den ene er berettiget til alderspension og par hvor begge er berettiget til alderspension er 50/50.

** 'Årlig pensionsydelse' svarer til den gennemsnitlige udbetalte førtidspension i 2014 (før den lov der træder i kraft per 1.7.2016) som oplyst af Grønlands Finansdepartementet opregnet til 2015-niveau, hvor det beregningsteknisk er antaget, at der er tale om en fordeling enlig/par hvor den ene er berettiget til førtidspension og par hvor begge er berettiget til førtidspension er 50/50.

Tabel 6. Økonomiske konsekvenser for Danmark

Færøsk- og grønlandskfødte pensionister i Danmark			
Alderspension			
Maksimal bopælsår i en given rigsdelt	65-15 år	=	50
Proxy for (faktisk) gns. bopælstid i DK	Se afsnit 3	=	36,7
Antaget bopælstid i fødested	50,0-36,7 år	=	13,3
Bopælstid i Danmark opgjort i 1/40 dele	36,7*40/50	≈	29/40
Bopælstid udenfor DK opgjort i 1/40 dele	13,3*40/50	≈	nov-40
Gns. pension i DK for færøskfødte (2015-niv.)	Se afsnit 3*	=	117.300
Gns. merudgift per pensionist	117.300 kr.*-11/40	≈	-32.300
Antal pensionister i DK med fødested på FO	Se afsnit 3	=	1.722
Gns. pension i DK for grønlandskfødte (2015-niv.)	Se afsnit 3*	=	117.400
Gns. merudgift per pensionist	117.400 kr.*-11/40	≈	-32.300
Antal pensionister i DK med fødested på GL	Se afsnit 3	=	984
Merudgifter, mio. kr. i 2015-niv.	-32.300 kr.*1.722+-32.300 kr.*984	≈	-87,4
Førtidspension			
Maksimal bopælsår i en given rigsdelt	65-15 år	=	50
Proxy for (faktisk) gns. bopælstid i DK	Se afsnit 3	=	36,8
Antaget bopælstid i fødested	50,0-36,8 år	=	13,2
Bopælstid i Danmark opgjort i 1/40 dele	36,8*40/50	≈	29/40
Bopælstid i fødested opgjort i 1/40 dele	13,2*40/50	≈	nov-40
Gns. pension i DK for færøskfødte (2015-niv.)	Se afsnit 3*	=	183.200
Gns. merudgift per pensionist	183.200 kr.*-11/40	≈	-50.400
Antal pensionister i DK med fødested på FO	Se afsnit 3	=	492
Gns. pension i DK for grønlandskfødte (2015-niv.)	Se afsnit 3*	=	190.000
Gns. merudgift per pensionist	190.000 kr.*-11/40	≈	-52.300
Antal pensionister i DK med fødested på GL	Se afsnit 3	=	1.512
Merudgifter, mio. kr. i 2015-niv.	-50.400 kr.*492+-52.300 kr.*1.512	≈	-103,9
Merudgifter i alt, mio. kr. i 2015-niv.	-191,3	=	-191,3

Anm.: De anførte udgiftsskøn er udgifter per år før skat og tilbageløb af afgifter ved fuld indfasning.

* Det bemærkes, at den gennemsnitlige pension for pensionister født på rigsdelen (jf. afsnit 3) er opregnet til 2015-niv.

Bilag 10 b

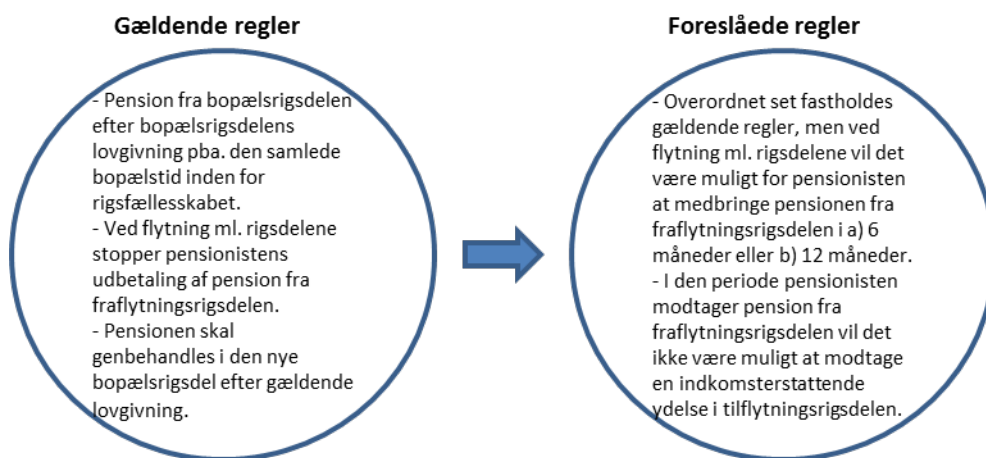
Økonomiske konsekvenser ved en model vedrørende overgangsregel ved flytning inden for rigsfællesskabet

På baggrund af en aftale mellem den danske og den færøske socialminister og med grønlandsk tilslutning er der nedsat en arbejdsgruppe på embedsmandsplan, vedrørende en kortlægning af rigsdelenes pensionsregler og afdækning af de hindringer, som måtte opstå ved flytning inden for rigsfællesskabet.

1. Model vedrørende overgangsregel

Arbejdsgruppen har i forbindelse med gruppens arbejde anmodet om bidrag til vurdering af de økonomiske konsekvenser ved en foreslåede model hvor pensionister indenfor rigsfællesskabet har mulighed for at medtage en tilkendt pension i henholdsvis 6 eller 12 måneder ved flytning fra en rigsdel til en anden rigsdel. Det vil sige en overgangsregel, hvor pensionisten fortsat er omfattet af fraflytterrighedsdelens lovgivning om pensionsudbetaling efter flytning til en anden del af rigsfællesskabet. Nedenstående figur skitserer de implicerede regelændringer ved den foreslåede model¹.

Figur 1 Model vedrørende overgangsregel

2. Ind- og udvandring mellem rigsdelen

Til brug for en vurdering af de økonomiske konsekvenser ved den foreslåede model belyses i det følgende afsnit ind- og udvandring mellem rigsdelen, herunder i hvilket omfang pensionister flytter mellem rigsdelen.

¹ For en nærmere beskrivelse af hhv. de gældende regler og den foreslåede model henvises der til arbejdsgruppens rapport.

Tabel 1. Ind- og udvandring mellem rigsdelen i årene 2010-13

Antal personer	2010	2011	2012	2013	gns.
Indvandring til Danmark fra:					
Færøerne	1376	1307	1344	1254	1320
Grønland	2396	2231	2645	2333	2401
Indvandring til Grønland fra:					
Danmark	2123	1921	1858	1831	1933
Færøerne	31	39	37	33	35
Indvandring til Færøerne fra:					
Danmark	1002	926	981	1023	983
Grønland	32	27	27	17	26

Anm.: Opgørelsen viser alene danske statsborgere, herunder borgere fra Grønland og Færøerne. Ind- og udvandring mellem Danmark og de øvrige rigsdelen bygger på oplysninger fra Danmarks Statistik, hvor ind- og udvandring mellem Grønland og Færøerne bygger på oplysninger fra Grønlands Statistik.

Kilde: Danmarks Statistik og Grønlands Statistik.

Tabel 1 viser ind- og udvandring mellem rigsdelen i årene 2010-2013 fordelt i forhold til indvandringsrigsdelen. Af tabellen fremgår det at niveauet for indvandring over årene har været forholdsvis konstant om end der fra år til år er udsving. Dertil fremgår det, at der først og fremmest er tale om ind- og udvandring mellem Danmark og de øvrige rigsdelen. Således er ind- og udvandringen mellem Grønland og Færøerne relativ beskeden på et par dusin personer om året sammenholdt med et par tusinde personer mellem Danmark og Grønland og ca. tusinde personer mellem Danmark og Færøerne. Netto er der flere der flytter til Danmark end fra Danmark.

Tabel 2. Ind- og udvandring af førtidspensionister mellem rigsdelen i årene 2010-13

Antal førtidspensionister	2010	2011	2012	2013	gns.
Indvandring til Danmark fra:					
Færøerne	13	9	10	2	9
Grønland	32	23	42	28	31
Indvandring til Grønland fra:					
Danmark	8	9	7	7	8
Færøerne	-	-	-	-	-
Indvandring til Færøerne fra:					
Danmark	10	9	11	2	8
Grønland	-	-	-	-	-

Anm.: Opgørelsen bygger antallet af udvandrede personer med status som førtidspensionist på baggrund af oplysninger fra de enkelte rigsdelen. Det har umiddelbart ikke været muligt at opgøre antallet af førtidspensionister der er flyttet mellem Grønland og Færøerne. På baggrund af de generelle oplysninger vedrørende ind- og udvandring mellem rigsdelen i tabel 1 må omfanget heraf imidlertid vurderes som værende yderst begrænset.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra Danmarks Statistik og DREAMS forløbsdatabase, Grønlands Finansdepartementet og Færøernes Socialministerie.

Af tabel 2 fremgår oplysninger vedrørende ind- og udvandring mellem rigsdelen i årene 2010-2013 for personer med status som førtidspensionist ved udvandring. Det har umiddelbart ikke været muligt at opgøre antallet af førtidspensionister der er flyttet mellem Grønland og Færøerne. Det vurderes dog på baggrund af dels de generelle oplysninger vedrørende ind- og udvandring i tabel 1, og dels nærværende oplysninger i tabel 2, at omfanget heraf må være yderst begrænset. Det fremgår af tabel 2 at det er relativt få førtidspensionister der er flyttet mellem Danmark og de øvrige rigsdelen i den angivne årrække. Over perioden er der i

gennemsnit indvandret 31 og 9 personer om året til Danmark fra hhv. Grønland og Færøerne og modsat udvandret 8 personer til hhv. Grønland og Færøerne med status som førtidspensionist.

Tabel 3. Ind- og udvandring mellem rigsdelen af personer der har nået alderspensionsalderen i årene 2010-13

Antal alderspensionister	2010	2011	2012	2013	gns.
Indvandring til Danmark fra:					
Færøerne	11	10	8	7	9
Grønland	68	52	66	78	66
Indvandring til Grønland fra:					
Danmark	19	24	16	24	21
Færøerne	-	-	-	-	-
Indvandring til Færøerne fra:					
Danmark	18	5	10	9	11
Grønland	-	-	-	-	-

Anm: Opgørelsen viser personer der har nået alderspensionsalderen i fraflytningsrigsdelen og inkludere alene danske statsborgere, herunder borgere fra Grønland og Færøerne. Alderspensionsalderen er i Danmark og Grønland 65 år og på Færøerne 67 år. Det har umiddelbart ikke været muligt at opgøre antallet af personer som har nået alderspensionsalderen der er flyttet mellem Grønland og Færøerne. På baggrund af de generelle oplysninger vedrørende ind- og udvandring mellem rigsdelen i tabel 1 må omfanget heraf imidlertid vurderes som værende begrænset.

Kilde: Danmarks Statistik

Tabel 3 viser ind- og udvandring mellem rigsdelen i årene 2010-2013 for personer der har nået alderen for alderspension. Også for denne pensionistgruppe fremgår det at der er tale om relativ få ind- og udvandring mellem rigsdelen. Over perioden er der i gennemsnit ind- og udvandret ca. 10 personer mellem Danmark og Færøerne og indvandret godt en snes personer til Grønland fra Danmark og knap 70 personer til Danmark fra Grønland. Det har heller ikke for denne persongruppe været muligt at opgøre antallet af personer der er flyttet mellem Grønland og Færøerne, men givet de samme betragtninger som ovenfor må det ligeledes forventes at der er tale om et yderst begrænset antal personer.

3. Økonomiske konsekvenser

Næverende afsnit belyser de økonomiske konsekvenser ved den foreslåede overgangsregel på hhv. 6 og 12 måneder i forhold til de to pensionistgrupper og de enkelte rigsdelen. Beregningerne bygger på ovenstående oplysninger omkring flyttemønstre for pensionister. I vurderingen af de økonomiske konsekvenser forudsættes det således, at ind- og udvandring af pensionister ved regelændringen afspejler tidligere års ind- og udvandring af pensionister mellem rigsdelen. Dermed indgår der i skønnet ikke eventuelle adfærdsvirkninger.

3.1 Førtidspension

Tabel 4 viser de økonomiske konsekvenser for hhv. Danmark, Grønland og Færøerne ved indførsel af en overgangsregel med fortsat førtidspension fra fraflytningsrigsdelen på hhv. 6 og 12 måneder. Det fremgår heraf, at en sådan regelændring vurderes, at medføre mindredgifter i Danmark på 1,4 mio. kr. og merudgifter i Grønland på 1,2 mio. kr. ved en overgangsregel på 6 måneder, samt mindredgifter i Danmark på 3,6 mio. kr. og merudgifter i Grønland på 2,2 mio. kr. ved en overgangsregel på 12 måneder. For Færøerne skønnes forslaget alene at have rent marginale økonomiske konsekvenser.

Tabel 4. De økonomiske konsekvenser ved indførelse af en overgangsregel for førtidspensionister

Udgifter i tus. DKK, 2015-niv.	Danmark*		Grønland**		Færøerne***	
	6 mdr.	12 mdr.	6 mdr.	12 mdr.	6 mdr.	12 mdr.
Merudgifter ved overgangsregel	6 mdr.	12 mdr.	6 mdr.	12 mdr.	6 mdr.	12 mdr.
Månedlig pensionsydelse	15,4	15,4	7,3	7,3	9,9	9,9
Antal måneder med overgangsregel	6	12	6	12	6	12
Merudgift per pensionist	92,3	184,7	43,9	87,8	59,1	118,3
Antal udvandret personer	16	16	31	31	9	9
Merudgifter ved overgangsregel	1.477,30	2.954,60	1.361,30	2.722,70	532,2	1.064,30
Besparelser ved overgangsregel	6 mdr.	12 mdr.	6 mdr.	12 mdr.	6 mdr.	12 mdr.
Forsørgelsesydelse før tilkendelse	11,8	11,8	4,2	4,2	11,9	11,9
Måneder før tilkendelse af pension	6	6	6	6	6	6
Forsørgelsesydelse efter tilkendelse	0	15,4	0	7,3	0	9,9
Måneder efter tilkendelse af pension	0	6	0	6	0	6
Besparelse per pensionist	70,7	163,1	25,1	69	71,3	130,5
Antal indvandret personer	40	40	8	8	8	8
Besparelser ved overgangsregel	2.828,90	6.522,10	200,8	552,1	570,7	1.043,80
Udgifter i alt	6 mdr.	12 mdr.	6 mdr.	12 mdr.	6 mdr.	12 mdr.
Udgifter i alt, i tus. DKK/år (2015-niv.)	-1.351,60	-3.567,50	1.160,60	2.170,60	-38,6	20,6

Anm: De anførte udgiftsskøn er før skat og tilbageløb af afgifter. Det er forudsat at ind- og udvandring af pensionister afspejler foregående års ind- og udvandring af pensionister. Dermed indgår der i skønnet ikke eventuelle adfærdsvirkninger. Dertil er det antaget at der under gældende regler er en gennemsnitlig sagsbehandlingstid for tilkendelse af førtidspension på 1/2 år (efter indvandring), hvor den pågældende person modtager en forsørgelsesydelse svarende til kontanthjælp-/ressourceforløbsniveauet el. lign.

* Den månedlige 'pensionsydelse' svarer til den gennemsnitlige udbetalte sociale pension til førtidspensionister efter 1.1.2003.. Den månedlige 'forsørgelsesydelse før tilkendelse af pension' svarer til den gennemsnitlige udbetalte kontanthjælp til personer som er fyldt 30 år.

** Den månedlige 'pensionsydelse' svarer til den gennemsnitlige udbetalte sociale pension til førtidspensionister (før den lov der træder i kraft per 1.7.2016). Den månedlige 'forsørgelsesydelse før tilkendelse af pension' svarer til den gennemsnitlige udbetalte offentlige hjælp.

*** Den månedlige 'pensionsydelse' svarer til den gennemsnitlige udbetalte sociale pension til førtidspensionister. Den månedlige 'forsørgelsesydelse før tilkendelse af pension' svarer til offentlig hjælp, jf. midlertidig hjælp efter § 9 i forsørgelsesloven, hvor det beregningsteknisk er antaget at fordelingen af forsørger og ikke-forsørger samt enlige og samlevende er ligelig fordelt (dvs. 1/4 af hver).

De økonomiske konsekvenser bygger på en opgørelse af de skønnede merudgifter ved, at førtidspensionister, der udvandrer fra en rigsdal til en anden, fortsat kan modtage førtidspension fra fraflytningsrigsdelen på hhv. 6 og 12 måneder, modregnet de besparelser der følger af, at førtidspensionister der indvandrer fra en rigsdal til en anden i hhv. 6 og 12 måneder ikke længere vil modtage en ydelse i tilflytningsrigsdelen. Merudgifterne beregnes ved at anslå en merudgift per pensionist på baggrund af en gennemsnitlig pensionssats i fraflytningsrigsdelen opregnet med de skønnede antal årlige udvandring. Besparelserne beregnes ved at anslå en besparelse per pensionist på baggrund af en gennemsnitlig forsørgelsesydelsessats før og efter tilkendelse af pension i tilflytningslandet opregnet med de skønnede antal årlige indvandring. Det er antaget, at der er en gennemsnitlig sagsbehandlingstid for tilkendelse af førtidspension på 1/2 år (efter indvandring), hvor den pågældende person modtager offentlig hjælp svarende til en kontanthjælpslignende ydelse. For en nærmere redegørelse af de bagvedliggende antagelser i beregningerne henvises der i øvrigt til fodnoterne i tabellen.

3.2 Alderspension

Tabel 5 viser de økonomiske konsekvenser for hhv. Danmark, Grønland og Færøerne ved indførelse af en overgangsregel med fortsat alderspension fra fraflytningsrigsdelen på hhv. 6 og 12 måneder. Det fremgår heraf, at en sådan regelændring vurderes at medføre mindredgifter i Danmark og Færøerne på hhv. 2,5 mio. kr. og 0,1 mio. kr. og merudgifter i Grønland på 2,2 mio. kr. ved en overgangsregel på 6 måneder, samt mindredgifter i Danmark og Færøerne på hhv. 5,0 mio. kr. og 0,2 mio. kr. og merudgifter i Grønland på 4,4 mio. kr. ved en overgangsregel på 12 måneder.

Tabel 5. De økonomiske konsekvenser ved indførelse af en overgangsregel for alderspensionister

Udgifter i tus. DKK, 2015-niv.	Danmark*		Grønland**		Færøerne***	
	6 mdr.	12 mdr.	6 mdr.	12 mdr.	6 mdr.	12 mdr.
Merudgifter ved overgangsregel						
Månedlig pensionsydelse	9,7	9,7	8,1	8,1	8,6	8,6
Antal måneder med overgangsregel	6	12	6	12	6	12
Merudgift per pensionist	58,1	116,3	48,7	97,5	51,7	103,3
Antal udvandrede personer	32	32	66	66	9	9
Merudgifter ved overgangsregel	1.860,20	3.720,40	3.216,70	6.433,40	464,9	929,8
Besparelser ved overgangsregel	6 mdr.	12 mdr.	6 mdr.	12 mdr.	6 mdr.	12 mdr.
Forsørgelsesydelse før tilkendelse	0	0	0	0	0	0
Måneder før tilkendelse af pension	0	0	0	0	0	0
Forsørgelsesydelse efter tilkendelse	9,7	9,7	8,1	8,1	8,6	8,6
Måneder efter tilkendelse af pension	6	12	6	12	6	12
Besparelse per pensionist	58,1	116,3	48,7	97,5	51,7	103,3
Antal indvandrede personer	75	75	21	21	11	11
Besparelser ved overgangsregel	4.359,90	8.719,70	1.023,50	2.047,00	568,2	1.136,40
Udgifter i alt	6 mdr.	12 mdr.	6 mdr.	12 mdr.	6 mdr.	12 mdr.
Udgifter i alt, i tus. DKK/år (2015-niv.)	-2.499,60	-4.999,30	2.193,20	4.386,40	-103,3	-206,6

Anm: De anførte udgiftsskøn er før skat og tilbageløb af afgifter. Det er forudsat at ind- og udvandring af pensionister afspejler foregående års ind- og udvandring af pensionister. Dermed indgår der i skønnet ikke eventuelle adfærdsvirkninger. Dertil er det antaget at der under gældende regler er en ubetydelig sagsbehandlingstid for tilkendelse af alderspension ved flytning mellem rigsdelen.

* Den månedlige 'pensionsydelse' svarer til den gennemsnitlige udbetalte sociale pension til førtidspensionister (inkl. ældrechecken).

** Den månedlige 'pensionsydelse' svarer til den gennemsnitlige udbetalte sociale pension til alderspensionister (før den lov der træder i kraft per 1.1.2016).

*** Den månedlige 'pensionsydelse' svarer til den gennemsnitlige udbetalte sociale pension til førtidspensionister.

De økonomiske konsekvenser bygger på en opgørelse af de skønnede merudgifter ved, at alderspensionister, der udvander fra en rigsdel til en anden fortsat kan modtage alderspension fra fraflytningsrigsdelen på hhv. 6 og 12 måneder, modregnet de besparelser der følger af, at alderspensionister, der indvandrer fra en rigsdel til en anden i hhv. 6 og 12 måneder, ikke længere vil modtage en ydelse i tilflytningsrigsdelen. Merudgifterne beregnes ved at anslå en merudgift per pensionist på baggrund af en gennemsnitlig pensionssats i fraflytningsrigsdelen opregnet med de skønnede antal årlige udvandring. Besparelserne beregnes ved at anslå en besparelse per pensionist på baggrund af en gennemsnitlig forsørgelsesydelsessats før og efter tilkendelse af pension i tilflytningslandet opregnet med de skønnede antal årlige indvandring. Det er antaget, at der er en ubetydelig sagsbehandlingstid for tilkendelse af alderspension ved flytning mellem rigsdelen, hvorfor der i beregningerne alene indgår en forsørgelsesydelsessats efter tilkendelse af pension. For en nærmere redegørelse af de bagvedliggende antagelser i beregningerne henvises der i øvrigt til fodnoterne i tabellen.

3.3 De samlede økonomiske virkninger

De samlede økonomiske virkninger ved at indføre en overgangsregel med fortsat pension fra fraflytningsrigsdelen på 6 og 12 måneder vurderes skønsmæssigt (før skat og tilbageløb af afgifter) at medføre årlige mindreudgifter i Danmark på hhv. 3,9 mio. kr. og 8,6 mio. kr., merudgifter i Grønland på hhv. 3,4 mio. kr. og 6,6 mio. kr., og mindreudgifter i Færøerne på hhv. 0,1 mio. kr. og 0,2 mio. kr. Heraf vedrører mindreudgifter i Danmark på 1,4 mio. kr. og 3,6 mio. kr., merudgifter i Grønland på 1,2 mio. kr. og 2,2 mio. kr. og rent marginale udgifter på Færøerne en overgangsregel på hhv. 6 og 12 måneder for førtidspensionister, og mindreudgifter i Danmark på 2,5 mio. kr. og 5,0 mio. kr., merudgifter i Grønland på 2,2 mio. kr. og 4,4 mio. kr. og mindreudgifter i Færøerne på 0,1 mio. kr. og 0,2 mio. kr. en overgangsregel på hhv. 6 og 12 måneder for alderspensionister. De forskellige udgiftsmæssige konsekvenser rigsdelen imellem afspejler dels de pågældende pensionssatser og forsørgelsesydelsessatser i rigsdelen, dels ind- og udvandringen af pensioni-

ster indenfor rigsfællesskabet. Sidstnævnte vil givetvis variere fra år til år hvorfor de anførte skøn er behæftet med en betydelig usikkerhed. Dertil følger, at der i skønnene ikke indgår eventuelle adfærdsvirkninger ved en ændring af reglerne.

Almannamálaráðið,
Færøerne
www.amr.fo

Departementet for Familie, Ligestilling, Sociale Anliggender og Justitsvæsen
Grønland
www.naalakkersuisut.gl

Beskæftigelsesministeriet

Danmark
www.bm.dk

ALMANNAMÁLARÁÐIÐ
MINISTRY OF SOCIAL AFFAIRS

The Government of Greenland

